

**T.C.
İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

**İNTERNETTE FİNANSAL RAPORLAMANIN TARİHSEL
GELİŞİMİ VE FİNANSAL TABLOLARIN TAŞIMASI GEREKEN
NİTELİKSEL ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Serap Nur ÖZATA

Danışman
Doç. Dr. Fevzi Serkan ÖZDEMİR

İzmir, 2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Hazırladığım yüksek lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

26.02.2019

(İmza)

TEZ KABUL VE ONAYI

Serap Nur Özata tarafından hazırlanan İnternette Finansal Raporlamann Tarihsel Gelişimi ve Finansal Tabloların Taşması Gereken Niteliksel Özellikler üzerine Etkileri başlıklı bu çalışma, (Savunma Sınavı Tarihi) tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : _____

Üye : _____

Üye : _____

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

__ / __ / ____

Enstitü Müdürü
(İmza ve Mühür)

ÖZET

İNTERNETTE FİNANSAL RAPORLAMANNIN TARİHSEL GELİŞİMİ VE FİNANSAL TABLOLARIN TAŞIMASI GEREKEN NİTELİKSEL ÖZELLİKLER ÜZERİNE ETKİLERİ

Serap Nur ÖZATA

İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Şubat/2019

Danışman: Doç. Dr. Fevzi Serkan ÖZDEMİR

Küreselleşme ve bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak fiziki sınırların ortadan kalkması, dünya ekonomilerinin bütünleşmesi, yatırım ve yatırımcıların uluslararası nitelik kazanması finansal raporlama sistemlerinde ve finansal raporlama süreçlerinde değişiklikler yaratmıştır. İnternetin finansal raporların bilgi kullanıcılarına iletilmesinde bir araç olarak kullanılmaya başlanması bu değişikliklerden bir tanesidir. İnternet, işletmelere daha fazla bilgiyi daha az maliyetle sunma ve daha fazla kişiye finansal raporlarını ulaştırma imkânı sağlar.

Finansal raporlara erişimin artırılması işletmeler ve yatırımcılar açısından önemlidir. Ancak ülkelerin kendi muhasebe uygulamaları ve standartlarına göre hazırlanan finansal raporlar beklenen faydayı tam olarak karşılamamaktadır. Bu noktada Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına göre hazırlanan ve sunulan finansal raporlar dünya genelindeki tüm kullanıcılar için anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir olduğundan daha fazla fayda sağlama potansiyeline sahip olacaktırlar. Uluslararası standartlara göre hazırlanan finansal raporların ihtiyaca uygunluk, gerçeğe uygun sunum, karşılaştırılabilirlik ve anlaşılabilirlik gibi niteliksel özellikler yönünden daha güçlü olacağı ve finansal raporlama kalitesini arttıracığı literatürde kabul görmüş genel bir kanıdır.

Bu çalışmanın amacı 2004 ve 2016 yılları arasında internet tabanlı finansal raporlamada ve UFRS setinde meydana gelen değişimi incelemek ve internet tabanlı finansal raporlamanın finansal bilginin taşınması gereken niteliksel özellikler üzerine etkilerini ortaya çıkarmaktır. Araştırma bulgularımıza göre zaman içerisinde internet tabanlı finansal raporlamanın içeriğinde ve finansal bilginin niteliğinde iyileşmeler yaşanmıştır. Bununla birlikte SPSS istatistik programı kullanılarak yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre 2004 ve 2005 yıllarında internet tabanlı finansal raporlamanın içeriğinde meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde meydana gelen değişim üzerinde etkili olmadığı, 2005 ve 2016 yılları arasında internet tabanlı finansal raporlamanın içeriğinde meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde meydana gelen değişim üzerinde etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Finansal Raporlama, İnternette Finansal Raporlama, Finansal Bilgi, Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri

ABSTRACT

HISTORICAL DEVELOPMENT OF FINANCIAL REPORTING ON THE INTERNET AND THE EFFECTS OF FINANCIAL STATEMENTS ON QUALITATIVE CHARACTERISTICS

Serap Nur ÖZATA

Izmir Democracy University, Institute of Social Sciences

Department of Management, M.B.A., December/2018

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Fevzi Serkan ÖZDEMİR

Globalization and the elimination of physical boundaries depending on developments in information technologies, integration of world economies, international qualifications of investments and investors have created changes in financial reporting systems and financial reporting processes. One of these changes is the use of the Internet as a tool for communicating financial reports to users of information. The Internet provides businesses with more information, less costs, and more financial reports for more people.

Increasing access to financial reports is important for businesses and investors, but financial reports prepared according to countries' own accounting practices and standards do not fully meet the expected benefits. At this point, the financial reports prepared and presented in accordance with the International Financial Reporting Standards published by the International Accounting Standards Board are understandable and comparable for all users worldwide and will have the potential to provide more benefits. It is a general opinion accepted in the literature that financial reports prepared according to international standards will be stronger in terms of qualitative features such as relevance, fair presentation, comparability and intelligibility and increase the quality of financial reporting.

The aim of this study is to examine the change in IFRS and internet based financial reporting between 2004 and 2016 and to reveal the effects of internet based financial reporting on the qualitative characteristics that financial information should bear. According to our research findings, there has been a positive increase in the content of internet-based financial reporting and in providing the qualitative characteristics of financial information. In addition, according to the results of regression analysis conducted using SPSS statistical program, it was observed that the change in the content of internet-based financial reporting in 2004 and 2005 was not effective on the change in the power of providing the qualitative characteristics of financial information. It has been found that knowledge has an effect on the change in the power to provide qualitative properties.

Keywords: Financial Reporting, Financial Reporting on the Internet, Financial Information, Qualitative Characteristics of Financial Information

ÖNSÖZ

Finansal raporlamanın amacı, mevcut ve potansiyel yatırımcılara borç veren ve kredi veren diğer taraflara işletmeye yönelik alacakları kararlarda faydalı olacak bilgileri sunmaktır. Finansal raporlar bu amacın gerçekleştirilmesinde etkili olan en önemli araçlardır. Geleneksel kâğıda basılı finansal raporlamanın yanı sıra bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler internet ortamında finansal raporlama kavramını ortaya çıkarmıştır. İnternette finansal raporlama, işletme ile ilgili finansal bilgilerin ve finansal raporların bilgi kullanıcılarına iletilmesi sırasında internetin kullanılmasını ifade eder. Zaman içerisinde internette finansal raporlamanın kapsamı finansal raporlar ile birlikte önemli gelişmelerin, toplantıların, güncel hisse fiyatlarının, finansal analizlerin ve diğer finansal ve finansal olmayan bilgilerin yayımlanmasını kapsayacak şekilde genişlemiştir. İnternette finansal raporlama ile birlikte işletmeler finansal raporlarını daha fazla kişiye, daha az maliyetle ve eş zamanlı olarak ulaştırma fırsatını elde etmişlerdir.

Ülkelerin kendi muhasebe uygulamalarına ve standartlarına göre hazırlanan ve sunulan finansal raporlar uluslararası yatırımcılar açısından karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte değildir. Küreselleşme ile birlikte uluslararası faaliyetleri giderek artan işletmeler için ise konsolide finansal tablo hazırlamak giderek karmaşıklaşmaktadır. Dünya genelinde Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın kabul edilip uygulanması bu sorunların çözümü niteliğindedir. Diğer bir ifade ile tek tip finansal raporlama standartlarının kullanılması ile finansal tablolar/raporlar evrensel olarak anlaşılabilen ve karşılaştırılabilir niteliktedir. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre hazırlanan finansal raporlardan elde edilen finansal bilgilerin ihtiyaca uygunluk, gerçeğe uygun sunum, karşılaştırılabilirlik, anlaşılabilirlik, doğrulanabilirlik ve zamanında sunum özelliklerini sağlama yönünden daha güçlü olacakları ve buna bağlı olarak da finansal raporlamanın kalitesinde artış yaşandığı birçok çalışma da ortaya konulmuştur. O halde gerek geleneksel kâğıda basılı raporlar ile gerekse de internet tabanlı finansal raporlama ile kullanıcılara ulaştırılan finansal raporların Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre hazırlanmış olmaları önemlidir.

Bu çalışma da uluslararası standartlara göre hazırlanan ve işletmelerin web sitelerinde sunulmaya başlayan finansal raporlardan hareketle Türkiye'de İnternet tabanlı finansal raporlamanın gelişimi ortaya koyulmaya ve internet tabanlı finansal raporlamanın Uluslararası Finansal Raporlama Standartları setine göre hazırlanan ve sunulan finansal raporların kalitesi üzerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Tez çalışmamın şekillenmesinde, hazırlanmasında ve tamamlanmasında görüşleri ile bana yön gösteren, bütün sorularımı ve sorunlarımı anlayışla karşılayan, tecrübesini ve desteğini her anlamda gördüğüm danışmanım, değerli hocam **Doç. Dr. Fevzi Serkan ÖZDEMİR**'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Her zaman olduğu gibi en zor anlarımda yanımda olan, beni destekleyen, cesaretlendiren, maddi ve manevi desteğini her zaman hissettiğim canım annem **Ayşe ÖZATA**'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Serap Nur ÖZATA

Şubat 2019, İzmir

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
TABLolar	ix
ŞEKİLLER.....	x
EKLER.....	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İNTERNETTE FİNANSAL RAPORLAMA

1.1. Finansal Raporlama	6
1.2. Finansal Raporlama ve İnternet.....	14
1.3. İnternette Finansal Raporlama Tarihsel Gelişimi	18
1.3. İnternette Finansal Raporlamanın Yararları	25
1.4. İnternette Finansal Raporlamanın Sorunları.....	29
1.5. İnternette Finansal Raporlama İle İlgili Denetim Sorunları	31
1.6. İnternette Finansal Raporlamanın Arkasında Yatan Teoriler.....	35
1.6.1. Modern Ekonomik Teoriler	36
1.6.1.1. Vekâlet Teorisi	36
1.6.1.2. Temsil Teorisi	37
1.6.1.3. Sinyal Teorisi	37
1.6.1.4. Paydaş Teorisi	38
1.6.1.5. Meşruluk Teorisi	38
1.6.1.6. Sermaye İhtiyacı Teorisi	39
1.6.1.7. Kurumsal Yönetim Teorisi.....	39
1.7.2. Yenilikçi Teoriler.....	40
1.7.2.1. Teknoloji Kabul Modeli	40
1.7.2.2. Yenilik Yayılım Teorisi	41
1.8. İnternette Finansal Raporlamanın Belirleyicileri.....	41
1.8.1. Çevresel Faktörler.....	42
1.8.1.1. İnternetin Yaygınlık Düzeyi.....	42
1.8.1.2. Ulusal Açıklama Ortamı.....	42
1.8.2. İşletmeye Özgü Faktörler	43
1.8.2.1. İşletmenin Büyüklüğü	43

1.8.2.2. İşletmenin Yabancı Borsalardaki Yeri	43
1.8.2.3. İşletmenin ABD Borsalarındaki Yeri	44
1.8.2.4. Teknoloji Seviyesi	44
1.9. İnternette Finansal Raporlamanın Sunuş Standartları	44
1.10. İnternette Finansal Raporlama Ölçeği	46
1.10.1. İnternet Sitesinin Sunumu	50
1.10.1.1. Ulaşılabilirlik ve Kullanışlılık	50
1.10.1.2. Gezinebilirlik	51
1.10.1.3. Zamanlılık	51
1.10.2. İnternet Sitesi İçeriği	51
1.10.2.1. Finansal Bilgiler	51
1.10.2.2. Finansal Olmayan Bilgiler	52

İKİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL TABLOLARIN TAŞIMASI GEREKEN NİTELİKSEL ÖZELLİKLER

2.1. Bilgi, Bilgi Toplumu ve Bilgi Ekonomisi	53
2.2. Finansal Bilgi ve Finansal Bilgi Sistemi	55
2.3. Finansal Bilgi Kullanıcıları	59
2.4. Finansal Bilgi Kullanıcılarının Finansal Raporlardan Beklentileri	61
2.5. Bilgi Asimetrisi ve Bilgi Asimetrisinin Yatırımcı Kararlarına Etkisi	64
2.6. Finansal Bilginin Sermaye Piyasası Açısından Önemi	66
2.7. Sermaye Piyasalarında Bilgi Suiistimali ve Piyasa Dolandırıcılığı	68
2.8. Finansal Bilginin Taşınması Gereken Niteliksel Özellikler	71
2.8.1. Finansal Bilginin Taşınması Gereken Temel Niteliksel Özellikler	73
2.8.1.1. Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu	74
2.8.1.2. Gerçeğe Uygun Sunulma	75
2.8.2. Destekleyici Niteliksel Özellikler	76
2.8.2.1. Karşılaştırılabilirlik	76
2.8.2.2. Doğrulanabilirlik	77
2.8.2.3. Anlaşılabilirlik	78
2.8.2.4. Zamanında Sunum	78
2.9. Finansal Bilginin Kısıtları	79
2.9.1. Finansal Bilginin Önemliliği	80
2.9.2. Finansal Bilginin Maliyet Etkenliği	81
2.10. Finansal Raporlama Kalitesi	82

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNTERNETTE FİNANSAL RAPORLAMANIN TARİHSEL GELİŞİMİ VE FİNANSAL TABLOLARIN TAŞIMASI GEREKEN NİTELİKSEL ÖZELLİKLER ÜZERİNE ETKİLERİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK AMPİRİK ÇALIŞMA

3.1. Çalışmanın Konusu.....	91
3.2. Çalışmanın Amacı	93
3.3. Çalışmanın Önemi	93
3.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	94
3.5. Verilerin Elde Edilmesi	95
3.6. Araştırma Yöntemi	95
3.7. Araştırma Bulguları	99
SONUÇ	104
KAYNAKÇA	108
EKLER.....	115

TABLÖLAR

Tablo 1: İnternette Finansal Raporlama Ölçeğine İlişkin Literatür Taraması

Tablo 2: Yıllara Göre İşletmelerin İnternette Finansal Raporlama Ölçeği Puanları

Tablo 3: Yıllara Göre İşletmelerin Kalite değerlendirme Ölçeği Puanları

Tablo 4: Regresyon Analizine Dâhil Olan Değişkenler

Tablo 5: 2005-2004 Dönemine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Tablo 6: 2016-2005 Dönemine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

GRAFİKLER

Grafik 1: Yıllar İtibariyle İnternette Finansal Raporlama Ölçeği Ve Kalite Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

ŞEKİLLER

Şekil 1: Finansal Raporlama Süreci

Şekil 2: Ekonomik Kararlarda Fayda Sağlayacak Bilgi

Şekil 3: Türk Hava Yollarına Ait web sitesi Yatırımcı İlişkileri Sayfası

Şekil 4: İnternette Finansal Raporlama Ölçeğinin Oluşumu

Şekil 5: Finansal Bilginin Kapsamı

Şekil 6: Finansal Bilginin Taşınması Gereken Niteliksel Özellikler

Şekil 7: Raporlanacak Finansal Bilginin Seçilmesi

Şekil 8: Kalite Değerlendirme Ölçeğinin Oluşumu

EKLER

Ek 1: Örneklemede Yer Alan İşletmeler ve Web Sitesi Adresleri

Ek 2: İnternette Finansal Raporlama Ölçeği Öğeleri

Ek 3: Kalite Değerlendirme Ölçeği Öğeleri ve Öğelerin Ölçüm Puanları

Ek 4: Kalite Değerlendirme Ölçeği Öğelerine İlişkin Genel Bir Değerlendirme

Ek 5: Temel Niteliksel Özelliklerin Yıllar İçindeki Gelişimi

Ek 6: 2004-2005 Yıllarına Ait Regresyon Analizi Sonuçları

Ek 7: 2005-2016 Yıllarına Ait Regresyon Analizi Sonuçları

GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte sermaye piyasalarında yaşanan hızlı gelişmeler yeni yatırım alanlarının, şirket birleşmelerinin, hızla büyüyen işletmelerin ve onların uluslararası pazarlarının kurulmasına neden olmuştur. Ticaretin ulusal sınırların ötesine geçmesi, işletme ile ilgili olan paydaşların da küreselleşmesini ve bu paydaşların işletmelerin finansal durumu ve performanslarını içeren raporlara ulaşmaları ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Küreselleşme ile beraber bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin işletmelere etkisi finansal raporlama süreçlerine yönelik olmuştur. Teknolojik gelişmeler işletmelerin finansal raporlama süreçlerinde ve bu sürecin çıktısı olan finansal raporların içeriğinde ve niteliğinde değişimler yaratmıştır. İşletmeler tarafından hazırlanan finansal raporların, küresel çapta ortaya çıkan bilgi ihtiyacını karşılamak için internet üzerinden sunulmaya başlanması bu değişikliklerden bir tanesidir. Başka bir şekilde ifade edersek küreselleşen çevrenin finansal raporlara daha kolay ulaşabilmelerini sağlamak için işletmeler bilgi ve iletişim teknolojisi araçlarından faydalanmışlardır.

İşletmelerin başlangıçta pazarlama ve satış amacına yönelik olarak oluşturdukları web siteleri 1990'lı yılların ortalarına gelindiğinde finansal raporların ve finansal bilgilerin paydaşlara iletildiği bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. İşletmelerin iletişim kanalları arasına interneti eklemelerinin arkasında yatan en büyük etken ulusal ekonomilerin ve dolayısıyla devletlerin birbiriyle daha sıkı bir bütünleşmeye gitmeleri sonucunda eylemlerinin birbirleriyle daha ilgili hale gelmesi, dünyanın bir bölgesinde yaşanan bir gelişmenin diğer bölgelere son derece hızlı bir şekilde etki etmesi ve buna bağlı olarak piyasa taraflarının kurumlardan ve ülkelerden talep ettikleri bilgi miktarlarında meydana gelen büyük artışlardır.

Bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve kamuoyundan gelen taleplerle birlikte; internet ortamında bilgi sunumunun maliyetinin daha az ve daha hızlı olması, daha fazla kullanıcıya ulaşması, zamanlı ve erişiminin kolay olması finansal bilgilerin sunulmasında internetin kullanımını her geçen gün arttırmaktadır. Yatırımcıların coğrafi bölge ve ülke farklılıkları nedeniyle geleneksel kâğıda basılı finansal raporlara ulaşmaları hem zaman alıcı hem de daha maliyetlidir. Bu bağlamda internet ortamında finansal raporlamanın maliyetinin daha az, daha esnek, daha hızlı, zamanlı ve ulaşım kaygısından uzak olduğu söylenebilir. Ancak ülkelerin farklı muhasebe kültürlerine, uygulamalarına, standartlarına ve düzenlemelerine

sahip olmaları internet ortamında uluslararası standartlara uygun finansal raporlama yapmayı zorunlu kılmaktadır. Çünkü ülkelerin farklı muhasebe ilke ve uygulamaları sonucunda finansal raporlama sürecinde kullanılan farklı diller, farklı hesap adları ve farklı değerlendirme yöntemleri finansal tabloların evrensel olarak anlaşılabilirliğinin ve karşılaştırılabilirliğinin sağlanmasında büyük bir engeldir.

Ülkelerin muhasebe uygulamalarından/kültürlerinden kaynaklanan farklılıkları ortadan kaldırmak için birçok çalışma yapılmıştır. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından yayımlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) bu çalışmaların temelini oluşturur. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın dünya genelinde kabul görmesinin temel nedeni Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın küresel bir muhasebe sistemi oluşturması ve finansal tabloların karşılaştırılabilirliğini, anlaşılabilirliğini ve güvenilirliğini sağlayarak uluslararası yatırımcıların, yabancı ülkelerin sermaye piyasalarına yatırım yapmalarını kolaylaştırmasıdır.

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları birçok ülkede gönüllü olarak uygulanmaya başlamışken Avrupa Komisyonun 2002 yılında aldığı bir kararla Avrupa Birliğine üye ülkelerin sermaye piyasalarında işlem gören bütün işletmelere 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren finansal tablolarını Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uygun olarak hazırlama ve sunma zorunluluğunu getirmesi finans dünyası için yeni bir dönemi başlatmıştır. AB'nin bu kararıyla 25 üye ülkede yaklaşık 8000 işletme 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nı uygulamaya başlamıştır. AB ile uyum sürecinde olan Türkiye'de de tüm halka açık işletmeler 2003 ve 2004 yıllarında gönüllü olarak 1 Ocak 2005 tarihinden sonra ise zorunlu olarak Uluslararası Finansal Raporlama Standartları setine göre finansal tablolarını hazırlamış ve sunmuşlardır. Günümüzde Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın kabul edildiği ülke sayısı 150'ye ulaşmış durumdadır.

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uygun olarak yapılan genel amaçlı finansal raporlamanın en büyük amacı uluslararası yatırımlara ve yatırımcılara ulaşabilmektir. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uygun olarak hazırlanan finansal raporlar, dünyanın her yerindeki yatırımcıların kullanabileceği şekilde tasarlanmaktadır. Uluslararası borsaların birçoğu Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre hesap tutmayan ve raporlama yapmayan

kuruluşların hisselerini kotasyona kabul etmemektedir. Halka açık şirketlerin hazırlayacakları finansal tabloların/raporların belirli bir formatta düzenlenmesi ve dosyalanması gerektiğinden, farklı ülkelerdeki sermaye piyasası düzenleyicileri ve Menkul Kıymet Borsaları Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uygun olarak genel amaçlı finansal raporlama yapmanın ve bu raporlara erişimin ne kadar önem taşıdığına farkındadırlar. Pek çok ülke genel amaçlı finansal raporlara erişebilirliği arttırmak için finansal raporların elektronik ortamda sunulmasına yönelik düzenlemeler yapmaktadır.

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre hazırlanan finansal raporların internet üzerinde paylaşılması ile finansal bilgiye ihtiyaç duyan bütün kullanıcıların finansal raporlara ulaşması daha kolay hale gelecek, finansal raporlamanın maliyetinde meydana gelen azalışlar bilgi kullanıcılarının maliyetten daha çok analize odaklanmasını sağlayacak ve daha fazla kullanıcıya ulaştırılan finansal raporlar ile kurumsal yönetim ilkelerinden olan hesap verilebilirlik desteklenecektir. Esasen internet ortamında finansal raporlamanın finansal şeffaflığı, etkinliği ve hesap verilebilirliği artırarak Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Kurulu'nun misyonuna katkı sağlayacak nitelikte olduğu söylenebilir.

Birçok işletme finansal raporlarını ve finansal bilgilerini sunmak için World Wide Web'i (www) kullanmaktadır. İşletmelerin finansal raporlarının ve finansal bilgilerinin sunulmasında platform olarak internetin kullanılmasına internette finansal raporlama denilmektedir. En dar anlamıyla bir işletmenin web sitesinde finansal tablolar ve/veya finansal raporlar sunulduğunda o işletmenin internette finansal raporlama uygulayan bir işletme olduğu söylenir. Finansal raporların internet üzerinden sunulması içerik ve sunum olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. İnternette finansal raporlamanın içeriği finansal raporların bir kısmını veya tamamını yansıtacak finansal bilgiler anlamına gelirken internette finansal raporlamanın sunumu web sitesinde PDF formatı gibi çeşitli formlarda hazırlanan finansal raporları ifade etmektedir.

Sermaye piyasası gelişmiş birçok ülkede geleneksel kâğıda basılı raporlama ile birlikte internette finansal raporlama da kamuyu aydınlatmak amacıyla kullanılmaktadır. Kamuya aydınlatmak amacıyla sunulan bilgilerin birçoğu finansal bilgidir. Finansal bilgi; bir işletmenin muhasebe ve finansal raporlama sistemi tarafından genel kabul görmüş muhasebe ilke ve standartlarına uygun olarak üretilen,

işletmenin finansal durum, faaliyet ve faaliyet sonuçları ile ilgili, para ile ifade edilen ve bağımsız denetimden geçirilerek ilgililere finansal tablo ve raporlar ile özel durum açıklaması şeklinde sunulan bilgi olarak tanımlanabilir. İşletmelerin muhasebe sistemleri tarafından üretilen finansal bilgiler hem işletme ile ilgilenen taraflara hem de işletme yönetimine işletmenin finansal durumu ve finansal performansı hakkında bilgiler sağlamaktadır. Bu finansal bilgileri, işletme yönetimi alacağı yatırım kararlarında; bilgi kullanıcıları ise işletmeye yönelik alacakları ekonomik kararlarda kullanmaktadırlar. Bir finansal bilginin kullanıcıların kararlarında fayda sağlayabilmesi için belirli özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu özellikler; ihtiyaca uygunluk, gerçeğe uygun şekilde sunum, karşılaştırılabilirlik, anlaşılabilirliktir, doğrulanabilirlik ve zamanında sunumdur.

Finansal tablolarda/raporlarda yer alan finansal bilgiler onları kullanan tarafların mevcut işlem ve olaylardan yola çıkarak geleceğe yönelik tahmin yapmalarına veya geçmiş olaylarla ilgili kararlarını doğrulamalarına veya değiştirmelerine yardımcı olduğu sürece ihtiyaca uygundur. O halde bir finansal bilginin işletmenin geçmiş ve geleceği hakkında yapılacak değerlendirmelerde kullanılabilirdiği takdirde ihtiyaca uygun olduğu söylenebilir. Finansal bilginin gerçeğe uygun sunumu, söz konusu bilginin açıklamayı amaçladığı hususu tam, tarafsız ve hatasız olarak göstermesini ifade ederken bilginin karşılaştırılabilir olması, işletmeler tarafından açıklanan finansal bilgilerin, farklı zamanlarda açıklanan finansal bilgilerle veya aynı zamanda farklı işletmeler tarafından açıklanan finansal bilgiler ile karşılaştırılabilmesini ifade eder. Finansal bilginin sınıflandırılması, açık ve kısa şekilde sunulması ile verilmek istenen anlam daha anlaşılabilir hale getirebilir.

Söz konusu özellikler Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan kavramsal çerçevede temel ve destekleyici niteliksel özellikler olarak açıklanmıştır. Herhangi bir finansal bilginin yatırımcılar başta olmak üzere bilgi kullanıcılarının kararlarına etki edebilmesi veya fayda sağlayabilmesi için temel niteliksel özellikler olarak açıklanan ihtiyaca uygunluk ve gerçeğe uygun sunum özelliklerini taşıması gerekmektedir. Bir başka ifadeyle finansal bilginin ihtiyaca uygun olması ve gerçeğe uygun sunulması faydalı finansal bilginin temel gerekliliğidir. Bununla birlikte finansal bilgi karşılaştırılabilir, anlaşılabilir,

doğrulanabilir olduğunda ve zamanında sunulduğunda faydası arttırılmış olur. Yani bahsedilen bu özellikler finansal bilginin faydasını destekleyici niteliktedir.

Finansal bilgilerin taşınması gereken niteliksel özellikler yönünden güçlü olması finansal raporlamanın kalitesine işaret eder. Finansal bilginin fayda sağlama derecesi arttıkça finansal raporlama kalitesi de onunla doğru orantılı olarak artacaktır. Finansal raporlama kalitesinin odak noktasını ilişkili tarafların bilgilendirilmesinin oluşturduğunu söylemek mümkündür. Literatürdeki çalışmalar Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uygun olarak yapılan finansal raporlamanın ihtiyaca uygunluk ve gerçeğe uygun şekilde sunum özellikleri açısından daha güçlü olduğunu ve buna bağlı olarak da finansal raporlama kalitesinde artış yaşandığını göstermektedir.

Bu çalışmada Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uygun olarak internet ortamında gerçekleştirilen finansal raporlamadan hareketle internette finansal raporlamanın içeriğinde meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde veya finansal raporlama kalitesinde meydana gelen değişim üzerine etkisi araştırılmaktadır.

Bu amaçla araştırmanın birinci bölümünde; internette finansal raporlama kavramına, zaman içerisindeki değişimine, kullanıcılar açısından sağladığı faydalara, yarattığı sorunlara ve internette finansal raporlama ile ilgili olan diğer önemli konulara değinilmiştir.

İkinci bölümde; finansal bilgi kavramına, finansal bilgiyi kullanan taraflara, finansal bilginin önemine, faydalı finansal bilginin taşınması gereken niteliksel özelliklere, finansal bilginin kısıtlarına ve finansal raporlama kalitesi ile ilgili önemli konulara değinilmiştir.

Üçüncü ve son bölümde ise Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın kullanılmaya başlanmasından sonra internette finansal raporlamanın içeriğinde meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde meydana gelen değişim üzerine etkisini incelemeye yönelik ampirik bir araştırma oluşturulmuş ve araştırma metodolojisi ile ilgili bilgiler verildikten sonra araştırma sonuçları açıklanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İNTERNETTE FİNANSAL RAPORLAMA

1.1. Finansal Raporlama

İşletme hissedarlarının yanı sıra işletme ile ticari, finansal ve ekonomik ilişkiler içerisinde olan diğer işletmeler, kamu, finans kuruluşları ile çeşitli kamu kurum ve kuruluşları işletmenin faaliyet sonuçları, finansal performansı ve finansal durumu ile ilgilenmekte ve bunlara ilişkin sağlıklı, anlaşılır, güvenilir, zamanında ve sürekli olarak sunulan bilgiler talep etmektedirler¹. İşletmeler finansal durumları ve finansal performansları ile ilgili bilgileri belirli dönemlerde ve belirli aralıklarla açıklayarak yatırımcılar başta olmak üzere işletme ile ilgilenen bütün grupların bilgi ihtiyacını karşılamaya çalışırlar. Bu açıklamalarda ki temel amaç, işletme yönetimi hakkında kullanıcıları bilgilendirmek ve geçmiş ve mevcut bilgilerden faydalanarak geleceğe ilişkin karar alacak kişi ve kurumlara doğru ve güvenilir bilgiler sunabilmektir. İşletmeler tarafından düzenli olarak yapılan bu bilgilendirmelere finansal raporlama denilmektedir².

Finansal raporlama, işletme faaliyetleri ile ilgili bilgilerin finansal tablolar aracılığıyla kararların alınmasına yardımcı olmak ve belirsizliği azaltmak için finansal bilgi kullanıcılarına iletilmesidir³. Başka bir tanıma göre finansal raporlama, işletmenin belirli bir dönemdeki varlık ve yükümlülüklerine dayanarak mevcut ekonomik durumunu gösteren finansal dokümanlardır⁴. Finansal raporlama denildiğinde genellikle hissedarlar, kredi verenler, devlet ve kamu gibi işletme ile ilişkisi olan taraflarla finansal tabloların/ raporların paylaşılması anlaşılmaktadır. Ancak finansal raporlarda sadece finansal tablolar yer almaz. Finansal tablolarla birlikte, yönetim kurulu faaliyet raporları, tahmin raporları, performans ölçütleri, yöneticiler ve sahiplik yapısı hakkında bilgiler, izâhnameler, denetçi raporları, geleceğe yönelik bilgiler ve düzenleyici kuruluşlar tarafından hazırlanan raporlar gibi

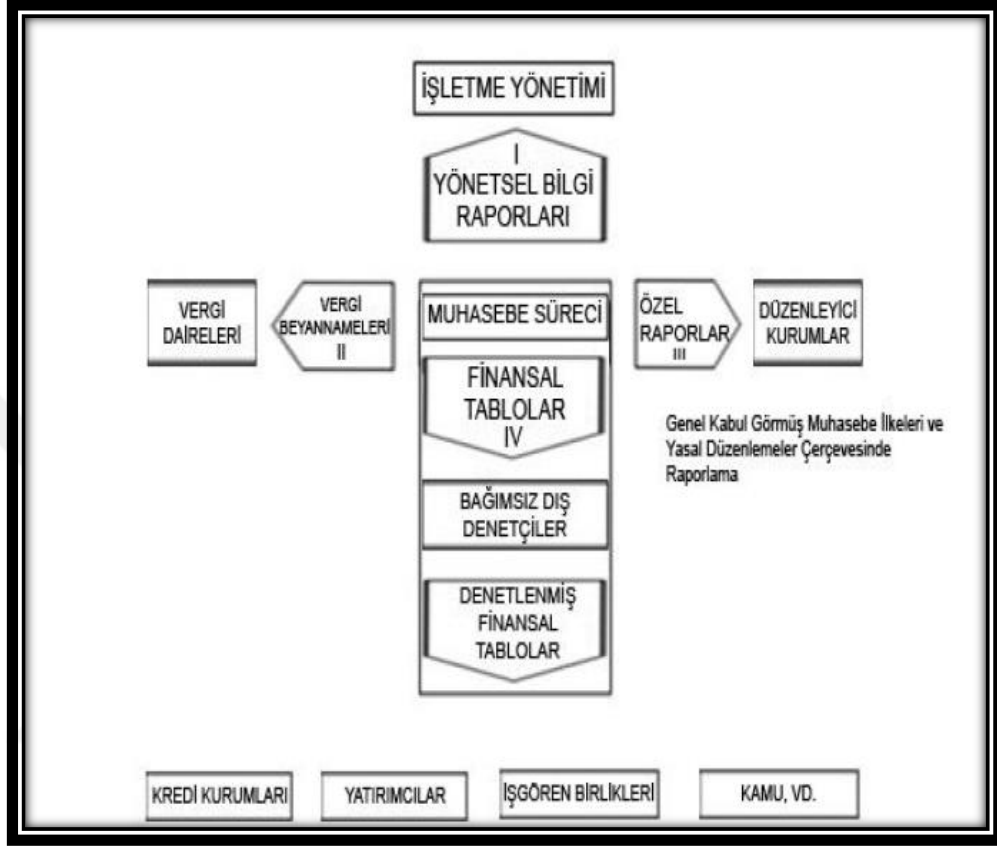
¹Raif Parlakkaya, "Bilgi Teknolojisindeki Gelişmelerin Finansal Raporlamaya Etkileri", *Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2/4, 2002, s. 78.

²Fatma Ögücü Şen, *Kurumsal Yönetişim ve Finansal Raporlama Kalitesi: Türkiye Örneği*, Doktora Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep 2017, s. 29.

³Recep Pekdemir, *Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne Göre Mali Tablolar El Kitabı*, İSMMMO Yayınları, İstanbul 1994, s. 8.

⁴Başak Ataman ve Hakan Cavlak, "Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Kurumsal Yönetim İlişkisi: Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksi'ne Tabi Halka Açık Şirketlerde Bir Anket Çalışması", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 9/3, 2016, s. 211.

çeşitli finansal ve finansal olmayan bilgilerde finansal raporlarda yer almaktadır⁵. Finansal raporlar işletme yönetimi tarafından hazırlanırlar ve işletmenin dış çevreyle iletişim kurmasını sağlayan en etkili araçlardır. Finansal raporlama ile bilgi kullanıcılarına bilgi aktarımı Şekil 1’de ki gibi işlemektedir⁶:

Şekil 1: Finansal Raporlama Süreci

Finansal raporlamanın en önemli ögesi finansal tablolardır. Finansal tablolar belirli bir grubun bilgi ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak değil bir bütün olarak tüm kullanıcıların bilgi ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak hazırlanırlar. Bundan dolayı finansal tablolar genel amaçlı olarak nitelendirilmektedirler. Finansal tablolar, muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgilerin belirli zaman aralıkları ile bilgi kullanıcılarına iletilmesini sağlayan araçlardır⁷. Finansal tablolar, bilgi kullanıcılarının alacakları ekonomik kararlarda faydalı olacak şekilde bir işletmenin

⁵Mehmet Emin Karabayır, *Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Ve Muhasebe Kalitesi: İMKB Örneği*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2012, s. 21.

⁶Cuma Ercan, *İnternette Finansal Raporlama ve Geleceğe İlişkin Yönelimler*, Doktora Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa 2007, s. 58.

⁷Meriç Doymaz, *Finansal Raporlamada Şeffaflığın Önemi ve XBRL Uygulamalarının Şeffaflığa Etkisi: ABD Örneği ve Türkiye Kıyaslaması*, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana 2011, s. 9.

finansal durumu, finansal performansı ve finansal durumdaki değişiklikleri hakkında bilgi vermek için hazırlanırlar⁸. Finansal tablolar geçmişteki işlemleri içerdigi ve finansal olmayan bilgileri kapsamadıkları için bilgi kullanıcılarının ekonomik karar alırken ihtiyaç duydukları bütün bilgileri sağlayamazlar. Bu durumda işletmeler, kamuyu aydınlatma sorumluluklarından dolayı finansal tablolarda yer almayan ancak işletmenin ekonomik faaliyetlerinin en iyi şekilde anlaşılmasını sağlayacak diğer bilgileri de kullanıcılara sunmalıdırlar. Finansal tablolardan beklenen yarar, işletmenin büyüklüğünün gerektirdiği kadar ayrıntılı bilgiyi, mümkün olduğu kadar gerçeğe uygun ve anlaşılır şekilde finansal tablo kullanıcılarına sunmasıdır⁹. Bilgi kullanıcıları, finansal tablolardan işletmenin mali yapısına, kârlılığına ve fon kaynaklarına yönelik bilgiler elde ederler ve bu bilgileri kullanarak işletmenin performansı hakkında kararlar verirler. Genel amaçlı finansal tablolar üç, altı, dokuz ve on iki aylık dönemler için düzenlenmektedirler.

Faaliyet raporu, finansal tablolar ile birlikte işletmenin faaliyetlerini en iyi biçimde gösteren, işletme ile ilgili ayrıntılı bilgilerin sunulduğu bir bilgi daęarcığıdır¹⁰. Faaliyet raporları, bir işletmenin gerçekleşen ve planlanan faaliyetlerine ilişkin bilgilerini özetleyen rapordur. Faaliyet raporları başlangıçta işletme yönetiminin işletmeden uzak olan hissedarlarına hesap verme yükümlülüğü sonucunda oluşsa da daha sonraları işletme ile ilgili olan tarafların genişlemesi, faaliyet raporlarının sadece hesap verme aracı olarak değil, aynı zamanda sermaye piyasasında yer alan tüm tarafları bilgilendirme aracı olarak kullanılmasına yol açmıştır¹¹.

Faaliyet raporlarında yer alan bilgilerin işletmenin mevcut durumunu uygun ve doğru bir biçimde yansıtmaları gerekir. Faaliyet raporlarında genellikle faaliyet gösterilen ülkenin ekonomik durumuna ve sektöre yönelik işletme yöneticilerinin görüşü, işletmeyi tanıtıcı bilgiler ve işletmeye ait finansal bilgiler yer alır. Zamanla bilgi talep eden kitlenin baskısının artmasıyla yönetim kurulunun ve başkanının değerlendirmelerine göre işletmenin mevcut durumu ve geleceğe ilişkin yatırım

⁸Karabayır, *Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Muhasebe Kalitesi: İMKB Örneği*, s. 21.

⁹İpek Türker, *Türkiye'de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2012, s. 17.

¹⁰Nalan Akdoğan ve Nejat Tenker, *Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Mali Tablolar ve Oran Analizi*, İSMMMO Yayınları, İstanbul 1994, s. 30.

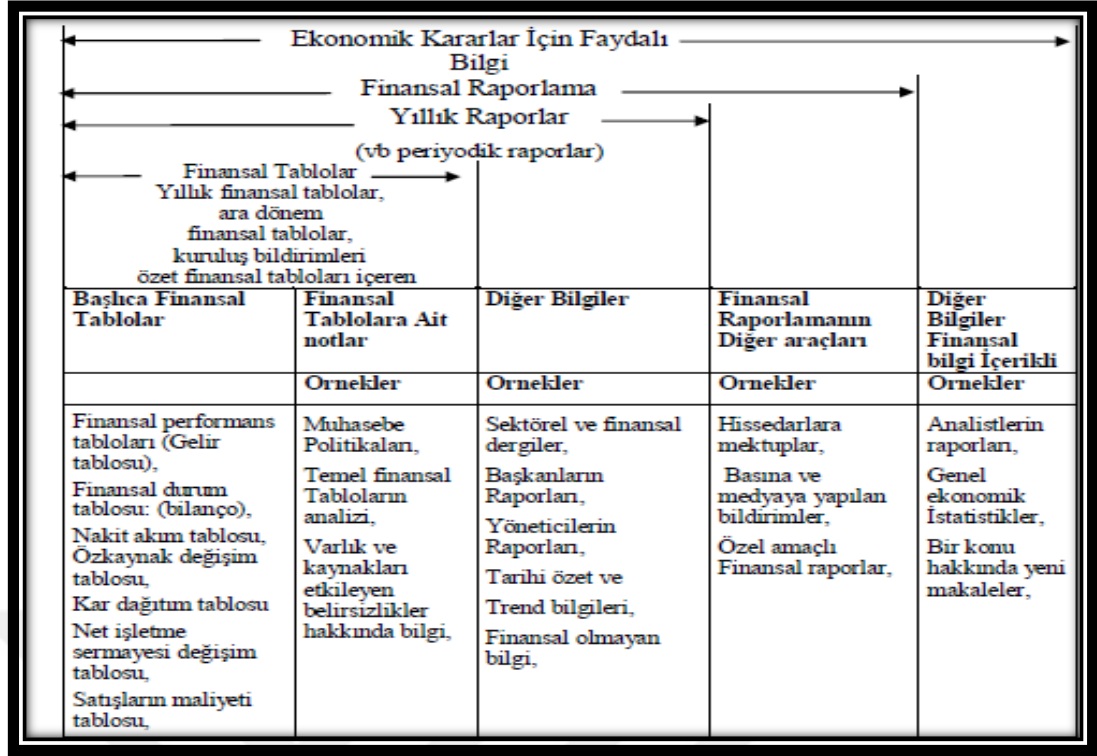
¹¹Ercan, *İnternette Finansal Raporlama ve Geleceğe İlişkin Yönelimler*, s. 64.

politikalarının taşıdıkları riskler ve elde edilecek fırsatlar için yapılan tahminler, planlar ve beklentilere yönelik bilgiler de faaliyet raporlarında yer almaya başlamıştır. Faaliyet raporlarında işletme sonuçlarının grafik, resim ve metinlerle sunulması ve bunlara ilişkin yorumların da yer alması finansal tablolarda yer alan bilgilerin karmaşıklığının oluşturduğu sakıncaları ortadan kaldırabilir¹². Faaliyet raporları genellikle genel bilgiler, finansal tablolar ve denetim raporu olmak üzere üç bölümden oluşur.

Finansal raporlar gerçekleşmiş olayların sunulduğu finansal tablolar ile işletmenin geleceğine ilişkin varsayımlara yönelik bilgilerin tamamını kapsar. Başka bir şekilde söylemek gerekirse, finansal raporlama, finansal tablolar ile birlikte finansal tablolarda sunulmayan finansal ve finansal olmayan bilgileri de kapsayan daha geniş bir kavramdır. Sunulan finansal ve finansal olmayan bilgiler sermaye piyasalarında şeffaf bir ortam oluşmasını sağlayarak işletme ve bilgi kullanıcıları arasında simetrik bilgi akışının oluşmasına imkân verir. İşletme yönetimi, kamuyla paylaşılması gereken asgari raporlar ve bilgiler dışında işletmeyi ilgilendiren özel durumları ve olayları da gönüllü olarak kamuyla paylaşmayı tercih edebilir. Finansal raporlarda yer alan yöneticilerin tahminleri, geleceğe yönelik şirket beklentileri gibi bilgiler bunlara örnek olarak gösterilebilir. Bu bilgilerin çoğu finansal bilgi olarak nitelendirilmeseler bile gelecekte finansal etkiler yaratma gücüne sahiptirler. Burada önemli olan, paylaşılan bilgilerin yönetimin performansının değerlendirilmesinde kullanılabilmesi ve geleceğe ilişkin alınacak kararlarda fayda sağlayabilme potansiyelidir¹³. Bu ilişki Şekil 2’de gösterilmiştir.

¹²Parlakkaya, “Bilgi Teknolojisindeki Gelişmelerin Finansal Raporlamaya Etkileri”, s. 79.

¹³Haluk Duman, *Kamunun Aydınlatılması İlkesi Kapsamında Kazanç Yönetimi Uygulamalarının Finansal Raporlama Kalitesi ve Şirket Performansı Üzerine Etkisi: İMKB’de Bir Uygulama*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2010, s. 127.

Şekil 2: Ekonomik Karar İçin Faydalı Bilgi

Her ülkenin farklı finansal raporlama sistemine ve muhasebe uygulamalarına sahip olması hazırlanan ve sunulan finansal tabloların/raporların niteliksel olarak birbirlerinden farklı olmasına yol açmakta ve finansal tablolarda/raporlarda yer alan bilgilerin anlaşılır, güvenilir ve karşılaştırılabilir olması özelliklerini ortadan kaldırmaktadır. Ülkelerin finansal raporlama sistemlerinde ve muhasebe uygulamalarında ortaya çıkan farklılıkların büyük bir kısmı; ülkelerin hukuk sistemleri arasındaki derin farklılıklardan, şirketler ve kredi verenler arasındaki ilişkilerden, vergi sistemlerinden, enflasyon oranlarından, politik ve ekonomik tarihi bağlardan, ekonomik gelişmişlik düzeylerinden ve toplumun eğitim düzeyinden kaynaklanmaktadır¹⁴.

Ülkelerin farklı finansal raporlama sistemlerine ve muhasebe uygulamalarına göre hazırlanan ve sunulan finansal tablolardan elde edilen bilgilerin yatırımcılara ve diğer bilgi kullanıcılarına karşılaştırma imkanı sağlamaması, finansal tabloların yeniden hazırlanmasının ortaya çıkardığı maliyetler ve uluslararası alanda faaliyet gösteren işletmelerin konsolide finansal tablo hazırlamalarının giderek karmaşık hale gelmesi ortak bir finansal raporlama sisteminin kullanılmasını gerekli hale

¹⁴Karabayır, *Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Muhasebe Kalitesi: İMKB Örneği*, s. 70.

getirmiştir. Bu bağlamda Avrupa Birliği'nin (AB) 2002 yılında aldığı bir kararla, 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin sermaye piyasalarında işlem gören bütün işletmeler için finansal tabloların hazırlanmasında ve sunulmasında Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın (UFRS) kullanılmasını zorunlu tutması finans dünyası için yeni bir dönemi başlatmıştır. Avrupa Birliği ile uyum sürecinde olan Türkiye'de de finansal tabloların hazırlanmasında ve sunulmasında Uluslararası Finansal Raporlama Standartları 2003 ve 2004 yıllarında gönüllü olarak 2005 ve sonrasında ise zorunlu olarak uygulanmaya başlanmıştır.

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın ülkeler tarafından kabul edilmesi ve uygulanması ile uluslararası sermaye piyasalarının etkinliği artacak ve yatırımcılar tutarlı şekilde hazırlanan, daha güvenilir finansal bilgi sağlayan ve karşılaştırılabilirlik imkânına sahip finansal tablolara ulaşabileceklerdir. İşletmelerin ise küresel yatırımcılara ulaşabilmeleri daha kolay hale gelecek buna bağlı olarak sermaye maliyetleri azalacak ve farklı ülkeler için farklı finansal raporlama gerekliliklerini yerine getirmekten kaynaklanan maliyetleri azalacaktır.

Finansal raporlamanın temel amacı bilgi kullanıcılarına ekonomik kararlarında fayda sağlayacak bilgileri sunmaktır. Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (Financial Accounting Standard Boards - FASB) tarafından finansal raporlamanın amacı, yatırım ve kredi kararlarında faydalı bilgi sağlamak, nakit akış tahminlerini belirlemek için faydalı bilgi sağlamak ve işletmenin varlıkları, bu varlıklar üzerindeki hakları ve bunlardaki değişikliklerle ilgili bilgi sağlamak olmak üzere üç başlıkta açıklanmıştır¹⁵. Aynı doğrultuda Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan kavramsal çerçevede genel amaçlı finansal raporlamanın amacı, mevcut ve potansiyel yatırımcılara, borç veren ve kredi veren diğer taraflara raporlayan işletmeye kaynak sağlama kararlarını verirken faydalı olacak finansal bilgiyi sağlamaktır şeklinde açıklanmıştır. Bu kullanıcılar tarafından alınan kararlar, öz kaynağa dayalı finansal araçların ve borçlanma araçlarının satın alınması, satılması veya elde tutulması kararları ile kredi ve benzerlerinin sağlanması ya da ödenmesi kararlarını içermektedir¹⁶.

¹⁵Ercan, *İnternette Finansal Raporlama ve Geleceğe İlişkin Yönelimler*, s. 59.

¹⁶TMSK, *Kavramsal Çerçeve, Genel Amaçlı Finansal Raporlamanın Amacı, Faydası ve Sınırları*, A1

Yöneticiler işletmenin finansal durumu ve performansı ile ilgili düzenli olarak sundukları finansal raporlarla aynı zamanda kendi performansları hakkında da bilgiler vermektedirler. Bu yüzden planlanan hedeflerde bir sapma meydana geldiğinde yönetim gerek kendi menfaati gerekse işletmenin menfaatini düşünerek yanlış ve tam olmayan bilgiler sunabilmektedir. Olması gereken ise hem işletmenin performansının hem de yönetimin performansının doğru değerlendirilebilmesi için tarafsız bilgi ile raporlamanın yapılmasıdır. Ancak böyle bir raporlama ile işletme yönetimi ve çevresi, işletmenin güçlü ve zayıf yönlerini tespit edebilir, gelecekte oluşabilecek muhtemel risklerden korunabilir ve fırsatlardan yararlanabilir. Bilgi kullanıcılarının isabetli kararlar almaları için finansal durum, finansal performans ve finansal durumda meydana gelen değişikliklerle ilgili bilgilerin doğru, güvenilir ve zamanında sunulması önemlidir¹⁷. Bu sayede kamunun aydınlatılması sağlanarak taraflar arasındaki asimetrik bilgi düzeyi azaltılmaya çalışılmaktadır.

Piyasalara ihtiyaca ve gerçeğe uygun bilgiler sunmak piyasaların etkinliği açısından önemlidir. Sermaye piyasalarının etkin şekilde işleyebilmesi ve tam rekabet koşullarının geçerli olması kamunun, finansal raporlama sürecine güvenmesi ile mümkündür. Finansal tablolar genellikle kesin olmayan ekonomik ortamlarda oluşturulduklarından birçok tahmin ve varsayımları içerirler. Gerek regülasyonların esnetilmesinden gerekse finansal piyasaların zorlayıcı etkisinden kaynaklanan farklı nedenlerden dolayı finansal tabloların gerçeği yansıtmama durumu ortaya çıkabilmektedir¹⁸. Son yıllarda yaşanan Enron ve Parmalat gibi uluslararası işletmelerin finansal tablolarında manipülasyon yapması sonucu yaşanan muhasebe skandalları sermaye piyasalarına ve finansal raporlamaya olan güvenin sorgulanması neden olmuştur.

Yaşanan muhasebe skandalları finansal raporlama kalitesinin önemine işaret etmiştir. Finansal raporlama kalitesi, raporlanan kazançların mevcut ekonomik durumu ve temel muhasebe kavramlarını güvenilir bir şekilde yansıtmaya gücü olarak tanımlanabilir¹⁹. Başka bir tanıma göre finansal raporlama kalitesi, işletmelerin

¹⁷Duman, *Kamunun Aydınlatılması İlkesi Kapsamında Kazanç Yönetimi Uygulamalarının Finansal Raporlama Kalitesi ve Şirket Performansı Üzerine Etkisi: İMKB’de Bir Uygulama*, s. 129.

¹⁸Şen, *Kurumsal Yönetişim ve Finansal Raporlama Kalitesi: Türkiye Örneği*, s. 32.

¹⁹Karabayır, *Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Muhasebe Kalitesi: İMKB Örneği*, s. 65.

faaliyetlerini daha iyi anlayabilmek için raporlanan bilginin doğruluğunu içerir²⁰. Finansal raporlama kalitesinden bahsedebilmek için raporlanan bilginin ihtiyacı karşılamaya yönelik olması ve gerçeğe uygun şekilde sunulması gerekmektedir.

Etkili bir finansal raporlama için yönetimin yaklaşımı, denetim komitesinin etkinliği, denetim kalitesi ve kaliteli finansal raporlama standartları olmak üzere dört önemli konuya dikkat edilmelidir²¹. Bahsi geçen dört konu kurumsal yönetime işaret eder. İşletmelerin kurumsal yönetim ilkelerini benimsemesi ve uygulaması finansal raporlamaya karşı güvenin oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Yönetimin yaklaşımı, işletmenin finansal süreçlerinden sorumlu olan en üst düzey yöneticinin finansal tabloların hazırlanmasında ve sunulmasında şeffaf, tutarlı, güvenilir ve karşılaştırılabilir bilgilerin paylaşılmasından ve yüksek kalitede finansal raporlama yapılmasından sorumlu olmasını ifade eder. Bazı durumlarda işletme yönetimi bu sorumluluğu dikkate almayarak sadece kazançlar üzerinden raporlama yapabilmektedir. Finansal krizler ve skandallar bu sorumluluğun yerine getirilmemesinin en büyük sonuçlarıdır. Yönetim, finansal tabloları kamuya paylaşmadan önce söz konusu finansal tabloların tam, yansız ve önemli hatalardan arındırılmış olduğunu yani, işletmeyi gerçeğe uygun şekilde yansıttığını onaylamalıdır²².

Finansal raporlamanın kalitesini belirleyen bir diğer faktör ise işletmenin iç denetçileri ve bağımsız denetim faaliyetidir. İç denetim, işletmeye değer katmak ve faaliyetleri geliştirmek için bütün işletme faaliyetlerine yönelik olarak yürütülen bağımsız bir danışmanlık sürecidir. Bir işletmenin iç kontrol sisteminin iyi şekilde işlemesi süreçlere etkinlik kazandırır, varlıkları kaybetme riskini düşürür, yönetsel riskleri minimize eder, finansal raporların güvenilirliğini artırır ve yürürlükteki yasal mevzuata uygun hareket edilmesini sağlar. İç denetçilerin işletme içinde iki temel görevi vardır. Birincisi, işletme içerisinde olan veya olabilecek hata ve hileli uygulamaları tespit etmektir. Böylelikle hissedarların kaynaklarının kötüye kullanılmasının önüne geçilebilir. İkincisi, kurumsal yönetim prensiplerinin kurum

²⁰Selim Cengiz, vd., “Finansal Raporlama Kalitesi İle Yatırım Verimliliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Borsa İstanbul’da (BİST) Bir Uygulama”, *International Congress Of Eurasian Social Sciences (ICOESS) Özel Sayısı*, 8/28, 2017, s. XXI

²¹Şen, *Kurumsal Yönetişim ve Finansal Raporlama Kalitesi: Türkiye Örneği*, s. 29.

²²Şen, *Kurumsal Yönetişim ve Finansal Raporlama Kalitesi: Türkiye Örneği*, s. 34.

kültürüne adapte edilmesini sağlamaktır. Bu sayede işletmenin faaliyet ve finansal riskleri önceden tespit edilebilir ve zararların önüne geçilebilir²³.

İç denetimle beraber bağımsız denetçiler tarafından gerçekleştirilen bağımsız denetimin kalitesi de finansal raporlamanın kalitesini etkiler. Finansal raporlama kalitesi ile denetim kalitesi arasında doğrusal bir ilişki vardır. Denetim kalitesini belirleyen en önemli faktörler ise bağımsız denetçi ile müşteri işletme arasındaki yasal ve yasal olmayan ilişki ve işletme varlıklarının korunmasında iç kontrol sisteminin etkinliğidir. Türkiye’de denetim kalitesinin artırılması için bağımsız denetim şirketi ile müşteri işletmeleri her 7 yılda bir rotasyona tabi tutulmaktadır²⁴.

İşletme bünyesi içinde faaliyet gösteren denetim komitesi, işletme performansı ile ilgili kurumsal yönetim ilkelerinden şeffaflık ilkesine bağlı olarak finansal raporlama, iç kontrol ve iç denetim faaliyetlerinde yönetime yardımcı olmaktadır. Ayrıca, komite işletme yönetimi ve iç kontrol sistemi ile dış denetim faaliyetleri arasında koordinasyon ve etkinliği sağlama görevini de üstlenmektedir. Denetim komitesinin etkinliği hileli finansal raporlama riskini düşürür ya da tam tersi yükseltir²⁵.

Muhasebe uygulamalarında ki farklılıkları ortadan kaldırma amacı taşıyan uluslararası standartlar ve genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri de finansal raporlama kalitesini etkileyen diğer bir faktördür. Finansal raporlama kalitesinin artması bilgi asimetrisini azaltır, finansman maliyetlerini düşürür, pazarın verimliliğini artırır ve özellikle uzun vadeli yüksek getirili projelerin finansmanını kolaylaştırır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, finansal raporlama kalitesinin artırılması için kullanılacak en etkili araçlardır.

1.2. Finansal Raporlama ve İnternet

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler işletmelerin uygulamalarını değiştirerek ulusal sınırları zorlamaktadır. Ekonomik küreselleşme ile birlikte işletme ile ilgili olan gruplarda küreselleşmiş ve bu gruplara finansal raporların ulaştırılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. İşletmeler küresel boyutlarda olan

²³Duman, *Kamunun Aydınlatılması İlkesi Kapsamında Kazanç Yönetimi Uygulamalarının Finansal Raporlama Kalitesi ve Şirket Performansı Üzerine Etkisi: İMKB’de Bir Uygulama*, s. 152.

²⁴Duman, *Kamunun Aydınlatılması İlkesi Kapsamında Kazanç Yönetimi Uygulamalarının Finansal Raporlama Kalitesi ve Şirket Performansı Üzerine Etkisi: İMKB’de Bir Uygulama*, s. 157.

²⁵Duman, *Kamunun Aydınlatılması İlkesi Kapsamında Kazanç Yönetimi Uygulamalarının Finansal Raporlama Kalitesi ve Şirket Performansı Üzerine Etkisi: İMKB’de Bir Uygulama*, s. 159.

bilgi tedariki için hızla yayılan internet ağını kullanmaya başlamışlardır. İnternetin kullanılmasının herhangi bir işletmede yarattığı en büyük değişim, bilginin elde edilmesi, saklanması ve geniş kitlelere ulaştırılması sırasında maliyetlerde meydana getirdiği dramatik düşüştür²⁶. Ayrıca işletme ve çevresi arasındaki iletişimde geleneksel kâğıda basılı finansal raporlar ve sınırlı katılımın gerçekleştiği toplantılar önemli bir yere sahipken internet tabanlı uygulamaların hayata geçirilmesi ile işletmeler hem iç hem de dış çevresiyle sürekli ve etkin bir iletişim kurmaya başlamışlardır²⁷. İnternet özellikle işletme üzerinde çok fazla etkiye ve güce sahip olmayan yatırımcıların ve diğer ilgililerin bilgi sağlayabilmesini, baskı yapabilmesini ve diğer güçlü taraflar ile etkileşim kurabilmelerini sağlamaktadır. Bu bağlamda finansal raporlama süreçlerinde internet kullanımının en küçüğünden en büyüğüne kadar tüm bilgi kullanıcılarının işletmeyle ilişkisini hem de kendi aralarındaki etkileşimi önemli ölçüde arttırdığı söylenebilir²⁸.

Finansal raporların basılı olarak yayımlandığı geleneksel raporlama anlayışında finansal raporların yayımlanmasının maliyetinin yüksek olması, hazırlanmasının çok fazla zaman ve çaba gerektirmesi ve raporlara ulaşımın sınırlı olması gibi kısıtlar vardır. Başka bir ifadeyle geleneksel kâğıda basılı finansal raporlamada bilgilerin hazırlanması ve kamuya paylaşılması zamanlılık, yer ve ulaşma maliyeti açısından kısıtlar içermektedir. Örneğin, coğrafi bölge veya ülke farklılığına sahip olan yatırımcıların kâğıda basılı finansal raporlara ulaşmaları hem daha fazla zaman alıcı hem de daha maliyetlidir. Aynı zamanda bilgi kullanıcılarının artan ve çeşitlenen bilgi talebini karşılayabilmek ve tam anlamıyla kamunun aydınlatılmasını sağlamak için işletmeler canlı ve sürekli değişen yapılarını kamuya paylaşmalıdırlar. Kâğıda basılı finansal raporların bir yıllık bir süreyi kapsaması, değişen şartlara göre güncellenememesi, işletme ve paydaş arasındaki etkileşimi sağlayamaması yani yatırımcıların pasif durumda olması çağdaş raporlama anlayışına ters düşmektedir.

Finansal raporlamanın internet üzerinden yapılması durumunda başka bir ifadeyle finansal raporların internet üzerinden bilgi kullanıcılarına sunulması durumunda maliyetlerin minimize edilmesi, bilgilerin zamanında ve daha fazla kullanıcıya ulaşması ve raporlara ulaşmak için aracı kullanılması gerekliliğinin

²⁶Parlakkaya, “Bilgi Teknolojisindeki Gelişmelerin Finansal Raporlamaya Etkileri”, s. 79.

²⁷Fatih Temizel, vd., “Yatırımcı İlişkileri Yönetiminde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Rolü: İMKB 50 Endeksi Uygulaması”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24/2, 2010, s. 2.

²⁸Temizel, vd., “Yatırımcı İlişkileri Yönetiminde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Rolü: İMKB 50 Endeksi Uygulaması”, s. 8.

ortadan kalkması, raporlara ulaşımın daha kolay hale gelmesi gibi avantajlar sağlanmıştır. Esasen finansal raporlamada internetin kullanılması geleneksel kâğıda basılı finansal raporlamada ortaya çıkan tüm kısıtları ortadan kaldırmıştır.

Şunu söylemek mümkündür ki kullanılan iletişim araçlarına göre finansal raporlama ikiye ayrılır. Bunlardan birincisi geriye yönelik raporların basılı olarak sunulduğu geleneksel raporlama anlayışı ikinci ise raporların internet üzerinden sürekli ve eş zamanlı olarak sunulduğu çağdaş raporlama anlayışıdır. Finansal raporların/bilgilerin internet ortamında sunulması sunum ve içerik olmak üzere iki farklı modelden oluşmaktadır. Sunumda yalnızca ilgili bilgiler açıklanmakta, animasyon, yükleme ve indirme gibi seçeneklere izin verilmemektedir. İçerik modelinde ise bu seçenekler kullanılabilir²⁹.

Hass ve Snijj'e göre eski sistem olarak nitelendirilebilecek geleneksel raporlama anlayışında hissedar odaklı bir yaklaşım tercih edilmekle birlikte kâğıda basılı ve standart bilgileri kapsayan, belirli aralıklarla gerçekleştirilen, geçmişe yönelik olan ve işletme kontrolünde paylaşılan performans bilgilerinden oluşan bir sistem mevcuttur. Yeni sistem olarak adlandırılan internet tabanlı finansal raporlamada ise yine hissedar odaklı yaklaşım tercih edilmekle birlikte web tabanlı bir ortamda isteğe bağlı bilgiler paylaşılmaktadır. İnternet tabanlı finansla raporlama, sürekli olarak mevcut duruma ilişkin ve geleceğe vurgu yapan geniş bir performans raporlaması içerecek şekilde gerçekleştirilebilmektedir³⁰.

İşletmelerin internet sitelerinden finansal raporlarla birlikte hisse senedi fiyatları, tarihsel veriler, yatırım önerileri ve diğer türden finansal ve finansal olmayan bilgilerine tüm dünyadaki yatırımcılar ve diğer bilgi kullanıcıları anlık olarak ulaşabilmektedir. Anlık olarak ulaşılabilen bu finansal bilgilerin uluslararası finansal raporlama standartlarına göre oluşturulması önemlidir. Çünkü bilgi kullanıcılarının işletmeye yönelik kararlarında kullanılacak finansal bilgilerin fayda sağlayabilmesi için finansal bilginin niteliksel özellikleri olarak açıklanan ihtiyaca uygunluk, gerçeğe uygun sunum, karşılaştırılabilirlik, anlaşılabilirlik, doğrulanabilirlik ve zamanında sunulma özelliklerini taşıması gerekmektedir.

²⁹Süleyman Uyar ve Muhsin Çelik, "Sürekli Kamuyu Aydınlatma ve İnternet Ortamında Finansal Raporlama Surecinde Kullanılan Diller" , *Ege Academic Review*, 6/2, 2006, s. 95.

³⁰Doymaz, *Finansal Raporlamada Şeffaflığın Önemi ve XBRL Uygulamalarının Şeffaflığa Etkisi: ABD Örneği ve Türkiye Kıyaslaması*, s. 73.

İnternet üzerinden finansal raporlama çok eski bir kavram olmamakla beraber çok hızlı bir gelişim göstermektedir. Yatırımcılarına önem veren işletmeler hisse senetlerine olan ilgiyi arttırmak için açık ve şeffaf finansal bilgileri sunmaya özen gösterirler. Finansal şeffaflığın temeli, işletme ile ilgili olan tarafların ihtiyaç duyduğu bilgiye kolay şekilde erişebilmeleri ve erişilen bilgilerin işletmenin gerçek durumunu temsil edebilme kabiliyetidir. Söz konusu finansal bilgilerin şeffaflığı arttırabilmeleri için erişim, ilgililik, anlaşılabilirlik, güvenilirlik ve zamanlılık niteliklerine sahip olmaları gerekmektedir. İnternette finansal raporlama ile bu niteliksel özellikler bağlamında katkı sağlanmaktadır.

Finansal bilgi kullanıcılarının erişim, gerçek zamanlılık, zenginlik, etkileşim ve bağlantılılık özelliklerine yönelik beklentileri işletmelerin internette finansal raporlama düzeylerini şekillendirmektedir. İşletmeler bilgi kullanıcılarının bu beklentilerine cevap verebilmek için interneti giderek artan şekilde kullanmaktadırlar³¹.

i. Erişim: Finansal bilgi kullanıcılarının daha fazla şeffaf ve sınırsız finansal bilgiye erişme isteklerini ifade eder.

ii. Gerçek Zamanlılık: Finansal bilgi kullanıcılarının gerçek zamanlı bilgi sağlayıcılar ve gerçek zamanlı bilgi elde etme isteklerini ifade eder.

iii. Zenginlik: Finansal bilgi kullanıcılarının grafikler ve yeni medya araçları sayesinde daha zengin bir içeriğe sahip olma isteklerini ifade eder.

iv. Bağlantılılık: Coğrafi konumlarından kaynaklanan sıkıntılar olmadan kullanıcıların istedikleri yerden web sayfalarına bağlanabilme isteğini ifade eder.

v. Etkileşim: Finansal bilgi kullanıcıların raporları hazırlayanlar ile etkileşim içerisinde olma ve raporlardaki bilgileri ihtiyaçlarına göre kişiselleştirebilme isteklerini ifade eder.

Finansal bilgi kullanıcıları herhangi bir işletme ile ilgili finansal raporlara ve bilgilere üç farklı şekilde ulaşabilirler. Birincisi, bilgi kullanıcıları finansal bilgilerine ihtiyaç duydukları işletmelerin doğrudan web sitesine girerler ve “yatırımcı ilişkileri” veya “yıllık raporlar” bağlantılarına tıklayarak istedikleri bilgileri elde ederler. İkincisi, bilgi kullanıcıları genel amaçları arama motorlarını kullanırlar ve araştırma sonucuna göre ya işletmenin kendi internet sitesine ya da işletme ile ilgili olmayan diğer internet sitelerine yönlendirilirler. Son seçenek olarak ise üçüncü parti internet

³¹Parlakkaya, “Bilgi Teknolojisindeki Gelişmelerin Finansal Raporlamaya Etkileri”, s. 80.

sitelerinden istedikleri bilgilere ulaşabilirler. Bu siteler genellikle ulaşılmış bilgiler bedava, kullandığın kadar öde ve ortak veri tabanına üyelik servisi sağlayan üçüncü parti aracı ortamlarını içermektedir. Yapılan araştırmaların çoğunda bilgi kullanıcılarının, herhangi bir işletme ile ilgili finansal bilgiye ihtiyaç duyduğunda doğrudan o işletmenin web sitesini kullandıkları belirlenmiştir³².

1.3. İnternette Finansal Raporlama Tarihsel Gelişimi

İnternette finansal raporlama, çeşitli bilgi teknoloji aracılığıyla finansal bilgilerin www (World Wide Web) ortamında paylaşılması şeklinde tanımlanabilir³³. Bir başka tanıma göre de internette finansal raporlama, internette yayımlanan finansal tablolar ile birlikte önemli gelişmelerin, toplantıların, finansal analizlerin ve diğer bilgilerinde kamuya açıklanmasını kapsayacak şekilde geniş bir kavramdır³⁴. 1990'lı yılların ortalarına gelindiğinde işletmeler web sitelerinde pazarlama ve müşteri destek bilgilerine ek olarak finansal raporlarını ve finansal bilgilerini de paylaşmaya başlamışlardır. İşletmelerin finansal raporlama için interneti kullanmalarının arkasında yatan en önemli nedenler bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve işletme çevresinin artan bilgi talebiyle birlikte, internet ortamında bilgi paylaşmanın maliyetinin daha ucuz olması, daha fazla kişiye ulaşması, zamanlı ve erişiminin kolay olmasıdır³⁵.

İşletmeler finansal raporlarını ve finansal bilgilerini web sitelerinde “yatırımcı ilişkileri” başlığı altında yayımlamaktadırlar. Yatırımcı ilişkileri kavramı 1930'ların ortasında hisse senedi satışlarında kamunun zarar görmesini ve satışların kötüye kullanılmasını engellemek amacıyla ortaya çıkmıştır. Daha sonra 1990'lı yıllarda hisse senedi piyasalarına olan ilginin artmasıyla yatırımcı ilişkileri önem kazanmıştır. Yatırımcı ilişkileri, bir işletmenin kendi bünyesinde ve/veya dışarıda bulunan bireysel ya da kurumsal yatırımcılarıyla olan ilişkilerini yönettiği birimdir³⁶. Buradaki yatırımcı kavramı sadece hissedarları ve potansiyel yatırımcıları değil bankalardan, analistlere kadar uzanan geniş bir grubu içermektedir. National

³²Ercan, *İnternette Finansal Raporlama ve Geleceğe İlişkin Yönelimler*, s. 67.

³³Doymaz, *Finansal Raporlamada Şeffaflığın Önemi ve XBRL Uygulamalarının Şeffaflığa Etkisi: ABD Örneği ve Türkiye Kıyaslaması*, s. 72.

³⁴Doymaz, *Finansal Raporlamada Şeffaflığın Önemi ve XBRL Uygulamalarının Şeffaflığa Etkisi: ABD Örneği ve Türkiye Kıyaslaması*, s. 72.

³⁵Uyar ve Çelik, “Sürekli Kamuyu Aydınlatma ve İnternet Ortamında Finansal Raporlama Sürecinde Kullanılan Diller”, s. 95.

³⁶Fatih Temizel ve Oya Coşkun, “Finansal Piyasalar İle Etkin Bir İletişim Ve Geliştirilmiş Şeffaflık Aracı Olarak Yatırımcı İlişkileri”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, 12/2, 2010, s. 91.

Inverstor Relations Institute yatırımcı ilişkilerini finans, iletişim, pazarlama ve menkul kıymetler kanununa uyma konularını içeren stratejik yönetim sorumluluğudur şeklinde ifade etmiştir³⁷.

Yatırımcılar ile olan ilişkilerin temelinde makro ölçekte küresel finansal toplum olarak adlandırılan finansal piyasalara, mikro ölçekte ise yatırımcılara, işletmeleri ve dışarıdan kaynak ihtiyacı olan kamusal yönetimleri değerlendirebilmeleri için kullanabilecekleri nitelikli bilgilerin sunulması vardır³⁸. Yatırımcı ilişkilerinin temelini kurumsal bilgilerin yatırımcılara ve işletme ile ilgili diğer taraflara iletilmesi ihtiyacı ve gereği oluşturur. Dolayısıyla yatırımcı ilişkilerinin faaliyetleri yatırımcılar başta olmak üzere bilgi kullanıcılarına alacakları yatırım kararlarında fayda sağlayacak bilgileri sunmaya yöneliktir³⁹.

Yatırımcı ilişkileri ile üç stratejik hedefe ulaşılmaya çalışılır. Bunlardan birincisi, yatırımcı ilişkilerini etkin şekilde yöneterek hisse senedi fiyatını en yükseğe çıkarmak ve orada tutmak, ikincisi, yatırımcı güvenini kazanarak finansman maliyetini düşürmek, üçüncüsü ise çoğunluk hisseye sahip paydaşların ihtiyaçlarını korumak ve potansiyel yatırımcı kitlesini büyütme⁴⁰. Bu hedeflere ulaşabilmek için yatırımcıların ve diğer bilgi kullanıcılarının tam, zamanında, sürekli olarak ve doğru şekilde bilgilendirilmeleri şarttır. Yatırımcı ilişkileri yönetimi aracılığıyla sürekli olarak bilgilendirme yapılması yatırımcıların negatif gelişmeler yaşandığında panik ile hareket ederek hisse senedi fiyatlarını düşürmelerini engelleyecektir. Buradan yola çıkarak, yatırımcı güveninin oluşturulmasında, korunmasında ve gerektiğinde onarılmasında yatırımcı ilişkilerinin büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir⁴¹.

Yatırımcılarla olan ilişkiler devam eden ve uzun vadeli bir süreçtir. İnternet teknolojilerinin gelişmesi işletmelerin yatırımcılarıyla yeni iletişim kanalları oluşturmalarına izin vermiştir. Web siteleri işletmelerin yatırımcılarını ve diğer bilgi

³⁷Fatih Temizel ve İdil Karademirliadağ, “Yatırımcı İlişkileri ve Finansal Halkla İlişkiler Bağlamında Şirketlerin Paydaşlarıyla İletişim Kurma Biçimleri: Web Siteleri Üzerinde Bir İnceleme” *Marmara İletişim Dergisi*, Sayı 16, 2010, s. 127.

³⁸Fatih Temizel, “Yatırımcı İlişkileri Yönetimi Uygulamaları”, *Journal of Accounting & Finance*, 2010, s. 177.

³⁹Temizel ve Çoşkun, “Finansal Piyasalar İle Etkin Bir İletişim Ve Geliştirilmiş Şeffaflık Aracı Olarak Yatırımcı İlişkileri”, s. 88.

⁴⁰Fatih Temizel, vd., “Yatırımcı İlişkileri Yönetiminde Güven Ve Ekonomiye Etkisi”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, XI/1, 2009, s. 287.

⁴¹Temizel ve Çoşkun, “Finansal Piyasalar İle Etkin Bir İletişim Ve Geliştirilmiş Şeffaflık Aracı Olarak Yatırımcı İlişkileri”, s. 89.

kullanıcılarını bilgilendirmek için oluşturduğu yeni iletişim kanallarından bir tanesidir. Web tabanlı yatırımcı ilişkilerinin temelinde internet bağlantısına sahip olan dünya çapındaki yatırımcılara erişmek vardır. Geleneksel yatırımcı ilişkileri yöntemleri zamanlılık bakımından zayıf ve karar alma noktasında daha az uygundur. İnternet üzerinden yürütülen yatırımcı ilişkileri ise işletmelere zamandan bağımsız ve yatırımcılarla küresel boyutta iletişim imkânları sunmaktadır⁴².

Web sitesi aracılığıyla yürütülen yatırımcı ilişkileri faaliyetleri ile baskı maliyetleri ve personel emeğinden tasarruf sağlanmaktadır. Öte yandan yatırımcılar ve diğer bilgi kullanıcıları için de web siteleri önemli bir araçtır. Çünkü yatırımcılar web sitelerini kullanarak işletme faaliyetlerini günlük olarak takip edebilmekte, işletme ve diğer bilgi kullanıcıları ile olan iletişimlerini arttırabilmektedirler.

İnternet üzerinden yürütülen yatırımcı ilişkileri faaliyetlerinin geçirdiği gelişim üç aşamada açıklanmaktadır⁴³. Birinci aşamada işletmeler, interneti sadece basılı raporlarını ilettikleri alternatif bir kanal olarak kullanmışlardır. Bu aşamada yer alan işletmelere göre internet tabanlı finansal raporlama sağlayacağı faydaların farkına varılmadan sadece diğer işletmelerden geri kalmamak için yapılmış bir uygulama olarak görülmüştür. Daha sonra, internet tabanlı finansal raporlamanın sağladığı faydaların farkına varan işletmeler için ikinci aşama başlamıştır. İkinci aşamada işletmeler finansal raporlarına ek olarak işletme ile ilgili daha fazla bilgiyi ve haberi internet sitelerine eklemeye başlamışlardır. Üçüncü aşamaya geçildiğinde ise, işletmeler basılı raporlardan sağlanan standart bilgilerle birlikte ayrıntılı ve ileri düzey bilgileri de paylaşmaya başlamışlar ve online oy verme gibi seçenekler sunan interaktif iletişim araçlarını da web sitelerine eklemişlerdir.

Benzer şekilde Hedlin 1999 yılında başarılı İsveç kurumlarının yatırımcı ilişkilerine yönelik web sitelerini incelemiş ve kurumların interneti kullanım amaçlarını ve düzeylerini 3 evrede açıklamıştır⁴⁴. Birinci evrede, 1995’li yıllarda İsveç kurumlarının web sitelerini yeni oluşturmaya başladıklarını, 1995’den önce çok az İsveç kurumunun web sitesine sahip olduğunu ve web sitelerini yatırımcılarla değil tüketicilerle iletişim kurmak için kullandıklarını tespit etmiştir. İkinci evrede,

⁴²Temizel ve Çoşkun, “Finansal Piyasalar İle Etkin Bir İletişim Ve Geliştirilmiş Şeffaflık Aracı Olarak Yatırımcı İlişkileri”, s. 89.

⁴³Ercan, *İnternette Finansal Raporlama ve Geleceğe İlişkin Yönelimler*, s. 68.

⁴⁴Temizel ve Karademirliadağ, “Yatırımcı İlişkileri ve Finansal Halkla İlişkiler Bağlamında Şirketlerin Paydaşlarıyla İletişim Kurma Biçimleri: Web Siteleri Üzerinde Bir İnceleme”, s. 131.

1996'dan sonra İsveç kurumlarının farklı grupların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik web sitesi oluşturmanın sağlayacağı faydaların farkına vardıklarını bunun sonucunda da web sitelerini yatırımcılarla iletişim kurmak için kullanmaya başladıklarını tespit etmiştir. İkinci evrede, kurumlar, web sitelerinde yıllık raporları, bildirimleri ve çeşitli bilgileri paylaşmaya başlamışlardır. İnternet, düşük maliyetli bir araç olarak görülmüş ancak belirgin avantajlarının farkına varılamamıştır. Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler ve bilgi talep eden kitlenin baskının artmasıyla üçüncü evreye geçilmiştir. Üçüncü evrede kurumlar, web sitelerinde tüm raporlarını eşzamanlı ve güncel olarak yayımlamaya başlamışlar ve internet sitelerini geliştirerek interaktif iletişim araçlarını web sitelerine eklemişlerdir.

Hedlin (1999), işletmelerin kaynakları ve yatırımcı sayılarındaki artışla doğru orantılı olarak yatırımcı ilişkilerinde interneti kullanma oranlarının arttığını belirtmektedir. İnternet, kullanım yaygınlığı ve kullanım amacı bakımından ülkeden ülkeye, işletmeden işletmeye veya sektörden sektöre göre değişebilir. Ancak değişmeyen tek şey, yatırımcı ilişkilerinde web sitesi kullanımının işletme çevresiyle iletişim kurmada önemli bir araç olduğudur. Hızlı, güncellenebilir ve ekonomik bir bilgi kaynağı olan web sitelerinde yatırımcı ilişkileri kapsamında yer alan finansal raporların ve bilgilerin bulunması sadece yüksek kârlı işletmelere değil diğer işletmelere de çeşitli faydalar sağlayacaktır⁴⁵.

Yatırımcı ilişkilerine yönelik olarak ülkemizdeki kurumların web siteleri incelendiğinde, bahsi geçen üç evrenin bizim ülkemiz içinde geçerli olduğu ve birçok kurumun üçüncü evreye geçtiği söylenebilir. Ancak, hâlâ internetin finansal raporlama bağlamında yeterince etkin kullanıldığını söylemek mümkün değildir.

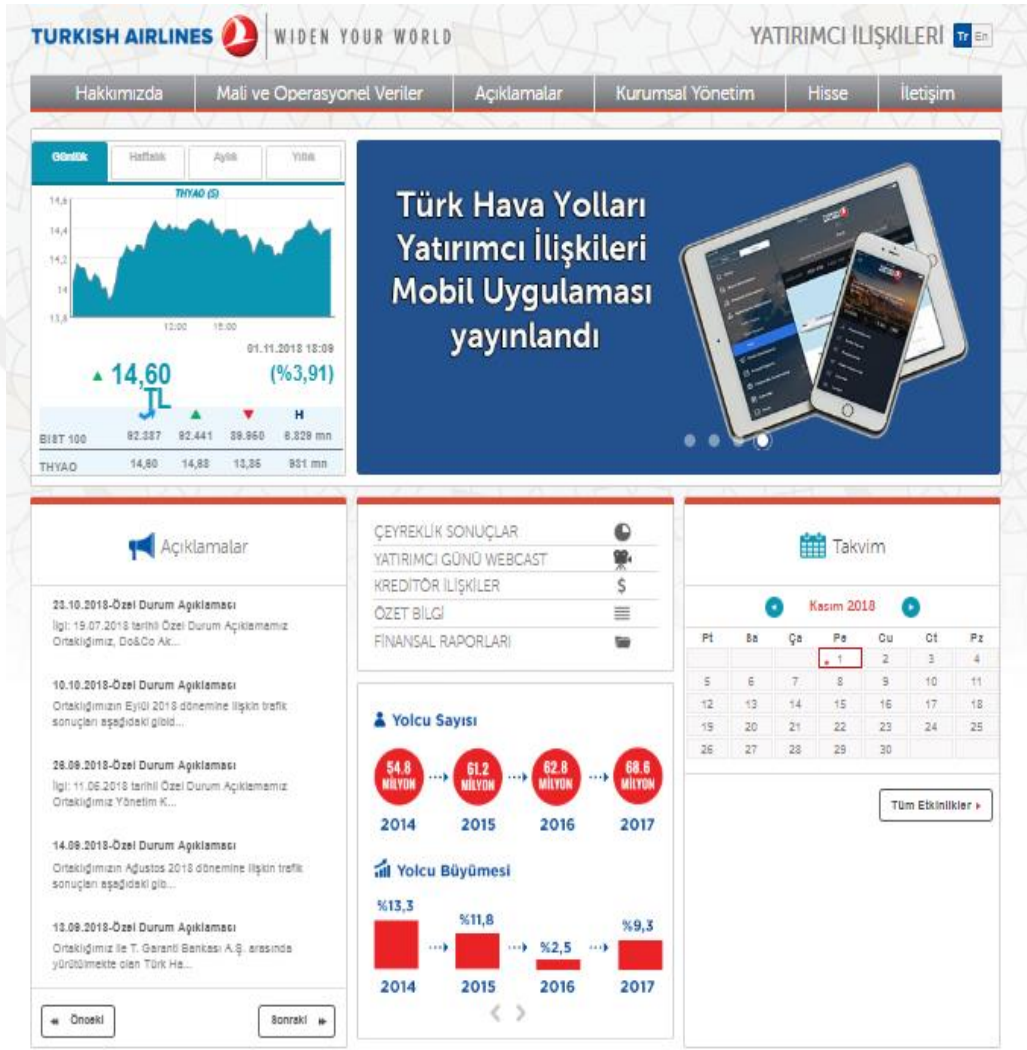
Yılmaz ve Karademirliadağ 2010 yılında Capital dergisi tarafından belirlenen Türkiye'nin en büyük cirolu 100 işletmesinin web sitelerini incelemişler ve araştırma sonucunda 100 işletme içerisinde sadece % 44'ünün web sitesinde yatırımcı ilişkileri adı altında bir bölüm ya da butona sahip olduğunu, bu işletmelerin %46'sının faaliyet raporlarını web sitelerinde paylaştıklarını ve bu işletmelerden %41'inin finansal sonuçlara dair bilgiler yayınladıklarını tespit etmişlerdir.

Ajans Press'in Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Bilgi Toplumu İstatistiklerinden derlediği verilere göre 2013-2017 yılları arasında 10 ve üzeri

⁴⁵Temizel ve Karademirliadağ, "Yatırımcı İlişkileri ve Finansal Halkla İlişkiler Bağlamında Şirketlerin Paydaşlarıyla İletişim Kurma Biçimleri: Web Siteleri Üzerinde Bir İnceleme", s. 142.

çalışana sahip girişimlerde internet erişim oranı yüzde 90,8'den yüzde 95,9'a; web sitesi sahipliği ise 53,8'den 72,9'a yükseldiği belirlenmiştir⁴⁶.

Bugün gelinen nokta itibariyle işletmelerin web siteleri, geniş bir dizi raporlama bilgisi içerek şekilde gelişmiştir. Yatırımcı ilişkilerine yönelik bir web sitesi Şekil 3'te sunulmuştur.

Şekil 3: Türk Hava Yollarına Ait Web Sitesi Yatırımcı İlişkileri

Genel olarak dünya genelinde yatırımcı ilişkileri aracı olarak internetin kullanımı günden güne artmaktadır. Bugün birçok işletme kendisine ait web sitesi oluşturmakta ve finansal raporlarını oluşturdukları web sitelerinde sunmaktadır. Lymer, internet üzerinden finansal raporlamanın maliyetlerde meydana getirdiği azalış ve daha fazla bilgi sunumuna fırsat vermesine bağlı olarak gelecekte internette finansal raporlama uygulayan işletme sayısının artacağını belirtmiştir. Louwers ise,

⁴⁶<https://www.cnnturk.com/bilim-teknoloji/turkiyede-internete-erisim-orani-yuzde-80i-gecti?page=3>

internette finansal raporlamanın zamanlılığı iyileştirebileceğini, faaliyet alanını genişletebileceğini ve yüksek derecede interaktif bilgi edinimine izin verebileceğini ifade etmiştir. Geleneksel kâğıda basılı raporlama ile elde edilemeyecek bütün bu faydalar finansal raporların dağıtılmasında interneti temel araç haline getirecektir. Aynı doğrultuda Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu, zamanla kâğıt tabanlı finansal raporlamanın yerine internet tabanlı finansal raporlamanın geçeceğini ve kâğıt tabanlı finansal raporlamanın ikinci bir yol olarak kullanılacağını belirtmiştir⁴⁷.

İnternette finansal raporlama ile ilgili olarak uzmanlar üç aşamalı bir sürece dikkat çekmektedirler⁴⁸. Bu aşamalar sırasıyla internetin, basılı raporların tamamlayıcısı olarak kullanılması, basılı raporların yerine kullanılması ya da yeni internet sitesi araçları ile yenileyici özellikte olmasıdır.

i. İnternette Finansal Raporlamayı Basılı Raporların Tamamlayıcısı Olarak Kullanmak:

Bu aşamada yer alan işletmeler için internette finansal raporlama, geleneksel kâğıda basılı finansal raporların yerini almak için değil basılı raporları tamamlamak için kullanılır. Başka bir ifadeyle, bu aşamadaki işletmeler, interneti sadece basılı raporları ilettikleri diğer bir kanal olarak kullanırlar.

ii. İnternette Finansal Raporlamayı Basılı Raporların Yerine Kullanmak:

Bu aşamadaki işletmeler zamanlılık ve erişilebilirlik özelliklerine sahip internette finansal raporlamayı basılı finansal raporları tamamlamak için değil, finansal raporlarının kullanıcılarına ulaştırılmasında temel kanal olarak kullanırlar. Finansal raporların ve bilgilerin bilgi kullanıcıları ile paylaşılmasında postalama veya faks yerine internetin kullanılması belirli basım ve dağıtım maliyetlerini ortadan kaldırır, daha fazla kullanıcıya ulaşılır ve yatırımcı ilişkileri etkin şekilde yönetilebilir.

iii. İnternette Finansal Raporlama İle Rapor Sunumları Ve Araçları İle İlgili Yeniliklerden Yararlanmak:

Bu aşamaya geçmiş işletmeler, basılı raporlarda yer alması gereken standart bilgilerin yanı sıra raporlarda yer aldığı takdirde maliyet etkinliği sağlanamayacak

⁴⁷Richard Fisher, vd., "Corporate Reporting on the Internet: Audit Issue and Content Analysis of Practices", *Managerial Auditing Journal*, 19/3, 2004, s. 413.

⁴⁸Parlakkaya, "Bilgi Teknolojisindeki Gelişmelerin Finansal Raporlamaya Etkileri", s. 81.

gelişmiş ve kapsamlı finansal bilgiyi de web sitelerinde sunarlar. Ayrıca, işletmeler web sitelerine bilgiyi analiz etmeye yarayacak birbiri ile etkileşimli araçları da eklerler. Bu aşamada yer alan işletmeler, ticari ve finansal bilgilerin internet ortamında sunulmasında lider olmak için uğraşırlar ve internet yeteneklerinin maksimize edilmesi ve internet teknolojisinin ön planında kalabilmek için sürekli olarak yeni yollar ararlar. Bu işletmeler için internet üzerinden raporlama yaparak bilgilerin çok geniş bir kitleye ulaştırılabilmesi önemlidir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda işletmelerin internette finansal raporlamayı, basılı raporlarının tamamlayıcısı olarak kullanmaları tavsiye edilmiştir. Kanuna göre, işletmeler geleneksel yöntemle basılan yıllık raporları hazırlamaya ve saklamaya devam edecek bununla birlikte internetin yenileyici olma özelliğinden yararlanılacak ve raporlardaki bilgiler sürekli güncellenecektir.

Teknolojik gelişmeler ve onların kabulü, internette finansal raporlamanın gelecekteki durumu hakkında tahmin yapmayı zorlaştırmaktadır. Ancak Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (Financial Accounting Standards Board- FASB) ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board – IASB) internette finansal raporlama ile ilgili dikkat edilmesi gereken iki konuyu açıkça belirtmiştir. Birincisi, internette finansal raporlama ile ilgili oluşturulması gereken ulusal ve uluslararası standartlardır. İkincisi ise, bilgi kullanıcılarının, finansal bilgileri anlayabilecekleri, yorumlayabilecekleri ve kullanabilecekleri ortak bir finansal raporlama dilinin oluşturulması ve kullanımının yaygınlaştırılmasıdır. İşletmelerde finansal raporlama ile ilgili ortak bir dil oluşturmak, maliyetleri azaltmak, hata riskini minimum düzeye indirmek, etkili ve verimli raporlama ve denetime imkân sağlamak gibi ihtiyaçları karşılamak için XBRL (Genişleyebilir İşletme Raporlama Dili) geliştirilmiş ve kullanılmaya başlanmıştır⁴⁹. XBRL, işletmelerin raporlama işlevleri için tanımlanmış bilgisayar temelli bir meta data dildir. XBRL, finansal bilgilerin hazırlanması, yayımlanması ve

⁴⁹Erdal Yılmaz ve Okan Gelmedi, XBRL (Genişleyebilir İşletme Raporlama Dili) Ve XBRL'in Finansal Tabloların Niteliksel Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi, 7. Uluslararası Muhasebe Konferansı, İstanbul, 14-15 Ekim 2010, s. 213.

değiştirilmesini standart bir yapıya kavuşturmayı amaçlayan XML'in (Extensible Markup Language/Genişletilebilir İşaretleme Dili) bir uygulamasıdır⁵⁰.

1.3. İnternette Finansal Raporlamanın Yararları

Finansal raporların internet üzerinden paylaşılmasının hem raporu hazırlayanlar/bilgi sağlayıcılar hem de raporu kullananlar/bilgi kullanıcıları açısından yarattığı çok fazla yarar ve fırsat vardır. Düşük maliyet, zamanlılık, daha fazla kullanıcıya ulaşma fırsatı ve esneklik bunların en önemlileri olmakla birlikte başlıca faydalar aşağıda sıralanmıştır:

- **Maliyet Tasarrufu:** İşletmelerin yıllık faaliyet raporları genellikle 40 ile 100 sayfa arasında olmaktadır. Grafik ve resimlerin de içinde yer aldığı faaliyet raporlarının prestij kaygısı sebebiyle kaliteli olarak ve çok sayıda basılmasının yarattığı büyük bir maliyet vardır⁵¹. Ayrıca, bu raporların kullanıcılara ulaştırılması sırasında katlanılan postalama ve faks maliyetleri de işletmenin sorumluluğundadır. Bütün bu maliyetler finansal bilginin açıklanma maliyetini oluşturmaktadır. Finansal bilgilerin internet ortamında sunulması durumunda baskı ve postalama maliyetlerini de içeren finansal bilginin açıklanma maliyetinde dramatik düşüşler yaşanmaktadır.

- **Daha Fazla Kullanıcıya Ulaşım:** İşletmelerin kendileriyle ilgilenen bütün kullanıcı gruplarını tespit etmesi ve bu kullanıcılara ayrı ayrı finansal raporlarını ulaştırması pek mümkün değildir. İşletmeler genellikle mevcut ortakları, kredi kuruluşları ve aracı kurumlar gibi daha önceden belirledikleri ve kendileri ile ilişki içerisinde olan kullanıcılarına periyodik olarak finansal raporlarını ulaştırırlar. Bu durum geleneksel kâğıda basılı finansal raporlama anlayışının bütün finansal bilgi kullanıcılarına ulaşabilme noktasında yeterli olmadığını gösterir⁵². Ayrıca kurumsal yatırımcılar işletme ile ilgili ihtiyaç duydukları bilgilere kolaylıkla ulaşabilirken daha küçük yatırımcılar için bilginin elde edilmesi bu kadar kolay olmamaktadır⁵³. Kullanıcıların bilgiye ulaşmasında meydana gelen bu farklılık bilgi asimetrisinin doğmasına neden olmaktadır.

⁵⁰Aylin Poroy Arsoy, vd., "Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili'nin (XBRL) Finansal Raporlama Gelişimine Katkısı ve TMS Taksonomisi Uygulaması", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 9, Temmuz 2018, s. 2.

⁵¹Ali Uyar, "Determinants Of Corporate Reporting On The İnternet An Analysis Of Companies Listed On The İstanbul Stock Exchange (ISE)", *Managerial Auditing Journal*, 27/1, 2012, s. 88.

⁵²Hollis Ashbaugh, vd., "Corporate Reporting on the İnternet", *Accounting Horizons*, 13/3, 1999, s. 242.

⁵³Uyar, "Determinants Of Corporate Reporting On The İnternet An Analysis Of Companies Listed On The İstanbul Stock Exchange (ISE)", s. 88.

Finansal raporların ve finansal bilgilerin paylaşılmasında internetin kullanılması küresel çaptaki bilgi kullanıcılarına ulaşmak için kullanılacak en etkili araçlardan birisidir. İnternet ortamında sunulan bilgiye, dünya üzerinde internet erişiminin olduğu herhangi bir yerden ve istenilen zamanda hızlı ve kolay bir şekilde ulaşmak mümkündür. Böylelikle işletmelerin öngöremediği bütün finansal bilgi kullanıcılarına ulaşılmış ve taraflar arasında meydana gelebilecek bilgi asimetrisi azaltılmış olur. Başka bir ifadeyle, internet ortamında yapılan finansal raporlama ile bütün kullanıcılara eşit haklar sunulur ve kurumsal yatırımcıların bilgi ayrıcalıkları azaltılır⁵⁴.

- **Gerçek Zamanlı Bilgi Sunumu:** Günümüz ekonomik dünyasında rekabet edebilmek ve etkili kararlar verebilmek için uygun ve zamanında sunulan finansal bilgi önemlidir. Bilginin üretilmesi ile bilginin sunulması arasındaki süre ne kadar kısa ise söz konusu bilginin faydalılığı/verimi o kadar yüksek olacaktır⁵⁵. Yatırımcılar ve diğer bilgi kullanıcıları finansal raporlamadan gerçek zamanlı bilgi sunulmasını talep ederler. Geleneksel raporlamada, posta ve faks yoluyla ulaştırılan raporlar belirli bir süreyi kapsarken, internette finansal raporlama ile tüm kullanıcılar aynı anda ve eş zamanlı olarak finansal raporlara ve bilgilere ulaşabilirler. Finansal raporlama da internetin kullanılması ile yatırımcılara ve diğer bilgi kullanıcılarına gerçek zamanlı bilgi sunulması mümkün olmuştur. Bu durum işletme ile bilgi kullanıcıları arasında güvenin oluşması noktasında da önemlidir.

- **Süreklilik ve Esneklik:** Geleneksel basılı raporların ulaşılabilirliği, kullanıcıların onları muhafaza etmesiyle ilgilidir. Bu raporlar kullanıcılar tarafından muhafaza edilmediği takdirde ulaşılabilirliğini yitirirler. Çağdaş raporlama anlayışında internet üzerinden paylaşılan finansal raporlara kullanıcılar istedikleri zamanda ulaşabilirler. İnternette finansal raporlamanın finansal raporların erişilebilirliği noktasında bilgi kullanıcılarına süreklilik sağladığı söylenebilir⁵⁶.

Geleneksel basılı finansal raporlarda yer alan finansal bilgiler statiktir ve bu bilgilerin değiştirilmesi ancak finansal raporların tekrar basılması ile mümkün olmaktadır. Oysa internet sitesinde sunulan bilgiler basılı olarak sunulan bilgilerden

⁵⁴Alfred Wagenhofer, "Economic Consequences of Internet Financial Reporting", *Schmalenbach Business Review*, Volume: 55, October 2003, ss. 262-279

⁵⁵Ali Saleh Al Arussi, vd., "Determinants Of Financial and Environmental Disclosures Through The İnternet By Malaysian Companies", *Asian Review of Accounting*, 17/1, 2009, s. 62.

⁵⁶Hüseyin Güler, *İnternette Finansal Raporlama: İMKB'de İşlem Gören Firmalar Üzerinde Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011, s. 57.

daha kısa bir zamanda ve kolaylıkla değiştirilebilme imkânına sahiptir. İnternette finansal raporlama bilginin sunumunda ve kullanıcıya ulaştırılmasında şişletmelere esneklik saęlar⁵⁷. Hisse senedi fiyatlarının web sitelerine eklenerek sürekli güncellenebilmesi buna iyi bir örnektir.

- **Bilgi Asimetrisinin Azalması:** Bilgi asimetrisi, taraflardan birinin diğerine göre daha fazla bilgiye sahip olmasını ifade eder. Piyasa katılımcılarından bazıları buldukları mevki ve statüden kaynaklanan ayrıcalıklarla diğer taraflara göre daha fazla bilgi elde etme imkânına sahiptir⁵⁸. İnternette finansal raporlama bilgi asimetrisini azaltır. Asimetrik bilginin varlığı kullanıcıların yanlış kararlar vermelerine veya yanlış yönlendirilmelerine sebep olur.

İşletme yönetimi bilgi kullanıcıları arasında oluşabilecek bilgi asimetrisini azaltmak için şişletme ile ilgili daha fazla bilgi paylaşma eğilimindedir. Çünkü azalan bilgi asimetrisi yatırımcılar başta olmak üzere bilgi kullanıcılarının söz konusu şişletmeye daha fazla ilgi göstermelerini ve bunun sonucunda da şişletmenin sermaye maliyetlerinin düşmesini saęlayacaktır⁵⁹.

Bilgi kullanıcılarının şişletme ile ilgili finansal raporlara, bilgilere ve haberlere eşzamanlı olarak ulaşmaları ve yararlanmaları kullanıcılar arasında oluşabilecek bilgi asimetrisini önleyecektir. İnternet üzerinden paylaşılan finansal raporlar, bilgiler ve haberler daha geniş bir kitleye ulaşabildiğinden simetrik bilgi dağılımını sağlayarak piyasalarda güven duygusunun oluşturulmasına katkı saęlar⁶⁰.

- **Başka Bilgilere Elektronik Bağlantı:** İnternet aynı dokümandaki bilgiye veya aynı ya da farklı internet sitelerinde bulunan başka bir bilgiye erişim sağlayan ve “hiperlink” diye adlandırılan bağlantıların kurulmasına izin verir. Yatırımcılar bu bağlantılar sayesinde ihtiyaç duydukları bilgileri elde etmek için dokümanlar arasında hızlı ve kolay bir şekilde dolaşabilirler. Geleneksel basılı raporlardan elde edilemeyecek bu tür bilgiler yatırımcılara üstünlük sağlayacaktır. Ancak, hiperlink bağlantısının kamuya açıklanan dokümanlardan elde edilen bilgilerden farklı olarak başka bilgilerin elde edilmesine izin verdiği takdirde şişletmelerin bu bilgilerin içeriğinden ve doğruluğundan sorumlu olup olmayacağı tartışma konusudur. Zarf teorisi, internette sunulan dokümanlara/bilgilere hiperlink ile bağlı olan diğer

⁵⁷Parlakkaya, “Bilgi Teknolojisindeki Gelişmelerin Finansal Raporlamaya Etkileri”, s. 81.

⁵⁸Güler, *İnternette Finansal Raporlama: İMKB’de İşlem Gören Firmalar Üzerinde Bir İnceleme*, s. 57.

⁵⁹Doaa Aly, vd., “Determinants Of Corporate İnternet Reporting: Evidence From Egypt”, *Managerial Auditing Journal*, 25/2, 2010, s. 195.

⁶⁰Fehmi Karasioğlu, *İnternet Tabanlı Finansal Raporlama*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001, s. 9.

dokümanların/bilgilerin de aynı zarf içerisinde gönderilmiş gibi kabul edilmesi ve işletmelerin bu bilgilerden sorumlu olması gerektiğini savunur.⁶¹.

- **Daha Ayrıntılı ve Özelliikli Bilgi Sunumu:** Finansal bilgi kullanıcılarının eğitim durumu günden güne artmakta buna bağlı olarak işletmelerden daha fazla bilgi talebinde bulunmaktadır. İnternette finansal raporlama geleneksel raporlama yöntemine göre daha ayrıntılı bilgi sunumuna imkân vermektedir. İnternetin bilginin sunum maliyetini düşürmesi ile işletmeler daha fazla bilgi paylaşmaya gönüllü olmuşlardır. İşletmelerin internet sitelerinde sadece yıllık finansal raporlar değil aynı zamanda üç ayda bir yayımlanan finansal raporlar, şirket sunumları, basın bildirimleri, analizleri, hisse performansları, ürünleri ile ilgili bilgiler ve daha fazlası yer almaya başlamıştır. Ayrıca internette finansal raporlama ile yayınlanan finansal bilgiler ve yapılan sunumlar sadece düz yazı şeklinde olmayıp resim, ses, grafik, video ve çeşitli sesli ve görsel araçlar ile zenginleştirilebilmektedir. İnternette finansal raporlama multimedya ve interaktif araçların kullanımına fırsat verir.

Ancak internet ortamına yüklenen bilgi miktarının ve yoğunluğunun her geçen gün artmasının kullanıcıların kararlarını kolaylaştırmak yerine onları kararsızlığa mı düşürdüğü tartışılması gereken başka bir konudur. Diğer bir deyişle işletmelerin bilgiyi üretme ve sunma düzeylerinde meydana gelen bu hızlilik kullanıcılar açısından gerçekten faydalı mıdır? Unutulmamalıdır ki kullanıcıların aşırı bilgiye maruz kalması bilgi kirliliğinde en büyük etkidir.

- **Diğer Yararlar:** İnternette finansal raporlama yukarıda bahsedilen yararların yanı sıra işletme ile bilgi kullanıcıları arasındaki iletişimin gelişmesine de katkı sağlar. Mesela, internette finansal raporlama ile kullanıcıların vereceği adreslere düzenli olarak bilgi aktarılması sağlanabilir veya internette finansal raporlama ile yatırımcı ilişkileri birimiyle online bağlantı kurulabilir. Ayrıca internette finansal raporlama yatırımcılar ve diğer bilgi kullanıcılarının işletmelerin kurumsal yaşamlarında daha etkin rol almasını sağlamaktadır⁶². İnternette finansal

⁶¹Mustafa Ünal, *İnternet Aracılığıyla Kamuyu Aydınlatma ve Halka Arz İşlemleri*, Yeterlik Etüdü, 2000, s. 8.

⁶²Juan L. Gandia, "Determinants Of İnternet-Based Corporate Governance Disclosure By Spanish Listed Companies" *Online Information Review*, 32/6, 2008, s. 794.

raporlama ile yatırımcılara bilgi sağlamanın yanında piyasaların şeffaflığı da artırılmakta ve halkın bilinçlenmesi sağlanmaktadır⁶³.

1.4. İnternette Finansal Raporlamanın Yol Açtığı Sorunlar

İnternette finansal raporlama işletmelere ve bilgi kullanıcılarına sağladığı faydaların yanı sıra birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bilgi güvenliği ve bütünlüğü, yasal düzenleme ve standartların yetersizliği, denklik ve erişim etkinliğinin sağlanması internette finansal raporlamanın yarattığı başlıca sorunlardır.

- **Bilginin Güvenliği ve Bütünlüğü:** İnternette finansal raporlamanın yatırımcılar başta olmak üzere bilgi kullanıcıları tarafından benimsenmesi için en önemli gereklilik bilgi kullanıcılarının internette sunulan bilgilerin güvenilirliğinden emin olmalarını sağlamaktır. Ancak bu maliyeti yüksek olan zor bir süreçtir.

Esneklik internetin temel avantajı olarak görülürken güvenilirlik dezavantajıdır⁶⁴. Çünkü internet üzerinden paylaşılan finansal bilgiler, işletme içinden veya işletme dışından yetkisiz kişiler tarafından kolaylıkla değiştirilebilir, silinebilir veya bu bilgilere ekleme yapılabilir⁶⁵. İşletmeler internet sitelerini yeterli güvenlik teknolojileri ile koruyamadıkları zaman internet sitesinde yer alan finansal bilgilerin hileli bir şekilde değiştirilme olasılığı yüksektir. Bununla birlikte yeterli güvenlik teknolojileri kullanılsa bile finansal bilgilerin hileli şekilde değiştirilme olasılığı tamamen ortadan kalkmaz⁶⁶. Ayrıca internette finansal bilgilerin paylaşımı sırasında yapılan dönüştürme/değiştirme işlemlerinde de hatalar meydana gelebilir ya da herhangi bir dış kaynaktan elde edilen bilgiler kolayca internet sitesine eklenebilir.

Diğer bir konuda, işletmelerin internet sitelerinde sundukları bilgilerin içeriğinde meydana gelen farklılıklardır. Örneğin bir işletme sadece finansal raporlarda yer alan bilgileri sağlıyorken bazıları basın bildirimleri, hisse senedi bilgileri, analist raporları gibi ayrıntılı bilgileri paylaşarak finansal raporun çok daha fazlasını sunmaktadır. Bu farklılığın sebebi işletmelerin internette finansal bilgi

⁶³Naser M. AbuGhazaleh, vd., "Perceptions and Attitudes Toward Corporate Internetsite Presence And Its Use In Investor Relations In The Jordanian Context", *Advances In Accounting, Incorporating Advances In International Accounting*, Volume: 28, 2012, s. 1.

⁶⁴Wagenhofer, "Economic Consequences of Internet Financial Reporting", s. 274.

⁶⁵Peter Oyelere, vd., "A Survey Of Internet Financial Reporting In Oman", *International Journal of Emerging Markets*, 4/1, 2009, s. 61.

⁶⁶Jefferson Jones and Stanwick P. Sarah, "Electronic-Based Financial Reporting", *The Ohio CPA Journal*, July- September, 2001, ss. 32-33

sunumunu düzenleyen çok az düzenlemenin olmasıdır. Bilginin içeriğinde meydana gelen bu farklılık, yatırımcıları ve diğer kullanıcıları yanlış yönlendirebilmektedir.

İnternette sunulan finansal bilgilerin güvenliğinden ve bütünlüğünden işletme yönetimi sorumludur, ancak işletmeler ve kullanıcılar kadar düzenleyici ve denetleyici kurumlar da güvenilirlik konusuyla ilgilidirler⁶⁷. Güvenlik sorunu, emniyetli ve düzenleyici kuruluşların gözetim altında tuttuğu bir servis sağlayıcı ile çözümlenebilmektedir⁶⁸. Zira internette finansal raporlamanın yarattığı bu sorunlar, kâğıda basılı finansal raporlamanın internet üzerinden yapılan finansal raporlamaya göre daha güvenli olduğu fikrini destekleyecek niteliktedir.

- **Yasal Düzenlemelerin Ve Standartların Yetersizliği:** İnternet üzerinden kamuyla paylaşılacak finansal bilgilerin kapsamı, biçimi ve sunum aralıklarını belirleyecek yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır⁶⁹. Hatta internetin evrensel yapısı işletmelerin, sunucusunun ve kullanıcılarının farklı bölgelerden olmasını mümkün kılabilir. Bu yüzden ulusal düzenlemelerin ve standartların ötesinde internette finansal raporlamaya ilişkin uluslararası düzenlemelere ve standartlara ihtiyaç olduğunu söylemek daha doğru olacaktır⁷⁰. ABD ve sermaye piyasası gelişmiş birçok ülkede internette finansal raporlamaya ilişkin çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır. Türkiye’de de SPK Tebliği ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda internette finansal raporlamaya ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

- **Denklik ve Erişim Etkinliğinin Sağlanması:** Günümüzde internet kullanımı çok yaygın olmasına rağmen yatırımcıların ve diğer bilgi kullanıcılarının tamamının işletme ile iletişim kurmak için interneti kullandığını söylemek pek mümkün değildir. İnternet üzerinden paylaşılan finansal bilgilere erişim sağlayabilme bilgisayar becerisi, ekipman ve servislere bağlıdır. Dolayısıyla internette finansal raporlamanın sağlayacağı faydalardan yararlanabilmek için yatırımcılar ve diğer bilgi kullanıcılarının bilgi teknolojilerinin kullanımı konusunda yeterli bilgi ve donanımına sahip olması gerekmektedir. Finansal raporlamanın sadece internet üzerinden yapılması durumunda bilgi teknolojilerini kullanmak için yeterli bilgiye ve isteğe sahip olmayan kullanıcıların finansal raporlara ulaşamama sonucu

⁶⁷Wagenhofer, “Economic Consequences of Internet Financial Reporting”, ss. 274-275.

⁶⁸Peter Oyelere vd., “Determinants of Internet Financial Reporting by New Zealand Companies”, *Journal of International Financial Management and Accounting*, 14/1, 2003, s. 36.

⁶⁹Şaban Uzay, “21. Yüzyılın Basında Muhasebe Mesleğine Etkileyen Gelişmeler ve Geleceğe Yönelik Değerlendirmeler”, *İSMMMO Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 67, 2004, s. 236.

⁷⁰Güler, *İnternette Finansal Raporlama: İMKB’de İşlem Gören Firmalar Üzerinde Bir İnceleme*, s. 62.

ortaya çıkacaktır. Denklik ve erişim etkinliğinin sağlanması için internet üzerinden sunulan finansal raporların aynı zamanda farklı iletişim araçları vasıtası ile daha önce veya eş zamanlı olarak kamuya paylaşılması gerekmektedir⁷¹.

- **Diğer Sorunlar:** İnternetin işletmelere daha fazla bilgiyi daha düşük maliyetle sunma fırsatı sağlamasından dolayı büyük işletmeler internet sitelerinde yüzlerce sayfa tutan finansal raporlar yayımlamaktadırlar. Bu durum bilgi kullanıcılarının aşırı bilgi ile karşılaşmasına ve hangi bilginin önemli olduğu konusunda karar vermelerini zorlaştırmaktadır.

1.5. İnternette Finansal Raporlama İle İlgili Denetim Sorunları

Bilgi teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte finansal tablolar ve finansal raporların internet üzerinden sunulmasının denetim uygulamalarında ve denetçilerinin görev ve sorumluluklarında değişiklik yaratıp yaratmayacağı tartışılmaya başlanmıştır. Bu konuda farklı iki görüş hâkimdir. Bunlardan birincisi, internette finansal raporlamanın denetim uygulamalarında hiçbir değişiklik yaratmayacağıdır. Bu görüşün savunucuları finansal raporların internette yayımlanma zamanına kadar denetim sürecinin biteceğini savunmaktadır. İkinci görüşe göre ise, internet teknolojisinin her alanda yarattığı değişikliğin denetim uygulamalarına da yansıtacağıdır. Bu görüşün savunucuları, internet tabanlı finansal raporların denetimi konusunda iyimser değillerdir. Çünkü bu konuda bazı sorunların ortaya çıkacağını öngörmektedirler⁷². Bu sorunları; denetçilerin rolü ve sorumlulukları, denetlenmemiş bilgilerin denetim raporuyla ilişkilendirilmesi, gerçek zamanlı sürekli denetim gerektirmesi, denetim raporuna hiperlink bağlantısı ve denetim raporunun değiştirilmesi veya çıkarılması başlıkları altında sıralamışlardır.

- **Denetçilerin Rolü Ve Sorumlulukları:** Finansal raporlamada internetin kullanılması denetçilerin görevleri ve sorumluluklarıyla ilgili bazı tartışmaları başlatmıştır. Bunlar; dış denetçilerin sorumluluğu internet sitesinde yer alan finansal raporların incelenmesini de kapsayacak şekilde genişler mi? Eğer öyleyse internet sitesinde yer alan denetlenmemiş finansal ve finansal olmayan bilgilerin denetlenmesinde dış denetçilerin sorumlulukları nelerdir?⁷³

⁷¹Oyelere, vd., "A Survey Of İnternet Financial Reporting İn Oman", s. 38.

⁷²Zezhong Xiao, vd., "İmmediate Trends in İnternet Reporting", *The European Accounting Review*, 11/2, 2002, s. 263.

⁷³Richard Fisher, vd., "Corporate Reporting On The İnternet: Audit Issueand Content Analysis of Practices", *Managerial Auditing Journal*, 19/3, 2004, s. 416.

Denetçilerin internet sitesinde paylaşılan bağımsız denetimden geçmiş finansal tabloların uygunluğunu teyit etme sorumluluğu tartışma konusudur. Finansal tablolar işletme internet sitesinin bir parçası olarak paylaşıldığında, denetçinin esas sorumlu olduğu finansal bilgilerle birlikte, yanıtıcı bilgiler de sunulabilir. Bu yüzden dış denetçinin sorumluluğunun sınırlarını belirlemek zordur⁷⁴.

Amerikan muhasebe uzmanlarının bu konudaki görüşü internet sitesinde paylaşılan finansal bilgileri bilgi kullanıcılarının yayımlanmış bilgi olarak dikkate almamaları yönündedir. Bu durumda da denetçilerin ne internet sitesinde paylaşılan finansal bilgileri okuma sorumluluğu ne de bu bilgilerin bütünlüğünü ve tamlığını kabul etme gibi bir zorunluluğu vardır. Denetim raporunun yayımlanmış olmasının bile bu sorumluluğu doğurmayacağı görüşündedirler⁷⁵.

Diğer yandan denetçilerin finansal tablolar üzerindeki sorumluluklarının raporlama türü dikkate alınmaksızın benzer olduğu kabul edilirse, denetçiler, internet sitesinde paylaşılan denetlenmiş finansal tablolar ve diğer bilgilerin birbiriyle uygunluğunu sağlamaktan sorumlu tutulabilirler⁷⁶. Bu durumda finansal olmayan bilgilerin denetlenmesi de denetçilerin görev ve sorumlulukları arasına girmektedir⁷⁷. Ayrıca internet sitesinde yer alan finansal raporlar ve diğer bilgiler multimedya özellikleri içermektedirler. Geleneksel kâğıda basılı finansal raporlama da olmayan bu özellikler, bilgi kullanıcılarına daha gelişmiş iletişim biçimi sağlarken aynı zamanda farklı yapıları kullanıcıları yanlış yönlendirilmesine sebep olabilir. Bu durum multimedya teknolojisi içeren bilgilerin de finansal tablolarla uygunluğunun denetlenmesi sonucunu doğurmaktadır⁷⁸. Dolayısıyla internet tabanlı finansal raporlamanın denetçilerin mevcut görev ve sorumluluklarını genişleteceği öngörülmektedir.

İşletmelerin internet sitelerinde paylaşılan finansal raporlar ve bilgiler hızlı ve kolay bir şekilde değiştirilebilir. Bu durumda, internet sitesinde sunulan finansal tabloların/raporların yayımlandığı ilk anda ve daha sonraki güncellenmiş hallerinde denetçiler, denetlenmiş finansal tablolar ile internet sitesinde yer alan diğer bilgiler

⁷⁴Andrew Lymer and Roger Debrecey, "The Auditor and Corporate Reporting On The Internet: Challanges and Institutions Responses", *International Journal of Auditing*, Volume 7, 2003, s. 108.

⁷⁵Richard Fisher, vd., "Corporate Reporting On The Internet: Audit Issueand Content Analysis of Practices", s. 417.

⁷⁶Richard Fisher, vd., "Corporate Reporting On The Internet: Audit Issueand Content Analysis of Practices", s. 417.

⁷⁷Zezhong Xiao, vd., "Immediate Trends in Internet Reporting", s. 263.

⁷⁸Richard Fisher, vd., "Corporate Reporting On The Internet: Audit Issueand Content Analysis of Practices", s. 420.

arasında uygunluğu sağlamaktan sorumlu tutulacak mıdır? Başka bir ifadeyle bilgi kullanıcılarının işletmeye karşı güven duyması için internet sitesinde yer alan denetlenmiş finansal tablolar/raporlarla birlikte diğer denetlenmemiş finansal bilgilerde denetçinin sorumluluğunda olmalı mıdır? Bu sorumluluğun denetçiler için zor olacağı düşünülmekte ve sorumluluğun geleneksel finansal tabloların denetimi dışında tutulması gerektiği savunulmaktadır. Ancak yatırımcı güvenini kazanmak için diğer bilgilerin denetimi ayrı bir hizmet olarak verilebilir⁷⁹.

• **Denetlenmemiş Bilgilerin Denetim Raporuyla İlişkilendirilmesi:** İşletmelerin internet sitelerinde denetlenmiş bilgiler ile birlikte denetlenmemiş bilgilerde yer almaktadır. Kullanıcılar açısından denetlenmiş bilgiler ile denetlenmemiş bilgileri birbirinden ayırmak zordur ve denetlenmemiş bilgileri denetlenmiş bilgi olarak algılama riskleri yüksektir. Denetçiler isimlerinin ve firmalarının denetlenmemiş bilgiler ile ilişkili olmadığını kanıtlama sorumluluğu taşırlar. Ayrıca internet sitesinde paylaşılan bilgilerin sorumluluğu işletmeye ait olsa bile, denetçiler denetlenmiş bilgiler ile denetlenmemiş bilgilerin ayrılması için işletmeye gerekli adımları attırarak yetkilere sahiptir⁸⁰.

Kullanıcıların denetlenmiş bilgiler ile denetlenmemiş bilgileri ayırabilmesini sağlamak için çeşitli yöntemler kullanılabilir. Örneğin; etiketleme, filigran kullanımı gibi görsel bir işaret, kullanıcıların internet sitesindeki denetlenmiş bölümlere girerken ve çıkarken mesajla uyarılması, denetlenmiş bilgileri şifrelemek için PDF gibi farklı formlar ve denetlenmiş tüm sayfaların denetçinin sitesine yerleştirilmesi denetlenmiş ve denetlenmemiş bilgilerin ayırt edilmesinde kolaylık sağlayabilir⁸¹.

• **Gerçek Zamanlı Denetim Gerektirmesi:** Belirli bir tarihteki işlem ve olayları kapsayan finansal tablolarda dönemin kapanış tarihi ile denetim raporunun kesinleştiği tarih arasında değişiklikler meydana gelebilir. Denetçiler bu süreçte meydana gelen değişiklikleri denetim sürecinin bir parçası olarak değerlendirmeli ve raporunu ona göre düzenlemelidirler. Denetim raporunun kesinleştiği tarihten sonra meydana gelen olaylar ise denetçinin sorumluluğunda değildir⁸².

⁷⁹Richard Fisher, vd., "Corporate Reporting On The Internet: Audit Issue and Content Analysis of Practices", ss. 417-418

⁸⁰Richard Fisher, vd., "Corporate Reporting On The Internet: Audit Issue and Content Analysis of Practices", s. 418.

⁸¹Richard Fisher, vd., "Corporate Reporting On The Internet: Audit Issue and Content Analysis of Practices", s. 418.

⁸²Roger Debreceny and Glen L. Gray, "Financial Reporting On The Internet and the External Audit", *The European Accounting Review*, 8/2, 1999, s. 341.

Denetim raporları hazırlandıktan sonra finansal tablolarla birlikte finansal raporlarda yer alır ve yayımlanırlar. İşletmeler finansal raporlarını belirli dönemlerde yayımlarlar ve geleneksel kâğıda basılı finansal raporlarda yer alan bilgilerin değiştirilmesi zor ve maliyetlidir. Oysa finansal raporlamada internetin kullanılması ile finansal raporların ve finansal bilgilerin sürekli olarak güncellenmesi finansal raporlamayı daha zamanlı hale getirebilir. Gerçek zamanlı raporlama ise sürekli denetim gerektirmektedir⁸³. Sürekli denetim, bilginin açıklanması ile eşzamanlı olarak ya da kısa bir süre sonra denetçilerin söz konusu bilgi hakkında belirli bir dereceye kadar güvence verebilmelerini sağlayan kapsamlı bir elektronik denetleme süreci olarak tanımlanabilir⁸⁴.

- **Denetim Raporuna Hiperlink Bağlantısı:** Aynı veya başka internet sitelerinde yer alan finansal veya finansal olmayan bilgiler hiperlink bağlantısı ile birbirine bağlanabilir. Bu durumda internet sitesinde paylaşılan denetim raporu ile herhangi bir bilgi ve belgenin ilişkilendirilebilme riski ortaya çıkar⁸⁵. Örneğin, denetimi yapılan müşteri bir işletme denetlenmemiş bilgilerden denetim raporuna bir link sağlayabilir. Böylece denetlenmemiş bilgilerin denetlenmiş bilgiler olarak algılanmasını sağlayabilir. Ayrıca işletme dışındaki kişiler tarafından da denetim raporuna linkler eklenebilir. Bu durumda denetçi, denetim raporuna verilen bu bağlantıları nasıl inceleyecektir? Denetim raporunun, girişin sınırlı olduğu bir veri tabanı içine yerleştirilmesi bu konuda bir çözüm olabilir⁸⁶.

- **Denetim Raporunun Değiştirilmesi Veya Çıkarılması:** Kâğıda basılı geleneksel finansal raporlamada, denetim raporu finansal tablolarla birlikte finansal raporlara yerleştirildiğinden değiştirilme riskleri yoktur. Ancak basılmadan önce manipüle edilebilirler. İnternet tabanlı finansal raporlamada ise iç ve dış kaynaklar tarafından herhangi bir belge kolaylıkla değiştirilebilir. Dolayısıyla internet sitesinde paylaşılan denetim raporları yetkisiz kişiler tarafından değiştirilme riski taşırlar. Söz konusu denetim raporu denetlenen işletmenin internet sitesinde paylaşılmışsa, işletme yönetimi veya başka kişiler tarafından değiştirilme riski çok daha fazladır. Ayrıca, etik kuralları dikkate almayan işletmeler, gerçek veya sahte bir denetim

⁸³Michael J. Jones and Jason J. Xiao, "Internet Reporting: Current Trends and Trendsby 2010", *Accounting Forum*, 27/2, 2003, s. 133.

⁸⁴Zabihollah Rezaee, vd., "Continuous Auditing Capability: Building Automated Auditing Capability", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 21/1, 2002, s. 147.

⁸⁵Zezhong Xiao, vd., "Immediate Trends in Internet Reporting", s. 264.

⁸⁶Debrecey and Gray, "Financial Reporting On The Internet and The External Audit", *The European Accounting Review*, s. 346.

firmasının imzasını içeren sahte bir rapor hazırlayıp bunu internet sitelerinde yayımlayabilirler. Denetçiler bu riskleri göz önünde bulundurarak denetlenen işletmelerin internet sitesinde yayımlanan denetçi raporunun güvenliği konusunda dikkat etmelidirler.⁸⁷.

İşletmelerin web sitelerinde yayımlanan denetim raporları ile ilgili bir diğer risk ise işletmeler tarafından denetim raporlarının eksik bilgilerle paylaşılması veya tamamen çıkarılmasıdır. Web sitelerinde yayımlanan eksik bilgiler önemli bilgileri saklayabileceğinden denetçiler için potansiyel risk oluştururlar. Aynı zamanda eksik bilgiler bilgi kullanıcılarının işletmeye yönelik değerlendirmelerinde yanıltıcı olabilirler⁸⁸. Denetim raporlarının, denetim firmasının internet sitesinde de paylaşılması ile bu riskler ortadan kaldırılabilir.

Esasen bu riskler kamuya hesap verme yükümlülüğü bulunan işletmeler açısından bertaraf edilmiştir. Zira gözetim otoriteleri denetimin de raporlamaların da belirlenen usul ve esaslara uygun olarak yapılıp yapılmadığını gözlemekte, uygulamalarda tespit edilen aykırılıklar hususunda yaptırımlar uygulamaktadır. Ancak, cari mevzuat içinde bağımsız denetim zorunluluğu altına girmeyen işletmelerin özel olarak tabi tutuldukları denetimler açısından veya gözetimin etkili olmadığı ortamlarda bu risklerin varlığından söz edilebilir.

1.6. İnternette Finansal Raporlamanın Arkasında Yatan Teoriler

İnternette finansal raporlamanın arkasında yatan teoriler farklı sınıflandırmalar yapılarak açıklanabilir⁸⁹. İnternet ortamında finansal raporlamanın sunum ve içerik olmak üzere farklı iki modelden oluştuğu varsayıldığında yapılan sınıflandırmanın bu iki modele yönelik olması muhtemel olacaktır. İnternette finansal raporlamanın içeriğini yorumlamak için kullanılan ekonomik teoriler birinci grup teorilerdir. Ekonomik teoriler; temsil teorisi, sinyal teorisi, meşruiyet teorisi, işlem maliyetleri teorisi, çıkar grupları teorisi ve kurumsal yönetim teorisini kapsamaktadır. İkinci grup teoriler ise internet teknolojileriyle doğrudan bağlantılı olan açıklamaların

⁸⁷Debreceny and Gray, "Financial Reporting On The Internet and the External Audit", *The European Accounting Review*, s. 340.

⁸⁸Richard Fisher, vd., "Corporate Reporting On The Internet: Audit Issue and Content Analysis of Practices", s. 419.

⁸⁹Tatjana Dolinšek, vd., "The Determinants Of İnternet Financial Reporting İn Slovenia", *Online Information Review*, 38/7, 2014, s. 845.

şekilleri ile ilgili olan yenilikçi teorilerdir. Yenilikçi teoriler; yeniliklerin yayılması teorisi, kurumsal değişim teorisi ve teknoloji kabul modelini kapsamaktadır.

1.6.1. Modern Ekonomik Teoriler

1.6.1.1. Vekâlet Teorisi

Vekâlet teorisi, yöneticiler ve hissedarlar arasındaki ilişkiye ve çıkar çatışmalarına odaklanmaktadır. Yöneticilerin, hissedarları en iyi şekilde temsil etmeleri konusunda bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Yöneticilerin kendi çıkarlarını hissedarların çıkarlarından daha önde tutmaları ve bunun getirdiği maliyetler ile kasti olmayan hatalarından kaynaklanan yönetsel sıkıntılar bu sorunlar arasında en önemli olanlarıdır⁹⁰. Adam Smith'in "The Wealth of Nations" isimli çalışmasında belirttiği üzere, yöneticilerin kendi işletmelerini değil de hissedarların işletmelerini yönetmelerinin doğal bir sonucu olarak ihmalkârlık ve müsriflikle karşılaşmak kaçınılmazdır.

İşletme yönetiminin ve hissedarlarının farklı olmasından kaynaklanan çıkar çatışmalarını önlemek için katlanılan maliyet, vekâlet maliyeti olarak tanımlanır. Vekâlet teorisinin temelini oluşturan vekâlet maliyeti, bir vekilin iş yapması durumunda bu vekilin sürekli kontrol edilmesi ve yönetilmesi için harcanan maliyeti ifade eder ve iki ana unsurdan oluşur⁹¹:

- i. Bir vekil kullanmanın doğasından kaynaklanan maliyetler (örneğin, yönetimin işletme kaynaklarını kendi menfaati için kullanması)
- ii. Vekilin takip edilmesi için gereken maliyetler (örneğin, yönetimin aldığı kararların doğruluğunun kontrol edilmesi için gerekli maliyet)

Finansal tablolar vekâlet sorununu azaltmanın yollarından birisidir. Hissedarlar, yönetim tarafından hazırlanan finansal tablolar sayesinde işletme performansını değerlendirerek yöneticilerin faaliyetlerini kontrol edebilirler. Hatta yöneticiler, yasal olarak zorunlu olmadıkları halde, dürüst davrandıklarını ve hissedarların menfaatleri doğrultusunda hareket ettiklerini göstermek veya hissettirmek için daha fazla bilgi paylaşma noktasında isteklidirler. Yönetim, faaliyetler ile ilgili olarak hissedarlardan daha fazla bilgiye sahip olduğundan iki taraf

⁹⁰Şen, *Kurumsal Yönetişim ve Finansal Raporlama Kalitesi: Türkiye Örneği*, s. 42.

⁹¹<http://mis.sadievrenseker.com/2015/04/vekalet-teorisi-ve-temsil-maliyeti-theory-and-agent-cost/>

arasında bilgi asimetrisinin olması muhtemeldir⁹². Vekâlet maliyetleri işletme büyüdükçe artma eğilimindedir. Çünkü daha büyük işletmelerde, hissedarlar ve yöneticiler arasındaki bilgi asimetrisi daha fazladır⁹³. İşletmeler daha çok finansal bilgilendirme yaparak vekâlet maliyetlerini azaltabilirler. İnternette finansal raporlama bilginin asimetrisini sınırlar ve bilginin sunum maliyetini düşürdüğü için işletmeleri gönüllü olarak daha fazla bilgi paylaşmaya yönlendirir bunun sonucunda da vekâlet maliyetlerinin azaltılmasına yardımcı olur.

1.6.1.2. Temsil Teorisi

Davis (1997) tarafından geliştirilen temsil teorisi, vekil ile vekâlet veren arasındaki pozitif yönlü ilişkiyi açıklamaktadır. Bu teori vekâlet teorisinin aksine, işletme yönetimi ve hissedarların amaçlarının birbiriyle farklı değil tam aksine uyumlu olduğunu savunmaktadır. Temsil teorisine göre, işletmenin yüksek performans göstermesi için iki taraf birbiriyle uyum içinde hareket etmektedir. Teoriye göre, yöneticiler, işletmeyi kendi işletmeleri gibi benimsemişlerdir. İşletmenin refahını arttırmak hem hissedarların hem de yöneticilerin temel amacıdır. Böylelikle işletmenin artan performansı özünde yöneticilerin kendi performanslarının göstergesi olacaktır⁹⁴. İnternette finansal raporlama ile yöneticiler kendi performanslarının ve işletme performansının belirlenmesinde kullanılacak daha fazla bilgiyi daha düşük maliyetle sunabilirler.

1.6.1.3. Sinyal Teorisi

Sinyal teorisinde işletmelerin seçtikleri ve uyguladıkları muhasebe politikalarına yönelik yapacakları açıklama düzeylerine bağlı olarak yatırımcıların işletmeyi iyi ya da kötü olarak algılayacakları savunulur. Teoriye göre kâr, büyüklük, sektör gibi değişkenler yönünden diğer işletmelere göre nispeten daha güçlü olan işletmeler muhasebe politikalarına yönelik daha kapsamlı açıklamalar yapacaklar ve bu sayede daha şeffaf olarak algılanacaklardır. Kâr, büyüklük, sektör gibi değişkenler yönünden daha zayıf olan işletmeler ise muhasebe politikalarına yönelik yapacakları açıklamalarda standart bilgileri sunacak ve bu bilgilere erişimi sınırlı tutacaklardır. Yapılan açıklama düzeyinin kapsamı ve erişilebilirliği arttıkça yatırımcıların

⁹²Göksel Ataman ve Hava Y. Kobal, “Vekâlet Teorisi ve Kaynak Bağımlılığı Teorisi Bağlamında, Yönetim Kurulunun Yapısal Özellikleri İle Finansal Kaldıraç ve Kârlılık Oranları Arasındaki İlişki: Halka Açık Gıda Şirketleri Üzerinde Bir Araştırma (2005-2016 Dönemi)”, *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 13/50, Temmuz 2018, s. 190.

⁹³Dolinšek, vd., “The Determinants Of İnternet Financial Reporting İn Slovenia”, s. 845.

⁹⁴Şen, *Kurumsal Yönetişim ve Finansal Raporlama Kalitesi: Türkiye Örneği*, s. 44.

işletmeye yönelik bakış açıları iyileşecektir. Bu noktada finansal bilgilendirmeyi internet üzerinden yapan işletmeler sağlayacakları maliyet avantajı sayesinde yatırımcılara ve diğer kullanıcılara erişim sınırlaması olmadan daha kapsamlı ve ayrıntılı bilgi sunabilecekler ve yatırımcıların gözünde şeffaf olarak algılanarak imajlarını güçlendireceklerdir. internette finansal raporlama uygulayarak işletmeler yatırımcılarının işletmeye yönelik bakış açılarını iyileştirebilir.

1.6.1.4. Paydaş Teorisi

Paydaş teorisi, işletmenin amacının hissedar ya da yönetici amaçlarının maksimize edilmesinden çok daha ileri olduğunu savunmaktadır. Bu teoriye göre işletme, sosyal ve fiziki çevresi ile ilişki içindedir. Söz konusu bu çevrede yer alan paydaşların işletmenin yapacağı her türlü faaliyetten ve farklı muhasebe uygulamalarından etkileneceği unutulmamalıdır⁹⁵. Müşteriler, kredi verenler, çalışanlar, devlet ve toplum işletmenin paydaşları arasında yer almaktadır ve bu teori tüm bu taraflara yaratılan fayda ve bu faydaları belirli bir ölçüde dengelemeye çalışan işletmeleri değerlendirmektedir. İşletmelerin bu çok yönlü paydaşları arasında dengeyi sağlayabilmesi beklenenden daha zordur. Paydaş teorisi, paydaşlarla kurulan uzun süreli ilişkinin güvene dayalı olmasının ve iş birliği yapılmasının toplum refahını arttıracaklarını belirtmektedir. İnternette finansal raporlama ile çok geniş bir grubun bilgi ihtiyacı karşılanmakta ve gerçek zamanlı bilgilendirme ile piyasalardaki güven ortamı desteklenmektedir.

1.6.1.5. Meşruluk Teorisi

Meşruluk teorisinin çıkış noktası örgütsel meşruluktur. Meşruluk teorisinde bir işletmenin faaliyetlerinin içinde bulunduğu toplumun kurallarına, değer yargılarına, inanışlarına uyumlu olarak ve beklentiler doğrultusunda gerçekleştirildiği varsayılır⁹⁶. Meşruluk teorisi, toplum ile kurumsal amaçların uyumlu hale getirilmesi ve faaliyet raporlarında sosyal ve çevresel konularla ilgili bilgi verilerek işletme faaliyetlerinin meşrulaştırılması çabalarını ifade eder. Bu teoriye göre, işletmelerin sosyal ve çevresel konularla ilgili gönüllü olarak yapacakları açıklamalar meşruluğun sağlanmasında önemli bir araçtır. İşletme faaliyetlerinin toplum tarafından

⁹⁵Şen, *Kurumsal Yönetişim ve Finansal Raporlama Kalitesi: Türkiye Örneği*, s. 43.

⁹⁶P.L. Joshi and S.S. Gao, "Multinational Corporations' Corporate Social and Environmental Disclosures (CSED) On Web Sites", *International Journal of Commerce and Management*, 19/1, 2009, s. 30.

anlaşılabilmesi durumunda meşruluk sorunu ortaya çıkacaktır⁹⁷. İşletmelerin internet sitelerinde yayımlanan finansal raporlar ve sürdürülebilirlik raporları meşruluğun sağlanmasında önemli bir role sahiptir.

1.6.1.6. Sermaye İhtiyacı Teorisi

İşletmelerin sermaye ihtiyacının sürekli olması, yönetimin yatırımcılara ve diğer bilgi kullanıcılarına işletme faaliyetleri ve performans ile ilgili açıklama yapmasının nedenlerinden biridir. İnternette finansal raporlama, geleneksel kâğıda basılı finansal raporlamaya göre daha fazla ulusal ve uluslararası yatırımcıya ulaşma imkânı sağladığından sermaye maliyetini düşürecektir.

1.6.1.7. Kurumsal Yönetim Teorisi

Kurumsal yönetim, bir işletmenin yönetimi, yönetim kurulu, pay sahipleri ve diğer çıkar grupları arasındaki ilişkiyi ifade eder⁹⁸. Kurumsal yönetim, ekonomik verimliliği ve büyümeyi arttırmakla beraber yatırımcı güveninin kazanılmasında da önemli rol oynar.

Gelişmekte olan ülkeler gelişmiş ülkelere kurumsal yönetim bakımından 4 noktada farklılık gösterir. Birincisi, işletmelerin çoğu halka açık değildir. İkincisi, işletmelerin çoğu devlet eliyle kurulmuştur. Üçüncüsü, yönetim kurulunun tam bağımsızlığı sağlanamamıştır. Dördüncüsü, kamuyu bilgilendirme pek yaygın değildir. Aslında kurumsal yönetim uygulamasının gelişmişlik düzeyinin göstergesi olduğu söylenebilir.

Sahiplik yapısının daha dağınık olduğu halka açık işletmelerde küçük yatırımcıların işletme ile ilgili bilgilere sınırlı erişim imkânı vardır. Bu açıdan internette finansal raporlama aslında tüm kullanıcıların bilgiye erişmesinde eşit haklar sağlayan önemli bir araçtır. Ayrıca internette finansal raporlama, kurumsal yönetimin temel ilkelerinden şeffaflık ve hesap verilebilirliğin hayata geçirilmesinde anahtar bir rol oynamaktadır.

⁹⁷Lerzan Kavut, "Kurumsal Yönetim, Kurumsal Sosyal Sorumluluk Ve Çevresel Raporlama: İMKB 100 Şirketlerinin Çevresel Açıklamalarının İncelenmesi", *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi*, 21/66, 2010, s. 12.

⁹⁸Engin Dinç ve Hasan Abdioğlu, "İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi İMKB100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12/1 Haziran 2009, s. 160.

1.7.2. Yenilikçi Teoriler

1.7.2.1. Teknoloji Kabul Modeli

Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler, işletmeler ve kurumlar için bilgi teknolojisi ürünlerini iş hayatının vazgeçilmez bir parçası yapmıştır. Teknolojik ürünlerin hızlı bir şekilde gelişmesi ve çeşitlenmesi bu ürünleri kullanan kişilerinde kendilerini bu gelişmelere hazırlamalarını gerekli kılmıştır. Bireylerin yeni bilgi teknoloji ürünlerini ve sistemlerini kabullenme ve kullanma konusunda gösterdikleri isteksiz tutumları bu ürünlerden ve sistemlerden beklenen verimin istenilen seviye de olmamasına yol açmıştır. Bu durumdan yola çıkarak kullanıcıların bilgi teknolojisi ürünlerini neden benimsediklerini veya neden benimsemediklerini açıklayan psikolojik itici güç ve etkenlerin araştırılmasını temel alan modeller geliştirilmiştir⁹⁹.

1986'da Davis tarafından literatüre eklenen Teknoloji Kabul Modeli, bilgi teknolojisinde kabulünde en çok kullanılan modeldir. Model kullanıcıların ne zaman ve nasıl yeni teknolojiyi kabul edeceğini veya kullanmaya başlayacağını belirtir¹⁰⁰. Modele göre algılanan fayda ve algılanan kullanım kolaylığı teknolojinin kabulünde önemlidir. Algılanan fayda, bireylerin bir teknolojiyi kullanarak, yaptıkları işteki performanslarının artması konusunda sahip olduğu inancı veya düşünceyi ifade eder¹⁰¹. Algılanan kullanım kolaylığı ise, belirli görevleri yaparken ve sorunları çözerken teknolojinin kendisine sağlayacağı performans artışı ile ilgili inançlarının derecesini ya da başka bir ifadeyle, bir kullanıcının yeni teknolojiyi verimli kullanmak için gerekli olacağını düşündüğü çaba derecesini ifade eder¹⁰².

Bu modeli internette finansal raporlama ile ilişkilendirdiğimizde, internette finansal raporlamanın kullanıcılara, zaman ve mekân kısıdı olmadan bilgiye istenilen anda ulaşma, etkileşimli ve çoklu ortam araçlarını kullanma, düşük maliyet ve bilginin şeffaflığı gibi birçok fayda sağladığını söyleyebiliriz. Bahsedilen bu faydalar internette finansal raporlamanın kabulünü hızlandıracaktır.

⁹⁹ Murat Serçemeli ve Ersin Kurnaz, "Denetimde Bilgi Teknoloji Ürünleri Kullanımının Teknoloji Kabul Modeli (TKM) İle Araştırılması", *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 45/1, 2016, ss. 43-52

¹⁰⁰Dolinšek, vd., "The Determinants Of İnternet Financial Reporting İn Slovenia", s. 846.

¹⁰¹F. D. Davis, "Perceived Usefulness, Perceived Ease Of Use, And User Acceptance Of İnformation Technology", *MIS Quarterly*, 13(3), 1989, s. 320.

¹⁰²Davis, "Perceived Usefulness, Perceived Ease Of Use, And User Acceptance Of İnformation Technology", s. 320.

1.7.2.2. Yenilik Yayılım Teorisi

Teknolojik yenilikler, artan rekabet ve hizmet beklentilerindeki değişiklikler örgütlerin sadece yapılarında ve kullandıkları teknolojilerinde değil aynı zamanda bilgi toplama biçimlerinde ve üyelerine verdikleri hizmetlerinde de çeşitli değişikliklere yol açmıştır. Bundan dolayı işletmeler etkileşim içerisinde olduğu gruplara çeşitli yenilikler sunmaktadırlar. Örgüt herhangi bir yenilik kararı aldığı anda en önemli beklentilerinden biri grupların söz konusu yeniliği benimsemeleri ve ona uyum sağlayabilmeleridir. Grupların yeniliği kabullenmeleri veya yeniliğe karşı direnme davranışı göstermelerinin altında yatan etkenleri bilmek önemlidir. Bu nedenle çeşitli modeller ve teoriler geliştirilmiştir.

Bunlardan Rogers'ın Yenilik Yayılım Teorisi, bilgi sistemleri uygulama araştırmalarında yaygın olarak kabul gören bir teoridir. Yenilik Yayılım Teorisi, yeniliğe uyum süreciyle ilgili bilgi toplamaya ve belirsizliği azaltmaya odaklı karmaşık bir teoridir¹⁰³. Yenilik Yayılım Teorisi, bir yeniliğin kabulünden başlayarak uygulamanın başarıyla gerçekleşmesine kadar olan süreci tanımlamaya ve açıklamaya çalışır. Bu teori çoğunlukla teknolojik yeniliklerle ilgilidir. İnternet, bilgi ve iletişim teknolojilerini içeren bir dizi teknolojik yenilik kümesidir. Bu yönüyle teori sürekli değişen gelişen teknolojiye uyum sağlama ve kullanımı hakkında yararlı bir perspektif sağlar¹⁰⁴.

Hofstede'nin (2001) beş kültürel unsurla ölçtüğü ulusal kültür seviyesi de yeniliğin kabulünde önemlidir¹⁰⁵. Güç mesafesinin ve belirsizlikten kaçınma eğiliminin düşük olduğu, bireyselliğin ve uygulamanın yüksek olduğu ve erillik değerlerinin düşük olduğu toplumlarda yeniliğin yayılım sürecinin daha kısa ve etkili olması beklenir. Ancak yeniliğin kabulünün yalnızca ulusal kültürün etkisiyle değil ekonomik gelişme, uluslararası akışlara dâhil olma ve diğer faktörlerin bir sonucu olduğu da unutulmamalıdır.

1.8. İnternette Finansal Raporlamanın Belirleyicileri

İnternette finansal raporlamanın belirleyicilerini çevresel faktörler ve işletmeye özgü faktörler olarak iki grupta incelemek mümkündür.

¹⁰³R. Agarwal, vd., "Early and Late Adopters of IT Innovations: Extensions to Innovation Diffusion Theory", 1998 <http://discnt.cba.uh.edu/chin/digit98/panel2.pdf>

¹⁰⁴Kamile Demir, "Rogers'ın Yeniliğin Yayılması Teorisi ve İnternette Ders Kaydı", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, Sayı 47, 2006, s. 368.

¹⁰⁵Dolinšek, vd., "The Determinants Of İnternet Financial Reporting İn Slovenia", s. 846.

1.8.1. Çevresel Faktörler

İşletmelerin faaliyet gösterdiği ülkedeki internet kullanımının yaygınlık düzeyi ve kamuyu aydınlatma düzeni/sorumluluğu internette finansal raporlamayı etkileyen çevresel faktörlerdir.

1.8.1.1. İnternetin Yaygınlık Düzeyi

Ülkelerin internet kullanım düzeyleri birbirlerinden farklılık göstermektedir. İnternet kullanımının yüksek olduğu ülkelerdeki finansal bilgi kullanıcıları daha çok finansal bilginin internet üzerinden paylaşılmasını isteyeceklerdir. Eğer işletmenin yatırımcıları ve diğer bilgi kullanıcıları arasında geniş bir internet kullanıcısı varsa veya bilgi kullanıcıları arasında internet kullanımı ne kadar yaygınsa işletme internette finansal raporlamaya o nispette önem verecektir. Kullanıcıların internet kullanımına yönelik bakış açıları internette finansal raporlama için talep yaratırken, işletmelerin internet kullanımına yönelik bakış açıları bilginin daha etkin yayılması için kanal yaratır¹⁰⁶. İnternet kullanımının yaygın olduğu ülkelerde ki işletmelerin internette finansal raporlamayı daha kolay kabul etmesi beklenmektedir.

1.8.1.2. Ulusal Açıklama Ortamı

Kamuyu aydınlatma sorumluluğu/düzeni finansal yapı, düzenleyici uygulamalar ve ulusal kültürün çeşitli boyutlarına göre şekillenmektedir. Ülkelerin kültürel farklılıkları muhasebe uygulamaları ve açıklamalarına da yansımaktadır. Bir ülkedeki kamuyu aydınlatma sorumluluğunun işletmelerin açıklamalarını şekillendirdiğini ve internette finansal raporlama seviyesinin de kamuyu aydınlatma sorumluluğu ile ilgili olduğunu söylemek mümkündür¹⁰⁷. Kamuyu aydınlatma sorumluluğunun yüksek olduğu ülkelerde faaliyet gösteren işletmelerin finansal bilgilendirme düzeyleri de yüksek olacak ve işletmeler artan bilgi ihtiyacını karşılamak için internet üzerinden finansal raporlama yapmayı daha kolay benimseyeceklerdir. Aynı şekilde, kamuyu aydınlatma sorumluluğunun düşük olduğu ülkelerde faaliyet gösteren işletmelerin finansal bilgilendirme düzeyleri daha düşük olacak ve daha az açıklama yapan işletmeler ise finansal raporlama da interneti daha az kullanacaklardır.

¹⁰⁶Ercan, *İnternette Finansal Raporlama ve Geleceğe İlişkin Yönelimler*, s. 71.

¹⁰⁷Ercan, *İnternette Finansal Raporlama ve Geleceğe İlişkin Yönelimler*, s. 71.

1.8.2. İşletmeye Özgü Faktörler

İşletmenin büyüklüğü, yabancı ve ABD borsalarındaki yeri ve teknoloji seviyesi işletmelerin internette finansal raporlama uygulamalarını etkileyen işletmeye özgü faktörlerdir.

1.8.2.1. İşletmenin Büyüklüğü

Büyük işletmelerde, işletme yönetimi ve yatırımcılar arasındaki bilgi asimetrisi daha fazladır. Büyük işletmeler kullanıcılar arasında oluşan bilgi asimetrisini azaltmak için küçük işletmelere kıyasla daha fazla açıklama yaparlar. Büyük işletmelerin küçük işletmelere kıyasla daha fazla açıklama yapmasının arkasındaki diğer bir neden de büyük işletmelerin sermaye ihtiyaçlarının çok ve sürekli olmasıdır.

Büyük işletmeler piyasadaki imajlarını ve itibarlarını güçlendirmek için daha fazla açıklama yapmaya isteklidirler. Açıklamaların az olması veya olmaması işletmenin hisse senetleri fiyatları üzerinde kötü haber olarak algılanır. Ayrıca, büyük işletmeler devletin daha çok ilgisini çekerler. Böyle bir durumda da artan açıklamalar devlet müdahalesini azaltacaktır. Bahsi geçen nedenlerden dolayı daha fazla açıklama yapmaya gönüllü olan büyük işletmelerin daha fazla bilgiyi daha ucuza sunmaya fırsat vermesinden dolayı internette finansal raporlamayı kabul etme eğilimleri daha fazla olacaktır. Daha geniş alan yayılan ve daha fazla hissedara sahip olan büyük işletmelerin finansal raporlama için interneti kullanması olasıdır¹⁰⁸.

1.8.2.2. İşletmenin Yabancı Borsalardaki Yeri

Yabancı borsaların daha düşük maliyetli sermaye ve daha yüksek likidite sağlaması işletmelere rekabet avantajı sağlamaktadır. Bununla birlikte, yabancı borsada faaliyet göstermeye başlayan bir işletmenin yatırımcı çeşitliliği arttığı gibi işletme yönetimi ve yatırımcılar arasındaki bilgi asimetrisi de artmaktadır. Bilgi asimetrisi, yatırımcılar açısından belirsizliğin artmasına ve güvenin azalmasına yol açmaktadır. Uluslararası işletmeler bilgi asimetrisinin neden olduğu bu sorunları ortadan kaldırmak için gönüllü açıklamaları da kapsayan çeşitli mekanizmaları benimsemektedirler. İnternette finansal raporlama da bilginin, daha geniş bir alana

¹⁰⁸Ercan, *İnternette Finansal Raporlama ve Geleceğe İlişkin Yönelimler*, s. 72.

daha hızlı bir şekilde yayılmasına imkân sağladığı için bilgi asimetrisini azaltmanın yollarından birisidir¹⁰⁹.

1.8.2.3. İşletmenin ABD Borsalarındaki Yeri

ABD borsaları, diğer ülkelerdeki borsalarla karşılaştırıldığında yüksek likitide seviyesi ile sermaye piyasalarına derinlik ve genişlik sağlar. Yabancı işletmelerin ABD borsalarında yer alması onların sermaye maliyetlerini azaltabilir. ABD borsalarının kapsamlı açıklama düzenine ve uygulamalarına sahip olması yatırımcılarda güven duygusu oluşturur. Bu etkilerin hepsi yatırımcılara portföy risklerini azaltmada yardımcı olur. ABD borsalarında faaliyet gösteren işletmelerle, faaliyet göstermeyen işletmeler karşılaştırıldığında ABD borsalarında faaliyet gösteren işletmelerin söz konusu borsaların sahip olduğu yüksek standartlardan dolayı internette finansal raporlamayı kabul etme eğilimlerinin yüksek olduğu söylenebilir¹¹⁰.

1.8.2.4. Teknoloji Seviyesi

İşletmeleri kullandıkları teknoloji düzeylerine göre; düşük teknoloji işletmeleri, orta teknoloji işletmeleri ve yüksek teknoloji işletmeleri olarak üçe ayırabiliriz. Yüksek teknoloji işletmelerine örnek olarak bilgisayar, elektronik ve iletişim işletmeleri verebiliriz. Yüksek teknoloji işletmelerinin iş çevresi ve teknoloji kullanımında meydana gelen hızlı değişimlere ve gelişmelere ayak uydurması daha kolay olacaktır. Teknoloji kullanımının daha düşük olduğu işletmelerde ise yaşanan teknolojik gelişmelerin işletme faaliyetlerine yansması zaman alacaktır. Yüksek teknoloji seviyesine sahip işletmelerin düşük ve orta teknoloji seviyesine sahip işletmelere göre internette finansal raporlamayı kabul etmesi ve uygulamaya başlaması daha hızlı ve kolay olacaktır¹¹¹.

1.9. İnternette Finansal Raporlamanın Sunuş Standartları

İnternet ortamında yapılacak finansal raporlamanın standart bir yapıya kavuşturulması önemlidir. Standart koyucuların bilişim teknolojilerindeki son gelişmelerden faydalanarak finansal raporlama konusunda hem genel hem de sektöre yönelik internette finansal raporlama ölçütlerini belirlemeleri gerekmektedir.

¹⁰⁹Ercan, *İnternette Finansal Raporlama ve Geleceğe İlişkin Yönelimler*, s. 72.

¹¹⁰Ercan, *İnternette Finansal Raporlama ve Geleceğe İlişkin Yönelimler*, s. 73.

¹¹¹Ercan, *İnternette Finansal Raporlama ve Geleceğe İlişkin Yönelimler*, s. 73.

Ülkemizde 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmiş denetime tabi sermaye şirketlerine, kuruluşlarının ticaret siciline tescili tarihinden itibaren üç ay içerisinde internet sitesi açma ve bu sitenin belirli bir bölümünü kanunen yapılması gereken ilanların yayınlanması için özgülemesi zorunluluğu getirilmiştir (TTK, m.397). Bu doğrultuda 31.05.2013 tarih ve 28663 sayılı Resmi Gazete’de “Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelik” yayımlanmıştır. Söz konusu Yönetmelik, denetime tabi sermaye şirketleri tarafından açılacak internet sitelerine, bu sitelerde ilan edilecek ve erişime açık tutulacak asgari içeriğe, denetime tabi sermaye şirketleri ile Merkezi veri tabanı hizmet sağlayıcılarının yapacakları işlemlere ve bu işlemlerden kaynaklanan yükümlülüklerle ilişkin usul ve esasları kapsamaktadır.

Bu düzenlemelerin altında yatan gerekçeler, işletme ile ilgili bilgilere, açıklamalara, beyanlara, belgelere, raporlara, finansal tablolara, sorulan sorulara, verilen cevaplara web sitesi yolu ile herkesin en kolay şekilde ulaşabileceği ve web sitesinin şeffaflığı sağlamak için kullanılacak en etkili araç olduğu düşüncesidir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile ülkemizde internette finansal raporlamanın içeriğinin ve sunumunun standart bir yapıya kavuşturulması için önemli bir adım atılmıştır.

İnternette sunulan bilgilerin içeriğinde standartlaşma sağlanarak bilgi kullanıcılarının işletme ile ilgili temel ve asgari bir bilgi düzeyine sahip olmaları sağlanabilir. Bununla birlikte, yatırımcılar ve diğer bilgi kullanıcıları internet sitesinde sunulan bilgilerin içeriği kadar bu bilgilerin doğruluk ve tamlık kriterlerine de dikkat etmektedirler.

İnternet ortamındaki bilgi akışında önemli bir sorun bilgi akış güvenliğinin sağlanabilmesidir. Bilişim alanının bu konuda yaptığı en önemli çalışmalardan birisi elektronik imzadır. Elektronik imza, kimlik doğrulama, gizlilik ve veri bütünlüğünü sağlayabilen alt yapısı ile gerçek hayatta ıslak imza ile yapılabilen her işin (kanunla hariç tutulanlar dışında) elektronik ortam üzerinden güvenli bir şekilde yapılmasını sağlar¹¹². Bilgilerin kolaylıkla değiştirilebildiği elektronik ortamlarda elektronik imza

¹¹²Kemal Karakoçak, *Elektronik İmza El Kitabı*, Ankara Barosu, Ankara 2006, s. 11.

ile bir bilginin veya bir mesajın bir yerden bir yere bozulmadan, değiştirilmeden, orijinal haliyle ulaştırılması sağlanabilir¹¹³.

Elektronik imza ile işletmelerin paylaştıkları bilgilerin bütünlüğü bozulmaksızın düzenleyici ve denetleyici bir otorite tarafından (Türkiye’de SPK) bilgilerin depolandığı ve yayıldığı noktalar oluşturulabilir. Böylece kısmen de olsa bilginin akış güvenliği sağlanabilir¹¹⁴. Zira internet ortamında paylaşılan bilgilerin güvenliğini sağlamak oldukça zor ve maliyet gerektiren bir iştir.

Finansal raporların bilgi kullanıcılarına ulaştırılmasında internet kullanımı artmasına rağmen işletmeler tarafından ortak bir finansal raporlama dili kullanılmamaktadır. Finansal bilgilerin paylaşımı PDF, HTML, WORD, EXCEL gibi farklı formlarda yapılmaktadır. Raporlama biçiminde standart bir kullanım olmaması finansal bilgi tedarik zincirindeki veri akışını kesintiye uğratmaktadır¹¹⁵. İnternet ortamında finansal raporlama sürecinde kullanılacak merkezi raporlama sistemleri Genişletilebilir Biçimlendirme Dili (XML) ve Genişletilebilir İşletme Raporlama Dilidir (XBRL). Söz konusu diller günümüzde işletmeler başta olmak üzere muhasebe mesleğinden de destek görmektedir¹¹⁶.

İnternette paylaşılacak finansal bilgilerin içeriğine, sunuş şekline ve güvenliğine ilişkin standartların oluşturulması şeffaflığın sağlanması, kamunun aydınlatılması ve bunların sonucunda da ekonomik yapıların sağlıklı işleyişi açısından son derece önemlidir.

1.10. İnternette Finansal Raporlama Ölçeği

İnternette finansal raporlama ölçeği, özellikle halka açık işletmelerin internet aracılığıyla yapmış oldukları bilgilendirmenin kalitesini ölçmeye çalışır. İşletmeler interneti pazarlama ve satış, finansal raporlama ve kurumsal imajları hakkında bilgi yayma amaçlarına yönelik olarak kullanırlar. İşletmelerin internette finansal raporlama kullanımını belirlemeye yönelik ilk çalışma 1996 yılında ABD’de Petravick and Gillet tarafından Fortune dergisinde listelenen en büyük cirolu 150 işletme üzerinde gerçekleştirilmiş ve bunlar içinden web sitesine sahip olan 103

¹¹³Karakoçak, *Elektronik İmza El Kitabı*, s. 11.

¹¹⁴Güler, *İnternette Finansal Raporlama: İMKB’de İşlem Gören Firmalar Üzerinde Bir İnceleme*, s. 72.

¹¹⁵Fehmi Karasioğlu ve Oya Eryiğit, “Finansal Raporlama ve XBRL”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 10/2, 2005, s. 149.

¹¹⁶Doymaz, *Finansal Raporlamada Şeffaflığın Önemi ve XBRL Uygulamalarının Şeffaflığa Etkisi: ABD Örneği ve Türkiye Kıyaslaması*, s. 80.

işletmenin %83'ünün finansal raporlarını internet sitesine koydukları belirlenmiştir. İşletmelerin internette finansal raporlama düzeylerini ölçmek için yapılandırılan internette finansal raporlama ölçeğine ilişkin literatürde birçok çalışma mevcuttur. Bu çalışmalarda internette finansal raporlama ölçeği farklı unsurlar kullanılarak yapılandırılrsa da içerik ve sunum internette finansal raporlama ölçeğinin oluşturulmasında en çok kullanılan unsurlar olmuş ve bunları teknoloji, kullanıcı desteği, zamanlılık ve genel özellikler takip etmiştir. İFR ölçeğini belirlemeye yönelik ilk çalışma Pirchegger ve Wagenhofer (1999) yılında gerçekleştirilmiş ve İFR ölçeği; içerik, zamanlılık, teknoloji ve kullanıcı desteği olmak üzere dört alt başlıkta incelenmiştir. Xiao tarafından 2004 yılında yapılan çalışmada ise İFR ölçeği Çin Sermaye Piyasası Kurulunun firmalara şart koştuğu finansal kriterler ile bu kriterler dışında kalan finansal kriterler ve sunum kriterleri olmak üzere üç alt başlıkta oluşturulmuştur¹¹⁷. Uyar (2011) yılındaki çalışmasında İFR ölçeğini genel özellikler, yatırımcı ilişkileri, finansal raporlar, genel kurul, kurumsal yönetim, sosyal sorumluluk başlıkları olmak üzere 6 alt başlıkta incelemiştir¹¹⁸. Hanafi (2009) İFR ölçeğini içerik ve sunum olmak üzere iki alt başlıkta incelemiştir¹¹⁹. Dolinsek vd. (2014) Sloven şirketlerinin İFR düzeylerini belirlemeye yönelik yapılan çalışmada İFR ölçeği sunum ve içerik olmak üzere iki alt başlıkta incelenmiştir¹²⁰. İFR ölçeği ile ilgili kapsamlı literatür aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1: İFR Ölçeğine İlişkin Literatür Taraması

	Yazar	Yıl	Yer	Kriter Sayısı	Ölçek Alt Başlıkları	Örneklem Sayısı
1.	Pirchegger, Wagenhofer	1999	Avusturya, Almanya	38	İçerik, Zamanlılık, Teknoloji, Kullanıcı Desteği	32

¹¹⁷Jason Zezhong Xiao, vd., "The Determinants And Characteristics Of Voluntary Internet-Based Disclosures By Listed Chinese Companies", *Journal of Accounting and Public Policy*, Sayı:23, 2004, ss. 191- 225

¹¹⁸Uyar, "Determinants Of Corporate Reporting On The Internet An Analysis Of Companies Listed On The Istanbul Stock Exchange (ISE)", ss. 87-104

¹¹⁹Siri Rosmani Hanafi vd., "Business Reporting On The İnternet: Development Of A Disclosure Quality Index", *International Journal Of Business And Econimcs*, 8/1, 2009, s. 62.

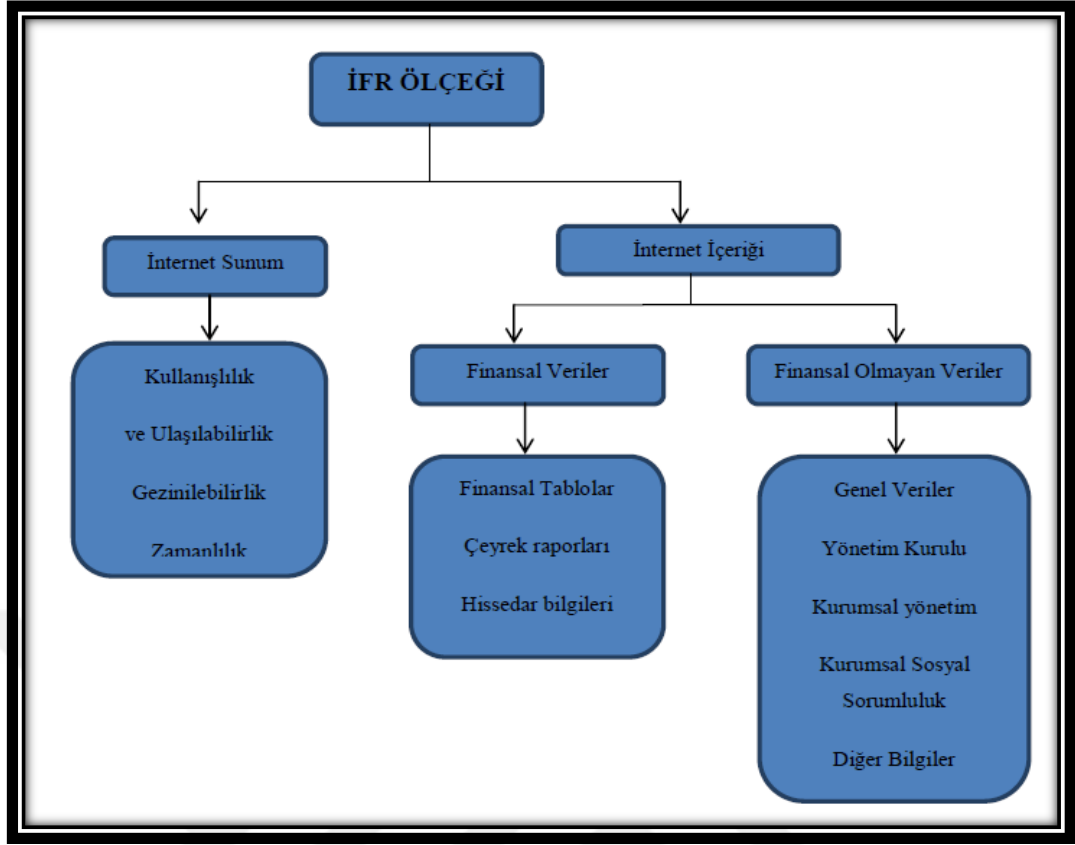
¹²⁰Dolinšek, vd., "The Determinants Of İnternet Financial Reporting İn Slovenia", s. 849.

2.	Abdelsalam, Street	2007	İngiltere	11	Alt Başlık Yok	115
3.	Marston, Polei	2004	Almanya	53	İçerik Sunum	50
4.	Xiao, Yang, Chow	2004	Çin	82	SPK Şart Koştuğu Finansal Bilgiler SPK Şart Koşmadığı Finansal Bilgiler Sunum	300
5.	Uyar	2011	Türkiye	62	Genel Özellikler, Finansal Raporlar, Genel Kurul, Kurumsal Yönetim, Sosyal Sorumluluk, Yatırımcı İlişkilerinin Sunumu	43
6.	Alali, Romero	2012	Arjantin Paraguay Uruguay Brezilya	53	İçerik, Sunum	84
7.	Dolinsek, Tominc, Skerbinjek	2014	Slovenya	50	İçerik, Sunum	209
8.	Bozcuk,	2011	Türkiye	19	Genel Özellikler, Genel	500

	Aslan, Arzova				Finansal Bilgiler, Finansal Tablolar	
9.	Güler	2012	Türkiye	741	Sunum, İçerik	92

İnternette finansal raporlamanın içeriği, internet sitesinde sunulan bilgilerin kapsamı ile ilgiliyken; sunum internet sitesinin ve bilgilerin sunulma şekli ile ilgilidir. Aynı şekilde FASB tarafından internette finansal raporlamanın içerik ve sunum terimleri tanımlanmıştır. Söz konusu tanıma göre bir işletmenin web sitesinin finansal içeriği genellikle borsa kurları/hisse senedi fiyatları, finansal geçmiş, çeyrek dönemlik ve yıllık finansal raporlar, basın bildirimleri ve gönüllü açıklamaları kapsarken internet sitesindeki sunumların formları basılı yıllık raporların eşdeğer formatından, finansal bilgilerin görüntülenmesini, okunabilirliğini ve anlaşılabilirliğini arttırmak için ses ve video gibi dinamik medya kullanımına kadar değişir. Şekil 4’te İFR ölçeğinin yapısı ve oluşumu gösterilmiştir¹²¹:

¹²¹Siri Rosmani Hanafi vd., “Business Reporting On The İnternet: Development Of A Disclosure Quality İndex”, s. 62.

Şekil 4: İFR Ölçeğinin Oluşumu

1.10.1. İnternet Sitesinin Sunumu

İnternet sitesinin sunumu, bilgi kullanıcılarına sunulan internet içeriğinin hangi stilde ve nasıl sunulduğuyula ilgilidir. İnternet sitesinin sunumu önemlidir. Çünkü kullanıcı herhangi bir internet sitesini ziyaret ettiğinde kazandığı tecrübe o işletmeye yönelik izlenimlerini değiştirebilmekte ve bazen işletme hakkındaki finansal bilgilerden çok daha fazla izlenim yaratabilmektedir. İyi bir internet sitesi sunumu işletmenin prestijine katkı sağlamakla birlikte kullanıcıların internet sitesinin içeriğinden maksimum düzeyde faydalanmasına da yardımcı olacaktır. İnternet sitesinin sunumunda dikkat edilmesi gereken üç öge vardır: Ulaşılabilirlik ve kullanılışlılık, gezinebilirlik ve zamanlılıktır.

1.10.1.1. Ulaşılabilirlik ve Kullanışlılık

Kullanıcılar işletmenin internet sitesine kolay ulaşabildikleri ve alışabildikleri zaman bu siteyi tekrar ziyaret etme ihtimalleri artar. Ulaşılabilirlik ve kullanılışlılık için kullanılan kriterler kullanılışlılığa yardımcı nesnelere, sunum formatları, diğer ulaşılabilirlik ve kullanılışlılık kriterleri şeklinde sıralanabilir.

- Kullanışlılığa Yardımcı Nesnelere:

Ses ve video dosyaları, grafikler, flash ve animasyonları içerir.

- Sunum Formatları:

Yıllık raporların PDF/HTML formatında olması, raporların Word ya da Excel dosyaları şeklinde açılması ve Excel, Word ve benzeri formatlarda işlenebilir bilgi sunulmasıdır.

- Diğer Ulaşılabilirlik ve Kullanışlılık Kriterleri:

İnternet sitesinde işletmenin kendi reklamlarına yer verilmesi, internet sayfasının başka dillere çevrilebilmesi, yıllık raporların indirilebilmesi ve ana sayfanın 10 saniyede yüklenmesidir.

1.10.1.2. Gezinebilirlik

İyi bir internet sitesi kolay şekilde gezinmeye elverişli olmalıdır. Bu şekilde bilgiye erişim daha kolay ve hızlı olabilecektir. Kolay şekilde gezinmeye elverişli olarak yapılandırılmış bir internet sitesinden beklenen, yatırımcı ilişkileri ve yıllık raporlara erişimi kolaylaştırmasıdır. Site haritası, site içi arama motoru, sık sorulan sorular, yıllık raporlardan ana sayfaya link verilmesi, İMKB'ye link verilmesi bu kriterlere örnek olarak verilebilir.

1.10.1.3. Zamanlılık

İnternet sitelerinin anında güncellenebilir olması, geri dönüşlerin hızlı olması, finansal takvimlerin hazır ve görülebilir olması kullanıcılar açısından önemlidir. Zamanlılık kriterlerine örnek olarak güncelleme tarihine ilişkin bilgiler, finansal takvim, yatırımcı ilişkilerine online soru sorabilme olanağı ve yatırımcı ilişkilerine doğrudan e-posta bağlantısı verilebilir.

1.10.2. İnternet Sitesi İçeriği

İnternet sitesinin içeriği finansal ve finansal olmayan içerik diye ikiye ayrılır.

1.10.2.1. Finansal Bilgiler

İnternet sitelerini genelde güvenilir ve güncellenmiş bilgilere ulaşmak için kullanan yatırımcılar ve diğer bilgi kullanıcıları için internet sitelerinde paylaşılan finansal bilgilerin açık ve tamamlayıcı şekilde olması önemlidir. İşletmeler finansal verilerini internet sitelerinde gizli ya da ana sayfadan uzak yerlere koymak yerine ilk/ana sayfalarına koyma noktasında teşvik edilmelidirler.

İşletmelerin internet sitesindeki finansal verilere 6rnek olarak finansal tablolar, denetim raporları, hissedar bilgileri, finansal oranlar, sekt6r istatistikleri ve 6nemli finansal olaylar verilebilir.

1.10.2.2. Finansal Olmayan Bilgiler

Finansal olmayan bilgiler hem finansal bilgilerin açıklayıcısı hem de yatırımcıların ve diğer bilgi kullanıcılarının işletmenin imajı hakkında fikir sahibi olmasını sağlayan bilgilerdir. Finansal olmayan bilgiler, bilgi kullanıcılarının doğru kararlar alabilmelerine yardımcı olurlar. İnternet sitesinin içeriğinde paylaşılan finansal olmayan bilgilere 6rnek olarak sahiplik yapısı, y6netim kurulu 6yeleri, dipnotlar, başkanların mektupları, genel kurul ile ilgili veriler ve iletişim bilgileri verilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL BİLGİNİN TAŞIMASI GEREKEN NİTELİKSEL ÖZELLİKLER

2.1. Bilgi, Bilgi Toplumu ve Bilgi Ekonomisi Kavramları

Bilgi ekonomisi ve bilgi toplumu kavramlarının merkezinde bilgi yer almaktadır. Bilgiyi açık ve net bir şekilde ifade edebilmek bilgi ile bağdaştırılan kavramları ve bunlar arasındaki farkları bilmekle mümkündür. Veri (data), enformasyon (information) ve bilgi (knowledge) sıklıkla birbirlerinin yerine kullanılmalarına rağmen farklı olan kavramlardır. Veri, kendi başına bir anlamı ifade etmeyen, ham ve işlenmemiş bilgiler yığındır ve enformasyon üretimi için gereklidir. Veri, olaylar ve olgular hakkında anlamlı ilişkiler kurabilme gücüne sahip değildir. Enformasyon ise ham ve dağınık haldeki verilerin işlenmesi sonucunda oluşan fayda sağlama potansiyeline sahip veridir. Enformasyon, belirli bir amaç için sınıflandırılmış, organize edilmiş ve biçimlendirmiştir. Bilgi ise, eğitim veya tecrübe yolu ile sağlanmış veri, enformasyon ve yeteneklerden oluşan, karar alabilme ve anlamlı sonuçlara ulaşabilme yeteneğini sağlayan yargılardır¹²². Türk Dil Kurumu tarafından yapılan tanımlamaya göre bilgi, öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen gerçeklerdir. Bilgi sadece kelimeler veya simgelerden oluşmaz. Görüntü ve ses iletişimi de bilginin kapsamı içerisindedir. Başka bir şekilde söylemek gerekirse, standart bir bilgi formundan bahsetmek mümkün değildir. Bilgi metin, görüntü, ses, yazı veya film şeklinde ortaya çıkabilmektedir.

Bilginin elde edilme biçimi, bilgi aktı ve ait olduğu alanlar yönünden farklılık göstermesi birçok bilgi çeşidinin doğmasına neden olmuştur. Dinsel bilgi, sanatsal bilgi, felsefi bilgi, bilimsel bilgi ve finansal bilgi bunlardan birkaçıdır. Bilgi, hangi biçimde ve türde olursa olsun kaydedilebilir, elde edilebilir, kullanılabilir, gözlemlenebilir ve yorumlanabilir olmalıdır. Bilgi soyut bir kavramı ifade etmesine rağmen bir varlık olarak kabul edilmekte buna bağlı olarak başkalarına devredilebilmekte ve nakit akımı yaratabilmektedir¹²³.

¹²²Hilâl Kuvvetli Yavaş, *Bilgi Ekonomisi ve Türkiye*, Üretim Ekonomisi Kongresi, İstanbul, 21-22 Mart 2014, s. 50.

¹²³Fevzi Serkan Özdemir, *Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2011, s. 8.

Bilgi toplumu, bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve bunlara bağlı olarak üretilen bilgi miktarında meydana gelen artışlar sonucunda bilginin, teknolojik, ekonomik, siyasi, sosyolojik vs. içerikli toplumsal değişimlere neden olduğu ve ortaya çıkardığı yeni toplum biçimi/anlayışıdır¹²⁴. Peter Drucker bilgi toplumunda, gerçek ve kontrol edici kaynağın ne sermaye, ne toprak ne de emek olduğunu artık sadece kaderi belirleyici faktörün bilgi olduğunu öne sürmüştür¹²⁵. Bilgi toplumu kavramı bilgiye ulaşma ve ona katkı sağlamaktan ziyade toplumların gelişme safhası olarak ifade edilmektedir.

Günümüzün iktisadi ve sosyal açıdan en gelişmiş toplumu bilgi toplumu ve bilgi toplumunun kullandığı ekonomik anlayış ise bilgi temelli ekonomilerdir. Bilginin sağladığı stratejik üstünlük, en gelişmiş toplum düzeyinin bilgi toplumu olarak adlandırılmasını sağlamıştır. Bireysel nitelikleri şekillendirmenin ötesinde bilgi, günümüz dünyasında en önemli üretim faktörleri arasına girmiş ve işletmeler için değer, üretim ve rekabet gücü kazanma noktasında en etkili araç olmuştur¹²⁶. Diğer üretim faktörlerine göre daha büyük avantajlar sağlama potansiyeline sahip bilgi, ekonomik gelişmenin en güçlü itici gücünü oluşturmaktadır ve diğer üretim faktörlerinden farklı olarak kıt olmayan hatta giderek artan, tükenmeyen hatta yaygınlaştıkça değeri artan yapıdadır¹²⁷.

Bilgi ekonomisi kavramı küreselleşme olarak anılan evrensel bütünleşme idealinin ekonomik ayağını oluşturan yeni ekonomi düzenidir. Bilgi ekonomisi, tüm ekonomik faaliyetlerin bilgi temelli olarak gerçekleştirildiği ve söz konusu faaliyetlere bilginin entegre edildiği ekonomik yapıdır¹²⁸. İşletme faaliyetlerinin topluma yönelik olmasına bağlı olarak işletmelerin toplumdan etkilenen ve toplumu etkileyen konumda olmaları yaşanan bu gelişmelerden en fazla etkilenen gruplardan biri olmalarına neden olmuştur. Bilgi temelli yeni ekonomi düzeninde işletme faaliyetlerinin planlanmasında, yürütülmesinde, kontrol edilmesinde, kararlar

¹²⁴Malik Yılmaz, “Küreselleşmenin Oluşumuna Zemin Hazırladığı Yeni Ekonomik Anlayış: Bilgi Ekonomisi”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27/ 1, 2013, s. 244.

¹²⁵Yavaş, *Bilgi Ekonomisi ve Türkiye*, s. 50.

¹²⁶Yılmaz, “Küreselleşmenin Oluşumuna Zemin Hazırladığı Yeni Ekonomik Anlayış: Bilgi Ekonomisi”, s. 243.

¹²⁷İbrahim G. Yumuşak ve Mahmut Bilen, “Türkiye Küresel Ağa Hazır Mı? Bilgi Ekonomisi İndeksi, Beşeri Kalkınma İndeksi ve Ağa Hazırlık İndeksi Göstergeleri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 5/2, 2010, s. 101.

¹²⁸Bahar Berberoğlu, “Bilgi Toplumu ve Bilgi Ekonomisi Oluşturma Yolunda Türkiye ve Avrupa Birliği”, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, XXIX/II, 2010, s. 114.

alınmasında ve rekabet avantajı sağlanmasında bilgi en çok ihtiyaç duyulan üretim faktörü olmuştur¹²⁹.

Bilgi ekonomisi, küresel ekonominin dinamiği haline gelmiştir. Verimliliğin artması, nitelikli istihdam yaratılması, rekabet avantajının elde edilmesi, sürdürülebilir bir ekonomik büyüme ve kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması ve bilgi ekonomisine geçilmesi ile mümkündür. Günümüzde farklı sektörlerde faaliyet gösteren bütün işletme yöneticileri için bilgiye ulaşmak ve onu yorumlamak en önemli faaliyet olmuştur. İçinde bulunduğumuz çağın finans dünyasında bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler yatırımcıların ihtiyaç duydukları her türlü bilgiye ulaşmalarını kolaylaştırmakta ve bu sayede oluşan rekabet finansal pazarın etkin şekilde işlemesine imkân sağlamaktadır¹³⁰.

2.2. Finansal Bilgi ve Finansal Bilgi Sistemi

Finansal bilgi İktisat, Muhasebe ve Finans alanlarında kullanım amacına bağlı olarak kimi zaman girdi kimi zaman için ise çıktı olarak kullanılmaktadır. Ancak finansal bilginin bu alanlar içinde aynı kavramı ifade etmediğini ve bu alanların birbiriyle ilişkili olmalarına rağmen aynı konulara farklı açılardan bakmalarının yani, nitelik olarak farklılık göstermelerinin doğal bir sonucu olarak ortak bir finansal bilgi tanımına sahip olmadıklarını söylemek mümkündür. Finansal bilgi için birçok tanımlamanın yapılması bu farklılığın bir sonucudur. Kapsam olarak geniş bir kavramı ifade eden finansal bilginin temel işlevi kendisini kullanarak çeşitli kararlar alacak kullanıcılara fayda sağlamasıdır ve bahsedilen bu alanların hepsinde karar vericiler için başvuru kaynağıdır¹³¹.

Finansal bilgi iktisadi temelde ve makroekonomi ve mikroekonomi olarak iki farklı boyutta incelenmelidir. Makroekonomi toplam gelir, toplam üretim, toplam tüketim, toplam tasarruf ve toplam yatırım gibi büyüklükleri inceler ve bunlara ilişkin çıkarımlar yapar. Başka bir ifadeyle makroekonomi, ekonomiyi bir bütün olarak ele almakta ve makro denge çözümlerine odaklanmaktadır. Buna karşılık mikroekonomi ise tüketiciler, firmalar ve endüstriler düzeyinde yani bireysel bazda

¹²⁹Selahattin Kaynak ve Mustafa Kemal Yılmaz, "Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma Düzeyi İle Firma Performansı Arasındaki İlişki: İmalat Sektöründe Bir Uygulama", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18/4, 2016, s. 656.

¹³⁰Lale Mutlu, *İnternet Ortamında Yatırımcılara Yönelik Finansal Bilgilerin Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007, s. XVIII

¹³¹Fevzi Serkan Özdemir, "Finansal Bilginin Kapsamı ve Finansal Bilgi", *World of Accounting Science*, 15/4, 2013, s. 156.

iktisadi meselelerle ilgili çıkarımlar yapmaktadır. Makroekonomi ve mikroekonominin odak noktalarının farklı olması ortaya çıkan finansal bilgilerinde niteliksel olarak farklı olmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla makroekonomik düzeydeki finansal bilgi, ekonomin geneline ilişkin cari açık, toplam istihdam ya da dış ticaret rakamları gibi bilgileri nitelikle için kullanılırken mikroekonomik düzeydeki finansal bilgi, bir ekonomi içinde kâr amacı taşıyan ya da taşıyan üretim yönüyle faaliyet gösteren her işletmenin, tüketim yönüyle de her fert veya hane halkının ekonomik yapısını etkilemiş, etkilemekte olan veya etkileme gücüne sahip bilgileri ifade etmek için kullanılır¹³².

Mikroekonomik düzeydeki finansal bilgileri muhasebe ve finans temelinde değerlendirdiğimizde fert ve hane halkı düzeyindeki finansal bilgiler geri planda kalırken işletme düzeyindeki finansal bilgiler ön plana çıkmaktadır. Çünkü mikro iktisadın üretici birimini oluşturan işletmeler için finansal bilgi üretimi zorunlu bir durumken fert ve hane halkı böyle bir zorunluluk yoktur. Dolayısıyla, mikroekonomik düzeydeki finansal bilgilerin fert ve hane halkından ziyade daha çok işletme düzeyindeki finansal bilgiler ile ilişkili olduğu söylenebilir¹³³.

İşletme yönüyle mikroekonomik düzeydeki finansal bilgilerin içeriği, muhasebe sistemi tarafından üretilen muhasebe bilgileri ile muhasebe dışı bilgilerden oluşmaktadır. Muhasebe bilgileri de kendi içinde sayısal bilgiler ve sayısal olmayan bilgiler olarak ikiye ayrılmaktadır. Muhasebe bilgilerinin finansal tablo şeklinde sunulanları sayısal muhasebe bilgisine dipnotlarda açıklanan muhasebe politikaları ise sayısal olmayan muhasebe bilgisine örnek olarak gösterilebilir.

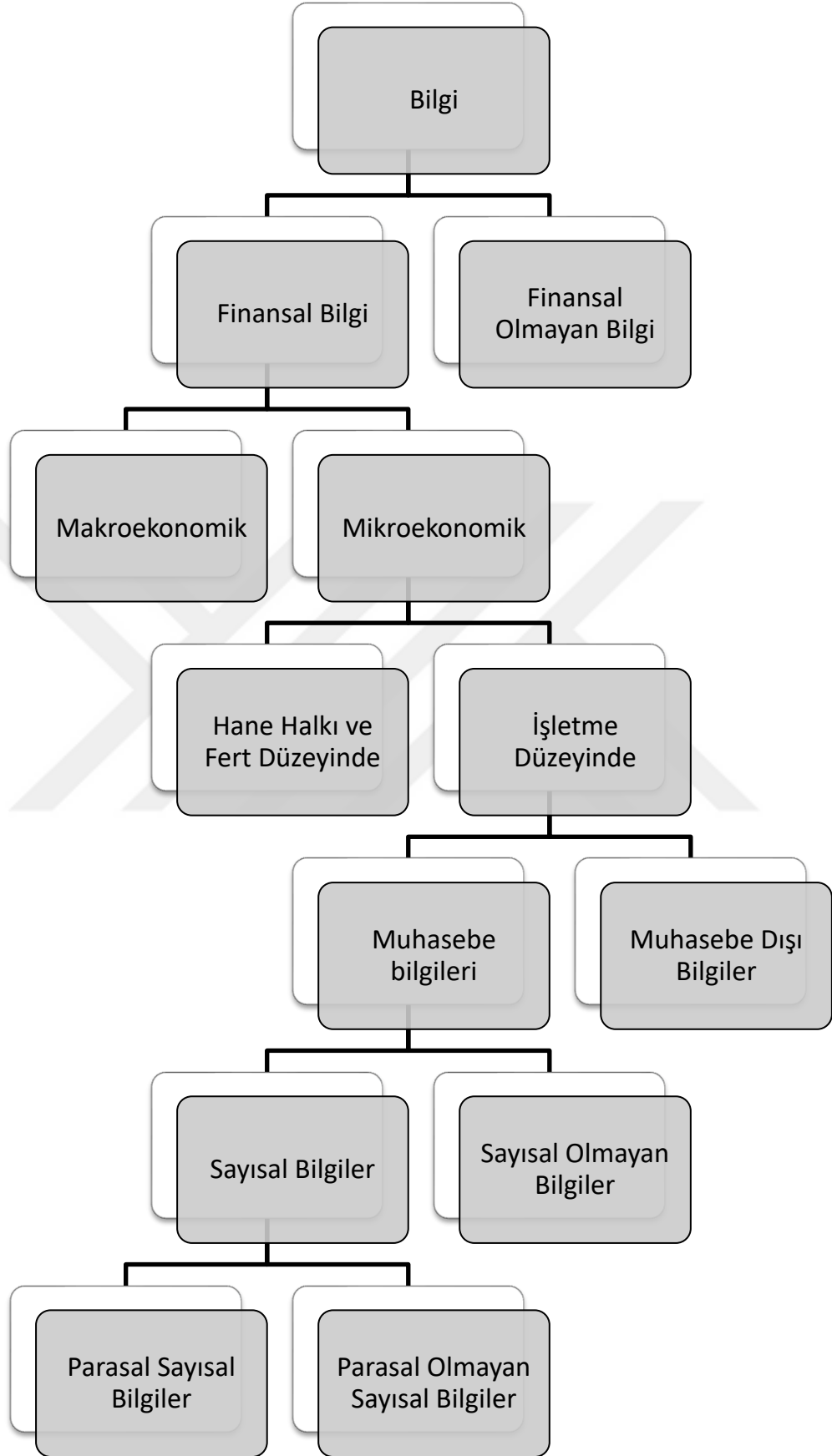
Sonuç olarak, finansal bilgi; işletmeler tarafından hazırlanan finansal tablolardan elde edilen muhasebe bilgilerinin yanı sıra analizler ve bunlara ait sonuçlar, yönetim kurulu başkanının mektubu, yönetimin mevcut duruma ve geleceğe yönelik yaptığı tahminler ve işletmenin sosyal ve çevresel etkileri gibi finansal tablo kaynaklı olmayan muhasebe dışı bilgileri de kapsayan daha geniş bir kavramdır¹³⁴. Bu ilişki Şekil 5'te gösterilmiştir¹³⁵:

¹³²Özdemir, "Finansal Bilginin Kapsamı ve Finansal Bilgi", s. 161.

¹³³Özdemir, "Finansal Bilginin Kapsamı ve Finansal Bilgi", s. 161.

¹³⁴Özdemir, "Finansal Bilginin Kapsamı ve Finansal Bilgi", s. 161.

¹³⁵Özdemir, "Finansal Bilginin Kapsamı ve Finansal Bilgi", s. 161.

Şekil 5: Finansal Bilginin Kapsamı

İşletmeler için en önemli bilgilerden olan finansal bilgilerin güvenilir ve ihtiyaca uygun olmaları finansal bilgi sisteminde üretilmelerine bağlıdır. Finansal bilgi sistemi, işletmenin finansal kaynaklarının bulunması, bu kaynakların işletme varlıklarına dönüştürülmesi ve işletmenin tüm finansal faaliyetlerinin denetiminin desteklenmesini sağlayan bir bilgi sistemidir¹³⁶. İşletme yöneticilerinin etkin kararlar alabilmeleri doğru bilgiyi, doğru biçimde, doğru yerde ve doğru zamanda elde edebilmelerine bağlıdır. Bu noktada finansal bilgi sistemi¹³⁷:

- İşletme yönetiminin varlıklar üzerindeki görevlerini yerine getirmelerinde,
- İşletme faaliyetlerinin kontrolünü sağlamalarında ve
- Geleceğe yönelik işletme faaliyetlerini planlamada ihtiyaç duyulan bilgileri sağlayan alt bir bilgi sistemidir.

Finansal bilgi sistemi, kıt kaynakların en uygun şekilde dağıtılmasına, işletmenin belirlenen amaçlarına ulaşmasına ve kullanıcıların doğru kararlar alabilmelerine imkân tanıyacak nitelikli bilgileri üreten ve bu bilgilerin kullanıcılara iletilmesini sağlayan bir sistemdir¹³⁸. Bir finansal bilgi sisteminden beklenen, işletme ile ilgilenen tarafların her türlü finansal bilgi ihtiyacını karşılayacak bilgi akışını sağlamasıdır. Finansal bilgi sisteminin nihai çıktısı olan genel ve özel amaçlı finansal raporlar ile söz konusu bilgi akışı sağlanmaktadır.

Finansal bilgi sistemi ile muhasebe bilgi sistemi birbirlerinin yerine kullanılmalarına rağmen farklı kavramlardır. Fon ihtiyacının sağlanması ve bunların yatırıma dönüştürülmesi kararları ile alacakların tahsil edilmesi ve borçların ödenmesine yönelik kararlar finansal bilgi sisteminin kapsamı içerisindedir. Muhasebe bilgi sistemli ise işletme süreçlerinin muhasebe yönünü yansıtır ve işletmenin mali yapısına ilişkin bilgilerle ilgilenir¹³⁹. Muhasebe bilgi sistemi, işletmeye yönelik çeşitli kararlar alacak olan kullanıcılar için, işletmenin ekonomik faaliyetleri ile ilgili verileri toplayan, işleyen, depolayan ve ilgililerin kullanımına sunan bir bilgi sistemini ifade etmektedir. Muhasebe bilgi sistemi işletmede oluşan

¹³⁶Mehmet Şahin, *Genel İşletme*, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1268, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 794, Ünite 15, Eskişehir, 2001, s. 300.

¹³⁷İlhan Bölükoğlu ve Erhan Birgili, "Finansal Bilgi Sisteminin Modern İşletme Yönetimindeki Rolü ve Önemi", *D.E.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi*, 7/1, 1992, ss. 67-68

¹³⁸Hayrettin Usul ve İsmail Bekçi, "Bireysel Yatırımcılar Açısından Finansal Bilgi Sisteminin Sermaye Piyasasında Etkinliğinin Analizi", *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2/1, 2001, s. 69.

¹³⁹Selim Y. Pazarçeviren, vd., *Finansal Bilgi Sisteminde Bilginin Rolü*, Vergi Raporu, Sayı 196, 2016, s. 18.

nakit akışları ile ilgilenmekte ve işletme ile ilgilenen iç ve dış kullanıcılara faydalı olacak muhasebe bilgisini sağlamayı amaçlamaktadır.

İki sistem arasındaki ilişkide, muhasebe bilgi sistemi, finansal bilgi sisteminin piyasalara yönelik yüzüdür. Yani piyasaların etkin ve verimli şekilde işlemesi ile asimetrik bilgi düzeyinin azaltılmasını sağlayan finansal raporlar muhasebe bilgi sistemi kaynaklıdır¹⁴⁰. Finansal bilgi sistemi özünde işletmelerin ihtiyaç duydukları fon ihtiyacının sağlanması, elde edilen bu fon kaynaklarının uygun varlıklara dönüştürülmesi ve bunların kontrol ve denetimini sağlayan bütünleşik bir sistemdir¹⁴¹.

Finansal bilgi sistemi; finansal ve maliyet muhasebesi, satışlar ve alacaklar, borçlar, satın alma, stok işlemleri, ücret ve işçilikler, maliyetleme ve maliyet kontrolü, gelir ve gider işlemleri, duran varlıklar, sorumluluk muhasebesi, mali analiz ve bütçeleme alt sistemlerini içine alan daha çatı bir kavramı ifade etmektedir. Ancak finansal bir sistemde sayılan bu alt sistemlerinin hepsinin olması zorunlu değildir. Çünkü finansal bilgi sisteminin kapsamı, işletmelerin yapılarına, özelliklerine ve faaliyet konularına göre şekillenmektedir.

İşletmelerin rekabet avantajı sağlamak, hissedarlarının servetlerini arttırmak ve geleceğe yönelik isabetli kararlar almak için güvenilir, ihtiyaca uygun ve zamanında sunulan finansal bilgiye olan ihtiyaçları günden güne artmaktadır. Ayrıca, işletmelerin ekonomik varlıklarını sürdürebilmeleri finansal kapasitelerini etkin ve verimli bir şekilde kullanmalarına bağlıdır. İşletmelerin bahsedilen bu amaçlara ulaşabilmelerinde finansal bilgi sistemleri anahtar bir rol oynamaktadır¹⁴².

2.3. Finansal Bilgi Kullanıcıları

İşletmeler tarafından hazırlanan finansal tablolardan ve finansal raporlardan farklı amaçlarla çıkarılmayı bekleyen çok çeşitli bir kullanıcı grubu vardır. Bu çıkar gruplarının kimliği ve niteliği ülkeden ülkeye veya işletmeden işletmeye göre farklılık gösterebilmektedir. İşletme ile ilgilenen kişi ve kurumların giderek artması, sermaye piyasalarının genişlemesi, yaşanan ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler hem işletme yönetiminin hem de işletme ile ilgilenen tarafların bilgi

¹⁴⁰Pazarçeviren, vd., *Finansal Bilgi Sisteminde Bilginin Rolü*, s. 18.

¹⁴¹Fevzi Sürmeli, vd., *Muhasebe Bilgi Sistemi*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2007, ss. 25-26

¹⁴²Dilek Çoşkun, *Finansal Bilgi Sisteminin İşletme Fonksiyonları Üzerine Etkisi*, Yüksek Lisan Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2010, s. 14.

edinme gereksinimini giderek arttırmaktadır. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından finansal bilgi kullanıcıları olarak adlandırılan bu gruplar aşağıda belirtilmiştir¹⁴³:

- Yatırımcılar (Mevcut ve Potansiyel)
- Uzun Dönem Borç Verenler (Mevcut ve Potansiyel)
- Kısa Dönem Borç Verenler (Mevcut ve Potansiyel)
- Rayting Kuruluşları (Derecelendirme Kuruluşları)
- Mali Analistler ve Danışmanlar (Mevcut)
- Çalışanlar (Geçmiş, Mevcut Ve Potansiyel)
- Yöneticiler (Mevcut ve Potansiyel)
- Müşteriler (Mevcut ve Potansiyel)
- Tedarikçiler (Mevcut ve Potansiyel)
- Endüstri Grupları (Mevcut)
- İşçi Sendikaları (Mevcut)
- Çeşitli Devlet Birimleri (Mevcut)
- Kamu (Mevcut)
- Düzenleyici Kurumlar (Mevcut)
- Diğer şirketler (Yerel ve Yabancı)
- Standart Koyucular (Mevcut)
- Akademisyenler (Mevcut)
- Tüketiciler (Mevcut ve Potansiyel)

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan kavramsal çerçevenin son güncellemesinde finansal bilgi kullanıcıları olarak özellikle mevcut ve potansiyel yatırımcılar ile borç veren taraflara vurgu yapılmıştır. Bunun nedeni, yatırımcılar ve borç veren tarafların finansal raporlamadan elde edilen bilgiyi kullanan en önemli işletme dışı kullanıcılar olduğu dolayısıyla bu grupların ihtiyacını karşılayan bilgilerin işletme ile ilgilenen diğer gruplarında bilgi ihtiyacını en iyi şekilde karşılayacağı düşüncesidir¹⁴⁴. Mevcut ve potansiyel yatırımcılar, borç verenler ve kredi veren diğer taraflar finansal raporlarda sunulan finansal bilgilere en

¹⁴³Türker, *Türkiye’de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri*, s. 11.

¹⁴⁴Banu Sultanoğlu, *UFRS’nin Borsa İstanbul’daki Şirketlerin Finansal Tabloları Üzerine Etkisi: Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu ve Finansal Tablolar Analizi*, Doktora Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2014, s. 12.

fazla ihtiyaç duyan gruplar olduğundan Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından asli finansal bilgi kullanıcısı olarak açıklanmışlardır. Asli finansal bilgi kullanıcıları, raporlama yapan işletmelerden doğrudan kendilerine bilgi sağlanmasını talep etme imkânına sahip olmadıkları için genel amaçlı finansal raporlarda sunulan finansal bilgilere güvenmek durumundadırlar¹⁴⁵. Mevcut ve potansiyel yatırımcılar, borç verenler ve kredi veren diğer taraflar ile birlikte işletme yönetimi de işletmenin finansal durumunu ve finansal performansını gösteren finansal bilgiye ihtiyaç duyar. Ancak işletme yönetiminin genel amaçlı finansal raporlara bağlı kalmadan ihtiyaç duyduğu bilgiye işletme içinden kolayca ulaşabilme imkânına sahip olmasından dolayı işletme yönetimi asli finansal bilgi kullanıcısı grubu içerisinde yer almamaktadır¹⁴⁶.

Finansal bilgi kullanıcılarından olan yatırımcıların bilgi alma haklarına ilişkin yasal düzenlemeler Sermaye Piyasası Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu'nda yer almaktadır. Sermaye Piyasası Kanunundaki düzenlemeler halka açık şirketlere yöneliktir ve yatırımcıların korunması amacıyla kamuyu aydınlatmayı hedeflemektedir. Türk Ticaret Kanununda yer alan düzenlemeler ise halka açık işletmelerle birlikte halka açık olmayan işletmeleri de kapsamakta ve kamuyu aydınlatmayı ve pay sahibinin korunmasını hedeflemektedir. İşletmelere kredi sağlayan grubun içerisinde yer alan bankaların bilgi edinme hakları Bankacılık Kanununda düzenlenmiş olup bilgi edinme hakkının nasıl sunulacağı “Bankaların Muhasebe Uygulamalarına Ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” ile düzenlenmiştir. Finansal bilgi kullanıcıları arasında yer alan devletin bilgi edinme hakkına yönelik düzenlemeler ise Vergi Mevzuatı ve Sosyal Güvenlik Mevzuatı içerisinde yer almaktadır¹⁴⁷.

2.4. Finansal Bilgi Kullanıcılarının Finansal Raporlardan Beklentileri

Genel amaçlı finansal raporlamanın amacı mevcut ve potansiyel yatırımcılara, borç verenlere ve kredi veren diğer taraflara raporlayan işletmeye kaynak sağlama kararlarını verirken fayda sağlayacak finansal bilgileri sağlamaktır. Bu kullanıcılar tarafından alınacak kararlar genellikle öz kaynağa dayalı finansal araçların ve borçlanma araçlarının satın alınması, satılması veya elde tutulmasına yönelik kararlar

¹⁴⁵TMSK, Kavramsal Çerçeve, Genel Amaçlı Finansal Raporlamanın Amacı, Faydası ve Sınırları, A5

¹⁴⁶TMSK, Kavramsal Çerçeve, Genel Amaçlı Finansal Raporlamanın Amacı, Faydası ve Sınırları, A9

¹⁴⁷Türker, *Türkiye’de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri*, s. 11.

ile kredi ve benzerlerinin sağlanması ya da ödenmesine yönelik kararlardır¹⁴⁸. Genel amaçlı finansal raporlar, raporlayan işletmenin finansal durumunu gösteren ekonomik kaynakları ile işletmeye yönelik talep haklarına ilişkin bilgilerden ve ekonomik kaynaklarında ve işletmeye yönelik talep haklarında değişikliğe yol açan işlemlerin ve diğer olayların etkileri hakkındaki finansal bilgilerden oluşur¹⁴⁹. Ancak genel amaçlı finansal raporların asli kullanıcıların ihtiyaç duydukları bütün bilgileri sağlaması beklenemez. Finansal bilgi kullanıcılarının karar alırken diğer kaynaklardan elde ettikleri finansal bilgileri de göz önünde bulundurmaları gerekir¹⁵⁰.

Finansal bilgilerin paylaşılmasında işletme içi ve işletme dışı kullanıcılar olarak iki farklı grubun belirlenmesi muhasebe bilgi sistemi içerisinde işletme yönetimine bilgi sağlamaya yönelik yönetim muhasebesi ve işletme dışı bilgi kullanıcılarına bilgi sağlamaya yönelik finansal muhasebe sistemlerinin oluşmasına neden olmuştur. Yani bu iki grubun ihtiyaç duydukları bilgilerin farklı nitelikte olması muhasebe bilgi sistemini yönetim muhasebesi ve finansal muhasebe olmak üzere iki alt sisteme ayırmıştır. Finansal muhasebe ve yönetim muhasebesi süreçleri sonucunda elde edilen finansal bilgiler işlendikten sonra kullanıcılara finansal raporlar aracılığıyla aktarılmaktadır. Finansal raporların kullanıcıların ihtiyaç duyduğu bütün bilgileri sağlaması mümkün değildir. Çünkü¹⁵¹:

i. Her işletmenin yönetim muhasebesi alt sisteminin farklı bir yapıya sahip olmasından dolayı yönetim muhasebesi sisteminde üretilen bilgiler, işletme dışı kullanıcılara bilgi sağlayan finansal muhasebe sisteminde üretilen bilgiler gibi standart bir yapıya sahip değildir. Bu durumda işletme yönetiminin finansal raporlarda mevcut duruma veya geleceğe yönelik yapacakları gönüllü açıklamalar birbirinden farklılık gösterecektir.

ii. Yönetim muhasebesi sisteminden elde edilen bilgiler genellikle işletme ile ilgili özel bilgilerdir ve işletme dışındaki kullanıcılar ile paylaşılmaları genelde uygun görülmemektedir. Örneğin yönetim muhasebesi sistemi sonucunda elde edilen

¹⁴⁸TMSK, Kavramsal Çerçeve, Genel Amaçlı Finansal Raporlamanın Amacı, Faydası ve Sınırları, A2

¹⁴⁹TMSK, Kavramsal Çerçeve, Genel Amaçlı Finansal Raporlamanın Amacı, Faydası ve Sınırları, A12

¹⁵⁰TMSK, Kavramsal Çerçeve, Genel Amaçlı Finansal Raporlamanın Amacı, Faydası ve Sınırları, A6

¹⁵¹Özdemir, *Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama*, s. 13.

bütçeler, işletmeye ait özel bilgilerdir. Yani ticari sır niteliği taşırlar ve genellikle üçüncü kişilerle paylaşılmazlar.

Finansal bilgi kullanıcılarının finansal raporlardan beklentileri 14 maddede özetlenmiştir¹⁵².

- i. İşletmenin performansının değerlendirilmesinde kullanılması
- ii. Yönetimin kalitesinin değerlendirilmesinde kullanılması
- iii. Geleceğe yönelik tahminler yaparken kullanılması
- iv. Finansal gücün ve istikrarın değerlendirilmesinde kullanılması
- v. İşletmenin borçları geri ödeyebilme gücünün değerlendirilmesinde kullanılması
- vi. İşletmenin likiditesinin değerlendirilmesinde kullanılması
- vii. İşletmenin risklerinin ve belirsizliklerinin değerlendirilmesinde kullanılması
- viii. İşletme kaynaklarının dağılımını belirlemek için kullanılması
- ix. Çeşitli karşılaştırmalar yapmaya yardımcı olması
- x. İşletme değerlendirmesi çalışmaları yaparken kullanılması
- xi. İşletmenin şartlara uyum sağlama yeteneğinin değerlendirilmesinde kullanılması
- xii. İşletmenin muhasebe uygulamalarının yasal mevzuatla uyum içinde olup olmadığının değerlendirilmesinde kullanılması
- xiii. İşletmenin topluma katkılarının değerlendirilmesinde kullanılması ve
- xiv. İşletmenin gelecekteki faaliyetlerinin kazanç performansını tahmin etmek için kullanılmasıdır.

Finansal bilgi kullanıcılarının işletmeye yönelik beklentilerinin birbirlerinden farklı olması finansal raporlardan karşılamaya çalıştıkları bilgi ihtiyaçlarının da farklı olması sonucunu doğurmaktadır. Başka bir ifadeyle her bir kullanıcı grubu kendi beklentilerini karşılamaya yönelik olan finansal bilgilerle ilgilenmektedirler. Aşağıda finansal bilgi kullanıcılarından bazılarının finansal raporlarda hangi tür finansal bilgilere ihtiyaç duydukları açıklanmıştır¹⁵³:

- **Mevcut ve Potansiyel Yatırımcılar:** Sermaye sağlayarak sermaye riskini üstlenen taraflar yatırımlarının taşıdıkları riskler ve bunlardan sağlayacakları getiriler

¹⁵²Türker, *Türkiye’de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri*, s. 14.

¹⁵³Türker, *Türkiye’de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri*, s. 15.

hakkındaki finansal bilgilerle ilgilenirler. Yatırımcılar satın alma, satma veya elde tutma kararlarına yardımcı olacak finansal bilgilere ihtiyaç duyarlar. Ayrıca mevcut yatırımcılar, işletmenin kâr payı ödeme gücünü belirlemelerinde yardımcı olacak finansal bilgilere de ihtiyaç duyarlar.

- **Borç Verenler ve Kredi Veren Diğer Taraflar:** Bu kullanıcılar verdikleri borçları ve borçlara ait faizleri zamanı geldiğinde tahsil edebilme durumlarını belirlemelerine yardımcı olacak finansal bilgilere ihtiyaç duyarlar.

- **Çalışanlar:** Çalışanlar ve onları temsil eden gruplar (sendikalar) işletmelerin devamlılığı ve kârlılığı ile ilgili bilgilere ve işletmenin kendilerine ücretlerini/maaşlarını ödeme yetenekleri ve emekli olmaları halinde ise emeklilik yükümlülüklerini ödeme yetenekleri hakkındaki bilgilere ihtiyaç duyarlar.

- **Satıcılar ve Diğer Tedarikçiler:** İşletmelerin kendilerine olan borçlarını vadesi geldiğinde ödeme güçlerini belirlemeye yardımcı olacak finansal bilgilere ihtiyaç duyarlar.

- **Devlet ve Denetleyici Kuruluşlar:** İşletmelerin faaliyetlerine ilişkin yasal düzenlemeler yapmak, vergi politikalarını belirlemek, ulusal gelir ve diğer istatistiki hesapları belirleyebilmek için işletmeler ile ilgili finansal bilgilere ihtiyaç duyarlar.

2.5. Bilgi Asimetrisi ve Bilgi Asimetrisinin Yatırımcı Kararlarına Etkisi

Piyasa taraflarının sahip oldukları bilgi düzeylerinde meydana gelen farklılıklar piyasalarda bilgi asimetrisi oluşturur. Eksik bilgilendirme bir ekonomide piyasaların düzgün işlememesinin en büyük nedenlerinden birisidir. Doğru şekilde bilgilendirilen yatırımcılar daha isabetli kararlar alırlar, riskleri önceden tahmin edebilirler ve sermaye piyasalarına karşı güven duyarlar. Gelişmiş ülkelerdeki piyasaların büyüklüğü ile kamuya paylaşılan bilgi yoğunluğu arasındaki ilişki tesadüfi değildir¹⁵⁴.

Bilgi asimetrisi, para ve sermaye piyasalarındaki tam rekabet koşullarının bozulmasını sağlayarak piyasaların etkinliğini azaltmaktadır. Bilgi asimetrisinin sebep olduğu sorunlar;

- i. Ters Seçim
- ii. Temsilcilik Sorunu

¹⁵⁴Mutlu, *İnternet Ortamında Yatırımcılara Yönelik Finansal Bilgilerin Analizi*, s. 17.

şeklinde ifade edilir¹⁵⁵.

i. Ters Seçim: Bilginin dengeli olarak dağılmadığı piyasalarda yatırımcılar, beklenen kazançları yüksek ve risk getirisi düşük olan “iyi” işletmelerin hisse senetleri ile beklenen kazançları düşük ve risk getirisi yüksek olan “kötü” işletmelerin hisse senetlerini birbirinden ayıramayacaklar ve almayı düşündükleri hisse senetleri için iyi işletmelerin hisse senetlerinin yüksek fiyatı ile kötü işletmelerin hisse senetlerinin düşük fiyatı arasında olan ortalama bir fiyat talep edeceklerdir. Bilgi asimetrisinin olduğu piyasalarda işletme yöneticileri/sahipleri yatırımcılardan daha fazla bilgiye sahip olduğundan kendi işletmelerine ait hisse senetlerinin gerçek değerini daha belirleyeceklerdir. Bunun sonucunda; beklenen kazançları yüksek ve risk getirisi düşük olan “iyi” işletmelerin yöneticileri hisse senetlerini, yatırımcıların talebine göre belirlenen ve gerçek değerinin altında olduğunu düşündükleri ortalama bir fiyattan satmak istemeyeceklerdir. Beklenen kazançları düşük ve risk getirileri yüksek olan “kötü” işletmelerin yöneticileri ise hisse senetlerini, yatırımcıların talebine göre belirlenen ve gerçek değerinin üstünde olduğunu düşündükleri ortalama bir fiyattan satmayı destekleyeceklerdir. O halde, bilgi asimetrisinin olduğu piyasalarda hisse senedinin gerçek değerini yansıtmayan ortalama fiyata göre yapılan işlemler hatalı seçim sorunu yaratacaktır.

ii. Temsilcilik Sorunu: Ekonomik bir ilişkide taraflardan biri, diğerine kendisi adına ekonomik kararları almak için temsilcilik yetkisi verdiğinde bu yetkinin sonuçlarını kontrol edememesinden kaynaklanan bilgi sorunudur¹⁵⁶. Temsil edilen ile temsil eden kişinin birbirinden farklı olmasının yarattığı sorun temsilcilik sorunu ve temsilciyi denetlemek ya da ödüllendirmek için katlanılan maliyet ise temsilcilik maliyetidir. Temsilcilik ilişkisinde yaşanan problemlerden en öne çıkanı her iki tarafında kendi kazançlarını en yükseğe çıkarmak için hareket etmek istemeleri bunun sonucunda da temsil edilen ile temsil eden arasında ortaya çıkan çıkar çatışmalarıdır. Temsilcilik sorununda temsil edilen taraf, temsil eden tarafın faaliyetlerini en iyi şekilde izlemesine imkân sağlayacak denetim mekanizmasını geliştirmelidir¹⁵⁷.

¹⁵⁵Mutlu, *İnternet Ortamında Yatırımcılara Yönelik Finansal Bilgilerin Analizi*, s. 19.

¹⁵⁶M. J. Jensen and W. H. Meckling, “The Theory of The Firm: Managerial Behaviour, Agency Cost and Ownership Structure”, *Journal of Financial Economics*, 3/4, October 1976, s. 41.

¹⁵⁷Balkır Demirkan, *Sigorta Sektöründe Asimetrik Bilgi Problemi*, Türkiye Sigorta ve Reasürans Sirketleri Birliği, 2001, s. 127.

Temsilcilik ilişkisinde iki temel problem bulunmaktadır¹⁵⁸:

i. Temsil edenin faaliyetleri temsil edilenin faaliyetlerine açık değildir bu durum saklı eylem problemi olarak adlandırılmaktadır. Örneğin hissedarlar, kendileri adına hareket eden yöneticilerinin her zaman doğru davranışı sergileyip sergilemediklerini gözlemleyememektedir.

ii. Temsil edenin bildiği veyahut öğrendiği her bilgi temsil edilen tarafından her zaman bilinmemektedir. Bu durum saklı enformasyon/bilgi problemi olarak adlandırılmaktadır ve ters seçim sorununu ortaya çıkarmaktadır. Temsil edilen daha fazla bilgiye sahip olan temsil edenin özel bilgileri kendi yararına kullanıp kullanmadığını kontrol edememektedir. Dolayısıyla bilgili olmayan taraf için temel problem, bilgili tarafın özel bilgiyi kendi yararına kullanmasıdır.

Sonuç olarak işletme ve kullanıcılar arasında sağlıklı bir ilişkinin oluşması, temsilcilik sorununun en aza inmesi ve işletmenin gerçek piyasa değerinin tespit edilmesi için finansal bilginin piyasalarda dengeli olarak dağılması önemlidir.

2.6. Finansal Bilginin Sermaye Piyasası Açısından Önemi

Günümüzde ekonomiler için sermaye piyasaları, sermaye piyasaları için de güvenilir, ihtiyaca uygun ve zamanında sunulan bilgilerin önemi günden güne artmaktadır. Bilindiği üzere işletmeler ve yatırımcılar sermaye piyasalarının en önemli iki aktörüdür. Sermaye piyasalarının gelişmesi buna bağlı olarak ekonomik büyümenin elde edilmesi bu iki grubun finansal bilgi ihtiyacını karşılayacak nitelikli finansal bilgilerin üretilmesine bağlıdır. Nitelikli finansal bilgiler sayesinde işletme yöneticileri işletmeye değer katacak yatırım olanaklarını değerlendirebilecek ve kaynakları en verimli alanlara yönlendirebileceklerdir. Yatırımcılar açısından ise nitelikli finansal bilgilerin kullanılması menkul kıymet satın alma, satma veya elde tutma kararlarındaki isabetliliği arttıracaktır¹⁵⁹.

Sermaye piyasalarının etkin şekilde işleyebilmesi fon talep edenlerle fon arz edenler arasındaki bilgi alışverişinin tam ve kusursuz olmasına bağlıdır. Sermaye piyasalarında bilgi asimetrisinin oluşması tam rekabet koşullarının bozulmasına neden olmakta ve bunun sonucunda fonlar yatırımcılar ve tasarrufçular arasında etkin

¹⁵⁸Mutlu, *İnternet Ortamında Yatırımcılara Yönelik Finansal Bilgilerin Analizi*, s. 22.

¹⁵⁹Sultanoğlu, *UFRS'nin Borsa İstanbul'daki Şirketlerin Finansal Tabloları Üzerine Etkisi: Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu ve Finansal Tablolar Analizi*, s. 19.

bir şekilde transfer edilememektedir. Finansal krizler, piyasalarda bilgi akışının bozulmasının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁶⁰.

Kamuyu aydınlatmak amacıyla işletmeler tarafından zorunlu ve gönüllü olarak yapılan finansal açıklamalar piyasalarda var olan asimetrik bilginin yarattığı dezavantajı ortadan kaldırmaktadır. İşletmeler daha fazla finansal bilginin açıklanması noktasında ne kadar gönüllü olurlarsa bilgi asimetrisinin piyasa tarafları arasındaki etkisi o kadar azalacaktır. Günümüzde mevcut ve potansiyel yatırımcılar işletmelerin gönüllü açıklama seviyelerine dikkat etmekte ve yatırımcılar için bu işletmeler daha şeffaf olarak algılanmakta ve çekicilikleri artmaktadır. Bu durum işletmelere hisse senedi piyasa fiyatının daha etkin tespiti ve düşük sermaye maliyeti olarak geri dönüş sağlamaktadır¹⁶¹. Literatürde birçok çalışmada da kamuyu daha fazla aydınlatan işletmelerin, yatırımcılar tarafından daha çok tercih edildiği ortaya konulmuştur.

Kamuyu aydınlatmak amacıyla açıklanan finansal bilgilerin işletme ve hissedarları ile genel ekonomi üzerine etkisi aşağıda açıklanmıştır¹⁶²:

Finansal açıklamaların işletme ve işletme çevresi üzerine etkileri:

- Ortalama sermaye maliyetini düşürür,
- İşletmenin kredi değerliliğini artırır ve yatırımcılar ile ilişkileri geliştirir,
- Yatırım kararlarındaki isabetliliği artırır,
- Sınırlı fiyat hareketleri ve işlemleri arasında daha fazla likit piyasalara kabul edilme fırsatı sağlar ve
- Yeterli düzeyde finansal bilgi sunumu ile işletmeye karşı açılacak davaların önüne geçer.

Finansal açıklamaları genel ekonomi üzerine etkileri:

- Sermaye piyasalarının daha etkin dağılımını sağlar,
- Sermaye maliyeti düşük yatırımları artırır ve
- Sermaye piyasalarının daha likit olmasını sağlar.

¹⁶⁰Orcan Çörtük ve Mustafa Eren, "Türkiye'de Kamuyu Aydınlatmanın Sermaye Piyasasına Etkisi", *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 45/1, 2016, s. 67.

¹⁶¹Christian Petersen and Thomas Plenborg, "Voluntary Disclosure and Information Asymmetry in Denmark", *Journal of International Accounting Auditing & Taxation*, Volume 15, 2006, s. 128.

¹⁶²Duman, *Kamunun Aydınlatılması İlkesi Kapsamında Kazanç Yönetimi Uygulamalarının Finansal Raporlama Kalitesi ve Şirket Performansı Üzerine Etkisi: İMKB'de Bir Uygulama*, s. 59.

2.7. Sermaye Piyasalarında Bilgi Suiistimali ve Piyasa Dolandırıcılığı

Sermaye piyasalarında yatırımcılar elde ettikleri bilgiler sonucunda şekillenen beklentilerine göre yatırım yaparlar. Sermaye piyasalarının gelişmesi ve etkin şekilde işlemesi için piyasa taraflarının tümünün bilgiye aynı anda ve eksiksiz olarak ulaşmaları sağlanmalıdır. Piyasa taraflarının finansal olaylar hakkında yeteri kadar bilgiye sahip olmamaları onların sermaye piyasası dışındaki alanlara yönelmelerine sebep olabilir¹⁶³. Ayrıca sermaye piyasalarında meydana gelen güven zedeleyici hareketler sermaye piyasalarının likidite sağlama gücünü ve küçük sermayelerin ekonomiye yayılmasını zorlaştırmaktadır¹⁶⁴.

Sermaye piyasalarında eski adı manipülasyon olan yeni adı ise piyasa dolandırıcılığı olan suç niteliğindeki eylem, alım satım işlemleri ile sanal bir görünüm yaratarak diğer yatırımcıların alım satım payları üzerinde etkili olma şeklinde ifade edilir¹⁶⁵. Piyasa dolandırıcılığı, manipülatörler tarafından gerçekleştirilen hileli davranışlarla sermaye piyasası araçları fiyatlarının belirli bir seviyenin üstüne çıkarılmak istenmesi, belirli bir seviyenin altına düşürülmek istenmesi veya aynı seviyede tutulması amacıyla gerçekleştirilen faaliyetlerdir¹⁶⁶.

Kanunda piyasa dolandırıcılığı işlem bazlı ve bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. İşlem bazlı piyasa dolandırıcılığı şüpheli alım satım yapma, şüpheli emir verme, şüpheli emir değiştirme veya şüpheli hesap hareketleri gerçekleştirme şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığında ise gerçek olmayan yalan, yanlış, aldatıcı bilgi verme, söylenti çıkarma, haber verme, yorum yapma, rapor hazırlama ve bu bilgileri yayma şüpheli işlem niteliğindedir¹⁶⁷. Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı yapıldığını gösteren belirli davranış kalıpları vardır. Bunlardan bazıları¹⁶⁸:

¹⁶³Berna Taner ve Cenk Akkaya, *Sermaye Piyasası Faaliyet Alanı ve Menkul Kıymetler*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2012

¹⁶⁴Sinan Bayındır, *Türk Sermaye Piyasası Hukukunda Manipülasyon Suçu*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2011

¹⁶⁵J. Goodman Downes, and E. Jordan, *Dictionary Of Finance And Investment Term. Barron's Financil a Guides*, Eighth Edition, New York, 2010

¹⁶⁶Aydın A. Yüce, "Sermaye Piyasasında Manipülasyon", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı:98, 2012, s. 363- 388

¹⁶⁷Aysel Gündoğdu, "Türk Sermaye Piyasasında Bilgi Suiistimali ve Piyasa Dolandırıcılığı Suçu Düzenlemelerinin İrdelenmesi", *Maliye Finans Yazıları*, 108, 2017, ss. 12-13

¹⁶⁸21 Ocak 2014 Tarih ve 28889 Sayılı *Bilgi Suiistimali veya Piyasa Dolandırıcılığı Suçları Hakkında Bildirim Yükümlülüğü Tebliği (V-102.1)*

- Belirli bir paya yönelik olarak yatırımcıların kararlarını etkileme gücüne sahip gerçek olmayan yalan, yanlış veya aldatıcı bilgi vermek
- Belirli bir payda konum alındıktan sonra piyasada yanıltıcı haber yaymak suretiyle yatırımcıların kararlarını ve dolayısıyla payların fiyatlarını etkilemeye dönük faaliyetlerde bulunmak

Her iki piyasa dolandırıcılığı suçunda da yapılan işlemlerin sermaye piyasası araçlarının fiyatına, değerine, arz ve talebine ve yatırımcıların kararlarına etki etmiş olması gerekir. Yani, bir suçtan bahsetmek için sadece şüpheli işlemin yapılmış olması yetmemektedir. Bununla birlikte söz konusu işlem herhangi bir etki ya da değişiklik yaratmalıdır¹⁶⁹.

Bilgi suiistimali suçu ise önemli bir bilginin kamuya açıklanmasından önce bu bilginin kullanılarak lehte işlem yapılması ve sonucunda da haksız kazanç sağlamasına yönelik eylemdir. Örneğin, hisseleri sermaye piyasalarında işlem gören bir maden işletmesi, yeni bir rezerv altın bulduğunu kamuya duyurmadan önce işletme genel müdürü veya yönetimindeki kişilerden herhangi biri işletmeye ait hisse senetlerinden satın alıp daha sonra bu bilgiyi kamuyu açıklar ve bu işlem sonucunda da haksız kazanç elde eder ise burada bilgi suiistimali suçu ortaya çıkar¹⁷⁰. Bu bakımdan literatürde bilgi suiistimali suçu, içerden öğrenenler ticareti olarak da anılmaktadır. İşletmenin değerini etkileyecek her türlü finansal ve finansal olmayan bilginin kamuyu aydınlatma ilkesi gereği halka duyurulması gerekmektedir. Bu sermaye piyasalarında güven oluşumu için temel gerekliliktir.

Bilgi suiistimali suçu için temel şart alışverişin taraflarından birinin diğerine göre alışverişe konu olan varlığın değeri hakkında daha fazla bilgiye sahip olmasıdır. Sermaye piyasası araçlarına yönelik her türlü bilgi, bilgi suiistimalinin kapsamı içerisinde yer almamaktadır. Belirli şüpheli işlemler ve davranış kalıpları bilgi suiistimali suçuna işaret eder. Bunlar¹⁷¹:

- Bir müşterinin yeni hesap açtıktan hemen sonra net alım gerçekleştirmesi veya uzun süredir bir işlem gerçekleştirmediği halde belirli bir paya yönelik net alım işlemleri yapması, bu işlemlerin tamamlanması için acele etmesi, işlemler

¹⁶⁹Gündoğdu, “Türk Sermaye Piyasasında Bilgi Suistimali ve Piyasa Dolandırıcılığı Suçu Düzenlemelerinin İrdelenmesi”, s. 13.

¹⁷⁰Ethem Sancak, *Sermaye Piyasası Sözlüğü*, Scala Yayıncılık, İstanbul, 2014

¹⁷¹21 Ocak 2014 Tarih ve 28889 Sayılı *Bilgi Suistimali veya Piyasa Dolandırıcılığı Suçları Hakkında Bildirim Yükümlülüğü Tebliği (V-102.1)*

tamamlandıktan sonra söz konusu payla ilgili önemli gelişmelerin yaşanması ve fiyatının yükselmesinin ardından müşterinin söz konusu payları satarak kısa bir sürede normal olmayan bir kazanç sağlaması,

- Bilgiye içeriden erişme fırsatına sahip kişilerin, genel işlem karakterine uygun olmayacak şekilde halka açık bir işletmeyi ilgilendiren önemli bir gelişmenin öncesinde veya sonrasında halka açık paylarda alım veya satım ağırlıklı işlemler yoluyla menfaat elde etmesi ve

- Müşteri temsilcine sözlü olarak emirlerin iletilmesi sırasında veya işlemler tamamlandıktan sonraki süreçte yatırımcının söz, davranış ve tutum ve emirlerinin zamanlamasından hareketle halka açık bir işletmeyi ilgilendiren içsel bilgiye veya sürekli bilgiye diğer yatırımcılardan daha önce ulaştığına yönelik izlenim elde edilmesidir.

Teknolojinin gelişmesi sonucunda piyasa hareketlerinin kolaylaşması ve serbestleşmesi ile birlikte piyasa taraflarının farklı piyasalarda faaliyet göstermesi bilgi suiistimali ve piyasa dolandırıcılığı suçlarının uluslararası boyutlara taşınmasına neden olmuştur. Bugün dünyanın birçok ülkesinde piyasa dolandırıcılığı ve bilgi suiistimaline yönelik eylemler gerçekleşmektedir. Ülkelerin bu eylemlere yönelik yaptırımları incelendiğinde bu tür suçların yaptırımlarında ortak bir uygulamanın olmadığı görülmektedir.

Sermaye Piyasası Kurulu tarafından Türk sermaye piyasalarında piyasa dolandırıcılığı ve bilgi suiistimali suçunun önlenmesine yönelik yapılan son çalışma 21 Ocak 2014 tarihinde yayımlanan “Bilgi Suistimali veya Piyasa Dolandırıcılığı Suçları Hakkında Bildirim Yükümlülüğü Tebliği (V-102.1)”dir. 6362 sayılı yeni kanuna göre piyasa dolandırıcılığı suçu için uygulanacak yaptırım 2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve beş bin gün ile on bin gün arasında adli para cezasıdır. Adli para cezası için önemli olan nokta, adli para cezası miktarının suçun işlenmesi ile elde edilen menfaatten az olarak belirlenmemesidir. Bilgi suiistimali suçuna yönelik belirlenen yaptırım ise 2 yıldan 5 yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır. Söz konusu suça yönelik adli para cezası miktarı elde edilen menfaatin iki katından az olarak belirlenmemektedir. Piyasa dolandırıcılığı ve bilgi suiistimali suçuna yönelik Türk sermaye piyasaları incelendiğinde 2001-2013 yılları arasında işlem yasağı

getirilen yatırımcıların 104'ünün tüzel kişi, 3373'ün ise gerçek kişi olduğu belirlenmiştir¹⁷².

2.8. Finansal Bilginin Taşınması Gereken Niteliksel Özellikler

Genel amaçlı finansal raporlamanın amacı kavramsal çerçevenin temelini oluşturur ve finansal raporlamanın amacına ulaşmasını sağlamak için çerçevenin diğer özellikleri (niteliksel özellikler, finansal tabloların unsurları, tanınma ve ölçüm esasları) bu temel üzerine kurulmuştur. Kavramsal çerçeve, finansal raporlama için referans çerçevesini oluşturan genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin bir ifadesidir¹⁷³. Kavramsal çerçeve finansal raporlamada uygulanacak temel usul ve esasları belirleyen bir rehber niteliğindedir. Kavramsal çerçeve bir finansal raporlama standardı değildir ve standartlar ile kavramsal çerçeve arasında herhangi bir uyumsuzluk söz konusu olduğunda standartlar kavramsal çerçeveden önce gelmektedir.

Finansal raporlama yapan tüm işletmeleri bağlayan kavramsal çerçeve ile standartları oluşturmakla sorumlu kurumların ve bireylerin değişmesi halinde dahi yayımlanacak olan yeni standartların bireysel anlayış yerine kurumsal olarak belirlenmiş ilkelere uygun olarak hazırlanması güvence altına alınmaktadır¹⁷⁴. Küreselleşme ve muhasebe alanında yaşanan gelişmeler sonucunda bilgi kullanıcılarının ihtiyaçlarında meydana gelen değişimleri karşılayabilmek için kavramsal çerçevenin düzenli olarak iyileştirilmesi ve güncellenmesi önemlidir.

İşletmeler tarafından hazırlanan finansal raporların yatırımcıların ve diğer bilgi kullanıcılarının alacakları ekonomik kararlarda fayda sağlayabilmesi raporların içerisinde yer alan finansal bilgilerin niteliksel özelliklerine bağlıdır. Niteliksel özellikler, raporlayan işletmenin finansal raporlarını kullanarak işletme ile ilgili karar alan mevcut ve potansiyel yatırımcılara, borç veren ve kredi veren diğer taraflara en çok fayda sağlayacak bilgiyi tanımlamaktadır¹⁷⁵. Söz konusu niteliksel özellikler Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan ve son olarak 28 Eylül 2010 yılında güncellenen kavramsal çerçevede net bir şekilde açıklanmıştır.

¹⁷²M. Tuncer Çalışkan, "Borsa İstanbul'da Manipülasyon: 2001-2013 Yılları Arasında İşlem Yasaklıların Profili", *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13/1, 2015, ss. 381-391

¹⁷³Betül Şeyma Alkan, "Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve Ve Kavramsal Çerçeve Projesi", *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 145, 2018, s. 108.

¹⁷⁴Alkan, "Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve Ve Kavramsal Çerçeve Projesi", s. 112.

¹⁷⁵TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ1

Finansal bilginin ihtiyaca uygun olması ve gerçeğe uygun şekilde sunulması söz konusu finansal bilginin fayda sağlaması için temel şart olarak aranırken finansal bilgi bu özelliklerle beraber karşılaştırılabilir, anlaşılabilir, doğrulanabilir ve zamanında sunulma özelliklerine sahip olduğunda kullanıcıların kararlarına yönelik fayda sağlama potansiyeli artacaktır. O halde, finansal bilginin ihtiyaca uygun olması ve gerçeğe uygun şekilde sunulması temel niteliksel özellikler olarak ifade edilirken karşılaştırılabilirlik, anlaşılabilirlik, doğrulanabilirlik ve zamanında sunulma özellikleri destekleyici niteliksel özellikler olarak ifade edilir.

Güncellenmiş kavramsal çerçevenin finansal bilginin niteliksel özellikleri üzerine getirdiği değişiklikler aşağıda sıralanmıştır¹⁷⁶:

- Zamanlılık, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunu sağlayan alt bir bileşenken, güncelleme ile birlikte finansal bilginin faydasını arttıran destekleyici bir niteliksel özellik olmuştur.

- Güvenilirlik kavramının alt bileşeni olan gerçeğe uygun şekilde sunum güncelleme ile birlikte faydalı finansal bilginin temel niteliksel özelliği olarak belirlenmiştir.

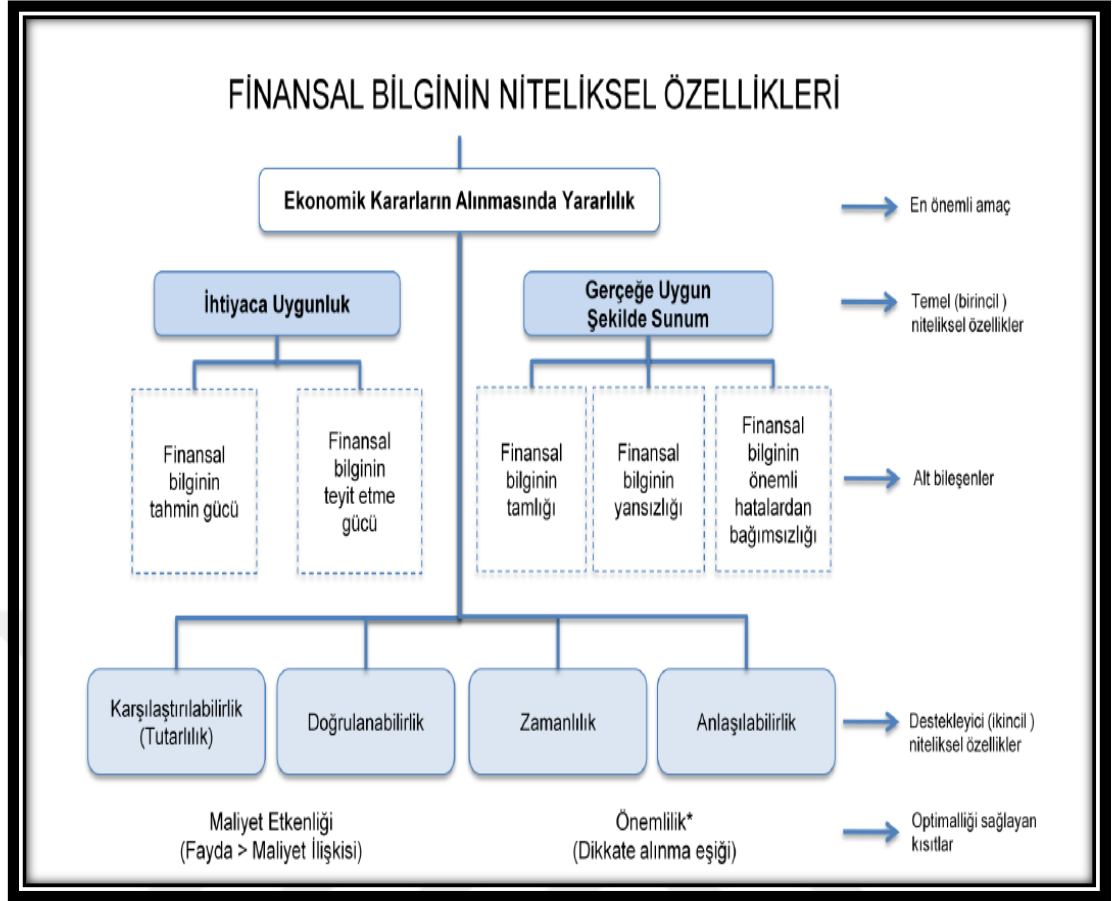
- Güvenilirlik kavramının diğer bir alt bileşenini oluşturan doğrulanabilirlik kavramı güncelleme ile birlikte finansal bilginin faydasını arttıran destekleyici bir niteliksel özellik olarak kabul edilmiştir.

- Karşılaştırılabilirlik ve tutarlılık temel niteliksel özellikler olarak ifade edilirken güncelleme ile birlikte bu iki özellik karşılaştırılabilirlik adı altında birleştirilmiş ve finansal bilginin faydasını arttıran destekleyici bir niteliksel özellik olarak kabul edilmiştir.

- Anlaşılabilirlik kullanıcıya özgü bir nitelik olarak en üstte yer alırken güncelleme ile finansal bilginin faydasını arttıran destekleyici bir niteliksel özellik olarak kabul edilmiştir.

Güncellenmiş kavramsal çerçevede açıklanan temel niteliksel özellikler, destekleyici niteliksel özellikler ve en uygun finansal bilginin seçilmesinde karşılaşılan kısıtlar Şekil 6'da gösterilmiştir¹⁷⁷.

¹⁷⁶Özdemir, *Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama*, s. 17.

Şekil 6: Finansal Bilginin Taşınması Gereken Niteliksel Özellikler

2.8.1. Finansal Bilginin Taşınması Gereken Temel Niteliksel Özellikler

Bir finansal bilginin kullanıcıların kararlarında faydalı olabilmesi için temel niteliksel özellikler olarak açıklanan ihtiyaca uygunluk ve gerçeğe uygun şekilde sunulma özelliklerine sahip olması gerekmektedir. Ne ilgili olmayan ekonomik bir olayın gerçeğe uygun şekilde sunulması, ne de ilgili bir ekonomik olayın gerçeğe uygun olmayan gösterimi finansal bilgiyi faydalı yapmaz ve kullanıcıların doğru kararlar almasını sağlamaz¹⁷⁸. Yani, bir finansal bilginin faydasından söz edebilmek için ihtiyaca uygunluk ve gerçeğe uygun gösterim özelliklerini aynı anda sağlaması gerekmektedir.

Temel niteliksel özelliklerin uygulanmasına ilişkin en etkin ve verimli aşağıda açıklanmıştır¹⁷⁹:

¹⁷⁷Özdemir, *Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama*, s. 16.

¹⁷⁸TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ17

¹⁷⁹TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ18

i. Başlangıçta, raporlayan işletmenin finansal bilgileri ile ilgilenen gruplara fayda sağlama potansiyeli olan ekonomik olay belirlenir.

ii. Daha sonra, ekonomik olaya ilişkin mevcut olduğunda ve gerçeğe uygun bir şekilde sunulduğunda ihtiyaca en uygun olacak bilgi türü belirlenir.

iii. Son olarak da bu bilginin mevcut olup olmadığı ve gerçeğe uygun şekilde sunulup sunulamayacağı tespit edilir. Eğer bilgi mevcutsa ve gerçeğe uygun şekilde gösterilebiliyorsa temel niteliksel özelliklerin karşılanmasına ilişkin süreç tamamlanmış olur. Eğer tersi bir durum söz konusu ise bir sonraki ihtiyaca en uygun bilgi türü belirlenerek süreç tekrar edilir.

2.8.1.1. Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu

İngilizce “Relevance” kelimesi Türkçeye ihtiyaca uygunluk olarak tercüme edilmiştir. İhtiyaca uygunluk, finansal raporlardan elde edilen bilgilerin kullanıcıların kararları ile ilgili ve kullanım amaçlarına uygun olmasını ifade eder¹⁸⁰. Finansal bilgi; işletmenin geçmişine, mevcut durumuna ve geleceğine yönelik tahminlerin yapılması ve geçmişteki beklentilerin doğrulanması sırasında kullanıcıların kararlarını etkileme gücüne sahip ise o bilginin ihtiyaca uygunluğundan söz edilebilir¹⁸¹. O halde finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunun tahminlerde kullanılabilme ve teyit etme(doğrulama) olmak üzere iki koşula bağlı olduğunu söylemek mümkündür. Kavramsal çerçevede de finansal bilginin, tahminlerde kullanılma, teyit etme veya her ikisi özelliği birden taşıması durumunda ihtiyaca uygun olduğu açıklanmıştır¹⁸².

- Tahminlerde kullanılabilme, bir finansal bilgi karar alıcılar için geçmişteki ve şimdiki olayların sonuçlarının tahmin edilmesinde kullanılabiliriyorsa söz konusu finansal bilginin tahminlerde kullanılabilme özelliğine sahip olduğu söylenir. Finansal bilgi kullanıcıları kendilerine sunulan finansal bilgileri istatistikî modellemelerde kullanarak işletme ile ilgili riskleri ve fırsatları değerlendirmek ve çeşitli tahminlerde bulunabilmektedirler.

¹⁸⁰Nuray Demirel Arıcı ve Mahmut Karğın, “Muhasebe Bilgilerinin Kalitesini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Literatür İncelemesi”, *Yönetim ve Ekonomi*, 24/1, 2017, s. 218.

¹⁸¹Özdemir, *Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama*, s. 18.

¹⁸²TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ7

- Teyit etme, bir finansal bilgi önceden alınmış kararları, yapılmış değerlendirmeleri ve tahminleri doğrularak ya da değiştirerek kullanıcılara geri bildirim sağlıyorsa söz konusu finansal bilgi teyit etme özelliğine sahiptir.

Finansal bilginin tahminlerde kullanılabilme özelliği ile teyit etme özelliği birbiri ile ilişkili kavramlardır ve genelde tahminlerde kullanılan finansal bilgiler teyit etme özelliğini de taşırlar¹⁸³.

2.8.1.2. Gerçeğe Uygun Sunulma

İngilizce “Faithful Representation” kelimesi Türkçe’de gerçeğe uygun sunum, temsilde sadakat, dürüst gösterim gibi birden çok kavramla ifade edilmiştir. Bu çalışmada alternatifler arasından gerçeğe uygun sunum kullanılacaktır. Gerçeğe uygun şekilde sunum, bir işletmede ortaya çıkan işlem ve olayların finansal tablolarda gerçek durumu yansıtacak şekilde gösterilmesi şeklinde tanımlanmıştır¹⁸⁴. Finansal bilginin kullanıcılara fayda sağlaması için sadece ilgili olayları sunması yeterli değildir. Ayrıca açıklamayı amaçladığı ekonomik olayı tam, tarafsız ve hatasız olarak gerçeğe uygun şekilde sunmalıdır. O halde gerçeğe uygun sunumdan bahsedilebilmesi için finansal bilginin tamlık, tarafsızlık ve hatasızlık koşullarını sağlaması gerekmektedir. Ancak kusursuzluğa tam anlamıyla erişmek pek mümkün değildir. Oluşturulan finansal raporlama standartları ile hedeflenen de bu özelliklerin en üst seviyeye çıkarılmasıdır¹⁸⁵.

- Finansal bilginin tamlığı, finansal raporlarda sunulan ekonomik bir olayın veya işlemin kullanıcılar tarafından anlaşılması için gerekli olan açıklamalar ve tanımlamalarda dâhil olmak üzere bütün bilgileri içermesidir¹⁸⁶.

- Finansal bilginin tarafsızlığı, finansal bilginin seçilmesi ve sunulması sırasında hiçbir önyargı taşımamasıdır. Tarafsız bir sunumda, kullanıcılar tarafından olumlu ya da olumsuz bir değerlendirme oluşturmak için finansal bilgi, yönlendirilmiş, ağırlıklandırılmış, vurgulu, vurgusuz ya da başka bir şekilde manipüle edilmemiştir¹⁸⁷. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse finansal bilginin

¹⁸³TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ10

¹⁸⁴Nalan Akdoğan ve Nejat Tenker, *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*, 11. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007

¹⁸⁵TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ12

¹⁸⁶TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ13

¹⁸⁷TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ14

önyargıdan uzak olması, finansal bilginin hiçbir finansal bilgi kullanıcısının çıkarlarına daha fazla hizmet edecek nitelikte olmaması anlamındadır¹⁸⁸.

- Finansal bilginin hatasız sunumu, ekonomik olayın tanımlanmasına ilişkin hataların veya ihmallerin olmaması, raporlanan bilginin elde edilmesi sırasında kullanılan sürecin hatasız işlemesi ve uygulanması anlamına gelmektedir. Finansal tablo kalemlerinden bazıları tahmini değerler içerdiğinden ölçümün sıfır hata içermesi/hatasız olması pek mümkün olmamaktadır. Bu noktada, finansal tablo kalemlerinin ölçümüne yönelik yapılan tahminlerde ortaya çıkan hata değerleri kabul edilebilir düzeyde olmalıdır. Aksi halde hata değerlerinin yüksek olması durumunda finansal bilginin faydasından söz edilemez¹⁸⁹.

1.8.2. Destekleyici Niteliksel Özellikler

İhtiyaca uygun olan ve gerçeğe uygun şekilde sunulan bir finansal bilgi, karşılaştırılabilirlik, anlaşılabilirlik, doğrulanabilirlik ve zamanında sunulma özelliklerine de sahip olduğunda kullanıcılara sağladığı fayda artmış olur. O halde, destekleyici niteliksel özelliklerin tek başlarına veya grup olarak ihtiyaca uygun olmayan veya gerçeğe uygun olarak sunulmayan finansal bilgiyi faydalı kılacak güce sahip olmadıkları söylenebilir. Başka bir ifadeyle, temel niteliksel özelliklere sahip olmayan bir finansal bilgiyi destekleyici niteliksel özellikler tek başına faydalı hale getiremez¹⁹⁰.

Destekleyici niteliksel özelliklerden mümkün olunan en üst düzeyde faydalanılmalıdır. Bazı durumlarda niteliksel özelliğin azami seviyeye çıkarılması için diğer bir destekleyici niteliksel özelliğin azaltılması gerekebilir. Destekleyici niteliksel özellikler uygulanırken standart bir süreç takip edilmemektedir¹⁹¹.

2.8.2.1. Karşılaştırılabilirlik

Karşılaştırılabilirlik, kullanıcıların kalemler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirleyebilmesini ve anlayabilmesini sağlayan niteliksel bir özelliktir.

¹⁸⁸Özdemir, *Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama*, s. 21.

¹⁸⁹TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ15

¹⁹⁰TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ33

¹⁹¹TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ34

Diğer niteliksel özelliklerden farklı olarak karşılaştırılabilirlik için en az iki kalem gereklidir¹⁹².

Kullanıcıların bir işletmeye ait finansal durumdaki, faaliyet sonuçlarındaki ve nakit akışlarındaki değişimi izleyebilmesi veya bu işletmenin diğer işletmelere göre nispeten durumunu değerlendirebilmesi için finansal tabloların karşılaştırılabilir nitelikte olması önemlidir¹⁹³. Bu noktada tutarlılığın karşılaştırılabilirlikle ilgili olduğunu ancak aynı anlama gelmediğini söylemekte yarar vardır. Tutarlılık raporlayan işletme bünyesinde, dönemden döneme ya da işletmeler arasında tek bir dönemde aynı kalemler için aynı yöntemlerin kullanılması anlamına gelir. Karşılaştırılabilirlik bir amaçtır, tutarlılık ise bu amaca yardımcı olan alt bir koşuldur¹⁹⁴.

Tek bir olayı birden fazla yöntemle gerçeğe uygun şekilde göstermek mümkündür. Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi, standartlarda yer alan alternatif muhasebe uygulamalarının karşılaştırılabilirlik özelliğini azalttığı düşüncesinden yola çıkarak standartlardaki alternatif uygulamaların sayısının azaltılarak standartlar da bir standart sağlanması için çalışmalar yapmaktadır¹⁹⁵.

2.8.2.2. Doğrulanabilirlik

Doğrulanabilirlik, farklı bilgi düzeyindeki ve bağımsız gözlemcilerin belirli bir açıklamanın gerçeğe uygun sunulduğu fikrinde görüş birliğine varabilmeleri anlamına gelmektedir¹⁹⁶. Başka bir ifadeyle, doğrulanabilirlik, ekonomik bir olayın ölçülmesi ve raporlanması sırasında aynı ölçme yöntemini kullanan bağımsız tarafların görüş birliğine varmasıdır¹⁹⁷. Finansal bilgi herkes tarafından kabul edildiğinde, objektif bir değer taşıdığına doğrulanabilirlik özelliğine sahip olur. Finansal bilgi doğrulanabilirlik özelliğine sahip olmadığında veya doğrulanmasının

¹⁹²TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ21

¹⁹³Arıcı ve Karğın, “Muhasebe Bilgilerinin Kalitesini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Literatür İncelemesi”, s. 219.

¹⁹⁴TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ22

¹⁹⁵Tevhit Karahan, vd., “Muhasebe Bilgi Kalitesi: Karşılaştırılabilirlik Kavramı”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, CİEP Özel Sayısı, 2016, s. 141.

¹⁹⁶TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ26

¹⁹⁷Özdemir, *Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama*, s. 22.

güç olduğu durumlarda bilgi kullanıcıları tarafından daha az güvenilir olarak görülür¹⁹⁸.

Finansal bilgilerin doğrulanması doğrudan ya da dolaylı olarak yapılabilir. Nakit tutarının sayılması gibi doğrudan yapılan gözlem ile bir tutarın veya sunumun doğrulanması, doğrudan doğrulamaya örnek teşkil ederken bir modelde, formülde veya diğer bir yöntemde kullanılan verilerin kontrol edilmesi ve sonuçların yeniden hesaplanması dolaylı doğrulamaya örnektir¹⁹⁹.

2.8.2.3. Anlaşılabilirlik

Anlaşılabilirlik, kullanıcıların herhangi bir bilgi setini algılama düzeylerine bağlı olarak değiştiğinden bilgi kullanıcılarına özgü bir nitelik olarak kabul edilmektedir. Ancak, bilginin açık ve öz olarak sınıflandırılması, tanımlanması ve sunulması onun anlaşılabilirliğini/anlaşılma potansiyeli artırır²⁰⁰.

Bazı ekonomik olaylar doğası gereği karmaşıktırlar ve basit şekilde sunulamazlar. Bu tür finansal bilgilerin finansal raporlara dâhil edilmemesi belki kullanıcıların raporlardaki bilgileri daha kolay anlamalarını sağlayabilir. Ancak, bu durumda söz konusu raporlar eksik bilgi sunmalarından dolayı yanıltıcı olabileceklerdir²⁰¹.

2.8.2.4. Zamanında Sunum

Zamanında sunum, finansal bilginin finansal bilgi kullanıcıları açısından kararlarını etkileyeceği zamanda mevcut olması anlamına gelmektedir. Bilgi eskidikçe fayda sağlama potansiyeli azalacaktır²⁰².

Finansal bilgilerin, tabloların veya raporların bilgi kullanıcıları ile paylaşılması sırasında gereksiz gecikmelerin olması finansal bilginin ihtiyaca uygun olma özelliğini zedeler. Finansal bilgilerin sürekli güncellenmesi veya sık aralıklarla paylaşılması finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunu artırır. İşletme yönetimi finansal

¹⁹⁸J. David Spiceland, vd., *Intermediate Accounting*, 6. Baskı, Mc Graw-Hill Higher Education, New York, 2011, s. 24.

¹⁹⁹TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ27

²⁰⁰TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ30

²⁰¹TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ31

²⁰²TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ29

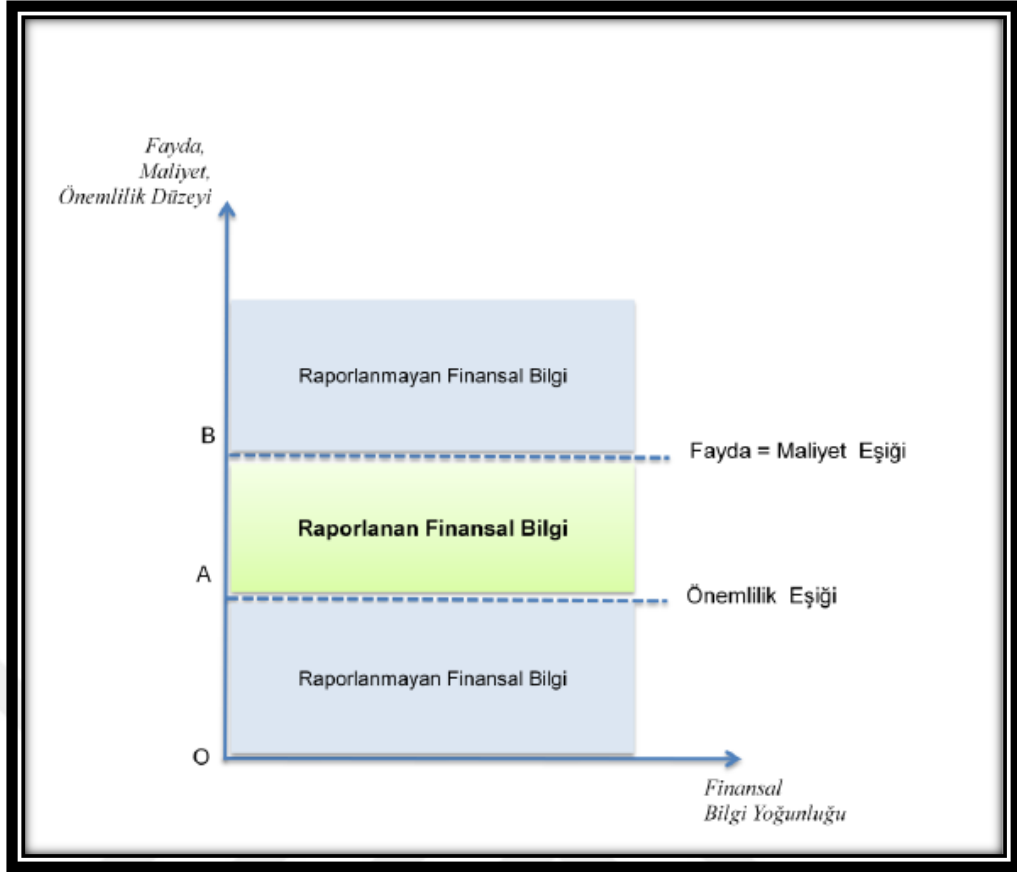
bilgileri kısa sürede ve gerçeğe uygun şekilde açıklama noktasında dengeyi kurması gerekir²⁰³.

2.9. Finansal Bilginin Kısıtları

Finansal raporlama sürecinde elde edilen finansal bilgilerden hangilerinin bilgi kullanıcılarına sunulacağını belirlemede önemlilik ve maliyet etkinliği önemli bir rol oynar. Yani, optimal finansal bilginin sunumunda önemlilik ve maliyet etkinliğinin iki önemli kısıt olduğu söylenebilir. Son güncellenen kavramsal çerçevede finansal bilginin sunumu üzerinde sadece maliyet etkinliğinin bir kısıt oluşturduğu ifade edilmiştir. Ancak finansal raporlarda paylaşılacak finansal bilgilerin kapsamının belirlenmesinde maliyet etkinliği ve önemliliğin birlikte değerlendirilmesi daha uygun olacaktır. Çünkü raporlanacak finansal bilgilerin seçilmesinde faydanın maliyete eşitlendiği nokta finansal raporlarda yer alacak bilgiler için tavan (üst) sınırını belirlerken, önemlilik ilkesi de her türlü finansal bilginin raporlarda yer almamasını sağlayan taban (alt) sınırını belirler. Maliyet etkinliği ve önemlilik ilkesi arasındaki bahsedilen bu ilişki aşağıdaki şekilde gösterilmiştir²⁰⁴:

²⁰³Ünal, “Değişen Finansal Bilgi İhtiyacı ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)’nın Finansal Bilgi Üzerine Etkisi”, s. 27.

²⁰⁴Özdemir, *Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama*, s. 25.

Şekil 7: Raporlanacak Finansal Bilginin Seçilmesi

Orijin noktasında raporlanan herhangi bir finansal bilgi mevcut olmadığı için ne katlanılan bir maliyet ne de elde edilecek bir fayda söz konusu değildir. Finansal bilgilerin raporlanması için alt sınırı oluşturan OA noktasının altında kalan finansal bilgiler raporlarda yer almayacak ve önemlilik eşliğini belirleyen OA sınırının üstünde yer alan finansal bilgiler ise fayda ile maliyetin eşitlendiği OB noktasına kadar raporlanabileceklerdir. OB noktasının üzerinde yer alan finansal bilgilerin raporlanması için katlanılan maliyet elde edilecek faydadan daha fazla olacağı için söz konusu bilgilerin finansal raporlarda yer almaması daha uygun olacaktır.

2.9.1. Finansal Bilginin Önemliliği

Önemlilik finansal raporların sunulması sırasında atlanan veya gerçeği yansıtmayan işlem, olay veya açıklamaların kullanıcıların kararlarını etkileyecek güçte olmasını ifade eder. Yani, bir finansal bilginin sunulmaması ya da yanlış sunulması bilgi kullanıcılarının kararlarında değişiklik yaratıyorsa söz konusu finansal bilginin önemli olduğu kabul edilir²⁰⁵. Örnek olarak bir işletmenin satış

²⁰⁵TMSK, Kavramsal Çerçeve, Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri, NÖ11

hâsılatının büyük olmasını istenir. Ancak satış kredili olarak gerçekleşmiş ve tahsil edilme oranı düşük ise satış hâsılatının sadece rakamsal büyüklüğü bilgi kullanıcılarının yanlış değerlendirilmeler yapmalarına neden olacaktır. Bu durumda gerçekleşen satış tutarının ne kadarının nakit olarak yapıldığı, ne kadarının kredili olarak yapıldığına yönelik açıklamalar kullanıcıların kararlarını etkileyecektir. O halde, bu açıklamalar bilgi kullanıcıları için önemlidir ve finansal raporlarda yer almalıdır²⁰⁶.

Önemlilik özünde finansal raporlarda yer alacak finansal bilgiler için bir eşik değeri oluşturmakta ve eşğin altında yer alan finansal bilgilerin bilgi kullanıcılarının kararlarını etkileme gücüne sahip olmadıkları, eşğin üstünde yer alan bilgilerin ise kullanıcıların kararlarını etkileme gücüne sahip oldukları kabul edilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta önemlilik eşğinin kullanıcılar arasında farklılık gösterebilmesidir. Yani bir finansal bilgi, bir kullanıcı grubu tarafından önemli olarak görülürken diğer bir kullanıcı grubu aynı finansal bilgiyi önemli olarak görmeyebilir. Bu duruma örnek olarak tahsil edilme gücü zayıf olan bir alacak tutarı büyük ölçekli bir işletme için önemli olarak görülmezken küçük ölçekli bir işletme için aynı alacak tutarı çok önemli olabilir. O zaman olması gereken/ daha uygun olan önemliliğin tutarsal olarak değil oransal olarak ifade edilmesidir²⁰⁷.

2.9.2. Finansal Bilginin Maliyet Etkenliği

Maliyet etkenliği, raporlarda paylaşılacak finansal bilginin seçilmesinde önemli bir kısıttır. Eğer finansal bilginin raporlanması sonucunda işletmenin elde edeceği fayda, söz konusu finansal bilginin raporlanması sırasında katlanılan maliyetten fazla ise bu bilgi raporlanmalıdır. Ancak fayda ve maliyet subjektif bir değer olduğu için finansal bilginin kapsamına yönelik yapılan değerlendirmeler de subjektif olabilmektedir²⁰⁸.

Finansal bilginin raporlanması sırasında raporlayan işletme çeşitli maddi ve psikolojik maliyetlere katlanmaktadır. Finansal bilginin elde edilmesi, saklanması ve

²⁰⁶Özdemir, *Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama*, s. 31.

²⁰⁷Özdemir, *Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama*, s. 31.

²⁰⁸Özdemir, *Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama*, s. 27.

sunulması maddi maliyetleri oluştururken, rekabet üzerinde meydana getirdiği olumsuz etkilenmeler, düşülen anlaşmazlıklar ve politik maliyetler psikolojik maliyetleri oluşturmaktadır. Maddi maliyetler finansal bilginin raporlanması aşamasına kadar ki süreçte meydana gelirler ve daha somut ve objektif niteliktedirler. Psikolojik maliyetler ise finansal bilginin yayımlanmasından sonraki süreçte meydana gelirler ve daha sübjektif yapıdadırlar²⁰⁹.

Finansal raporlar aracılığıyla bilgi kullanıcılarına sunulan bir finansal bilgiden beklenen en önemli yarar, söz konusu finansal bilginin bilgi kullanıcılarının alacakları kararlarda fayda sağlaması ve bu sayede kaynak dağılımını iyileştirmesidir²¹⁰.

Finansal bilginin meydana getirdiği maliyetinin ve yarattığı faydanın niceliksel olarak ölçülmesinin zor olması maliyet etkenliği kısıdının kullanılabilirliğini sınırlandırmaktadır. Maliyet etkenliğini sınırlandıran bir diğer neden de, finansal raporlama sürecinde finansal bilginin elde edilmesinde katlanılan maliyet ile raporlama sonrasında sağlanan faydanın aynı kullanıcı grubundaki bireyler için aynı büyüklükte olmamasıdır. Bir başka durumda da bazen finansal bilginin sunulmasından fayda sağlayan, bilgiyi hazırlayan taraf değil başka bir taraf olabilmektedir. Bu ve benzeri sebepler fayda maliyet dengesinin her durumda gözetilmesini engellemekte ve zorlaştırmaktadır²¹¹.

2.10. Finansal Raporlama Kalitesi

Finansal bilgi sistemin son halkasını oluşturan finansal raporlar, işletmelerin varlık ve sermaye yapısı, faaliyet sonuçları, finansal performansı, dönem kârının oluşumu ve dağıtımını gibi finansal bilgileri içerirler. Belirli muhasebe standartlarına uygun olarak düzenlenirler ve finansal bilgilerin işletme ile ilgilenen taraflara ulaştırılmasında kullanılan en önemli araçlardır. Finansal bilgi kullanıcılarının işletme ile ilgili bilgileri elde etmek amacıyla başvurdukları ilk kaynak finansal raporlardır.

²⁰⁹Peter D. Easton, vd., *Financial Statement Analysis and Valuation*, 2. Baskı, Cambridge Business Publishers, Kanada, 2010, ss. 1-9

²¹⁰Spiceland, vd., *Intermediate Accounting*, s. 25.

²¹¹Özdemir, *Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama*, s. 30.

Finansal raporlama kalitesi, finansal raporlarda yer alan finansal bilgilerin işletmenin finansal durumunu ve finansal performansını gerçeğe uygun yansıtma derecesidir. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse finansal bilgilerin taşınması gereken niteliksel özellikler yönünden güçlü olması finansal raporlamanın kalitesine işaret eder. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan kavramsal çerçevede niteliksel özellikler ihtiyaca uygunluk, gerçeğe uygun şekilde sunum, karşılaştırılabilirlik, anlaşılabilirlik, doğrulanabilirlik ve zamanında sunulma olarak açıklanmıştır. Finansal bilgilerin bu niteliksel özelliklere sahip olması finansal raporlama kalitesinin göstergesidir. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan ve 2005 yılından itibaren dünya genelinde kullanılmaya başlayan uluslararası finansal raporlama standartları ile birlikte finansal raporlamanın kalitesinde bir iyileşme yaşandığı literatürde kabul edilmiş ortak bir kanıdır.

Finansal raporlama kalitesini veya finansal raporlarda yer alan finansal bilgilerin ihtiyaca uygunluğu ve gerçeğe uygun sunulma özelliklerini ölçmek için kullandığımız kalite değerlendirme ölçeğine ilişkin genel bilgiler aşağıda verilmiştir:

- Finansal raporlama kalitesi, finansal bilgilerin taşınması gereken temel niteliksel özellikler üzerinden ölçülmüştür. Yani, karşılaştırılabilirlik, anlaşılabilirlik, doğrulanabilirlik ve zamanında sunulma özelliklerine yönelik değerlendirme ölçütü kullanılmamıştır.

- Finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu, tahminlerde kullanılabilme ve teyit etme özelliklerine sahip olmasıyla ilişkilidir. Kalite değerlendirme ölçeğinde ihtiyaca uygunluk, bu alt özelliklere atıfta bulunan 4 öge kullanılarak ölçülmüştür. Finansal raporlarda; geleceğe yönelik bilgilerin sunulması, finansal olmayan bilgilerin paylaşılması ve gerçeğe uygun değerlendirme yaklaşımının kabul edilmesi tahminlerde kullanılabilme özelliğini ölçmeye, finansal bilginin geçmiş değerlendirmelere yönelik geri bildirim sağlaması ise teyit etme özelliğini ölçmeye yöneliktir.

İleriye yönelik finansal bilgi, gelecekte olabilecek olaylar ve işletmenin olası eylemleri hakkındaki varsayımlara dayanan finansal bilgiyi ifade eder. Yani, işletme yönetiminin gelecek olaylara yönelik beklentilerini tanımlar. Bu beklentiler hem geçmiş hem de gelecek planlarının rol aldığı mevcut bilgi ve yargıların birleşmesinden oluşur. İleriye yönelik finansal bilgiler niteliği gereği gerçekleşmemiş veya gerçekleşmeyecek işlem ve olaylarla ilgili olduklarından çoğunlukla özneldirler ve hazırlanmaları önemli kararların tetkik edilmesini gerektirir. Satış, harcama ve

kârlılık ile ilgili tahminler ileriye yönelik finansal bilgi olarak kabul edilebilir. İleriye yönelik finansal bilgilerin raporlarda sunulması, özellikle finansal araçların değerlendirilmesi, işletme riskleri ve fırsatlarının belirlenebilmesi ve işletme ile ilgili çeşitli kararların alınması açısından faydalıdır²¹². Avrupa ve Amerika’da işletmeler ileriye yönelik finansal bilgilerin raporlanmasına büyük ölçüde önem vermektedirler. (İU1)

Günümüzde mevcut ve potansiyel yatırımcıları, borç veren ve kredi veren diğer tarafları işletmenin finansal durumuyla ilgili bilgilendirmek için yalnızca finansal bilgileri içeren finansal raporlar işletmelere rekabet avantajı sağlamamaktadır²¹³. Geçmişte alınan kararların değerlendirilmesine ve geleceğe yönelik kararlar alınmasına yardımcı olacak bir raporlama sistemi için duyulan ihtiyaç günden güne artmaktadır. İşletmeler, bilgi kullanıcılarına finansal tablolar ile birlikte denetim, yönetim, derecelendirme ve sürdürülebilirlik raporları ile finansal olmayan bilgiler sunmaya başlamışlardır. Finansal raporlarda yer alan finansal olmayan bilgiler, finansal bilgileri tamamlayarak bilgi kullanıcılarının işletmenin iş fırsatları ve risklerine yönelik oluşturacakları gelecek senaryolarında faydalı olacaktır. (İU2)

İşletmelerin finansal tablolarında yer alan kâr ve zarar tutarları ile varlık ve kaynaklarına ait değerlerin belirlenmesinde, değerlemede kullanılan yöntemlerin önemli bir etkisi bulunmaktadır. Çünkü işletmelerin kullandıkları değerlendirme yöntemlerine göre bu kalemler farklı tutarlarda oluşabilmektedir. Günümüzde finansal tabloların sadece doğru şekilde sunulması bilgi kullanıcıları için yeterli olmamakta, kullanıcılar artık gerçeğe uygun bilgileri sunan finansal tabloları istemektedir. Finansal tabloların bilgi kullanıcılarına net, açık ve gerçeği yansıtan finansal bilgileri sunması temel şarttır.

Varlık ve borç kalemlerine ait değerlerin/tutarların tarihi maliyetler ile finansal tablolara aktırılması kullanıcılar için yeterli değildir çünkü tarihi maliyet geçmişteki tutarları yansıtmaktadır. Kavramsal Çerçeve’de varlıkların tarihi maliyeti, varlıkların elde edildikleri tarihte alınmaları için ödenmesi gereken nakit ve nakit benzerlerinin tutarı veya onlara karşılık verilen varlıkların gerçeğe uygun değerleri/piyasa değerleri olduğu belirtilmiştir. Aynı madde de borçların tarihi maliyetinin, borç karşılığında

²¹²Özgecan Özer, “Geleceğin Denetimi –İleriye Yönelik Finansal Bilgilerin İncelenmesi”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19/1, 2017, s. 135.

²¹³Bülent Yılmaz, vd., “Geleceğin Raporlama Sistemi: Entegre Raporlama”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Sayı 52, 2017, s. 96.

elde edilenin tutarı veya işletmenin normal faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan borçlarda örneğin kurumlar vergisinde olduğu gibi borcun kapatılması için ödenmesi gereken nakit ve nakit benzerlerinin tutarı olduğu belirtilmiştir. Oysa kullanıcılar için varlık ve borçların, finansal tablo tarihindeki değerlerini yansıtması önemlidir. Ayrıca tarihi maliyet yöntemi güvenilir olmasına rağmen geleceğe ilişkin kararların alınmasında kullanılabilir doğru bir değer değildir²¹⁴. Kullanıcılar geleceğe yönelik kazançların ve zararların da bilinmesini istemektedirler.

Tarihi maliyet bir giriş değeridir ve geçmişe dayalı bir değerlendirme esasıdır. Bir varlığın tarihi maliyeti işletmenin söz konusu varlıktan gelecekte elde etmeyi beklediği ekonomik yararın ölçüsü değildir. Yani tarihi maliyeti o varlığın geri kazanılabilir tutarını göstermez sadece harcama tutarın bir ölçüsüdür. Tarihi maliyetler işletmenin mevcut/cari durumu ile ilgili hiçbir bilgi sağlayamadıkları için alınacak herhangi bir güncel kararla ilgili değildir²¹⁵.

Finansal bilgi kullanıcıları tarihi maliyetle değerlendirilen finansal tablolar yerine gerçeğe uygun değerlendirme yöntemi ile oluşturulan finansal tablolar istemektedirler. Gerçeğe uygun değer, karşılık pazarlık ortamında istekli ve yeterli bilgiye sahip gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkan tutarı ifade eder²¹⁶. Gerçeğe uygun değer, cari piyasa koşulları hakkındaki güncel bilgileri sağladığı için geçmişe yönelik piyasa koşullarını ve beklentileri gösteren tarihi maliyete göre bilgi kullanıcılarına daha ilgili bilgiler sağlaması muhtemeldir²¹⁷. Aynı şekilde, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nda gerçeğe uygun değer kavramına sıklıkla vurgu yapılmakta ve kullanıcıların bilgi ihtiyacının karşılanması noktasında varlık ve borçların gerçeğe uygun şekilde ölçülmesinin, değerlendirilmesinin ve finansal tablolara yansıtılmasının daha uygun/ilgili bilgi sağlayacağı ifade edilmektedir²¹⁸. (İU3)

Bir finansal bilgi, geçmişteki değerlendirmelere dayanarak geçmiş veya mevcut beklentileri değiştiriyor veya doğruluyorsa söz konusu bilginin teyit edici

²¹⁴Fatma Pamukçu, "Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesi ve Finansal Tablolara Etkisi", *Mali Çözüm Dergisi*, 103, 2011, s. 79.

²¹⁵Hikmet Uluşan, "Değerleme Esasları ve Finansal Tabloların Niteliksel Özellikleri Açısından İncelenmesi", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8/1, 2008, ss. 132-142

²¹⁶TMS 39: Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardı

²¹⁷Uluşan, "Değerleme Esasları ve Finansal Tabloların Niteliksel Özellikleri Açısından İncelenmesi", s. 144.

²¹⁸Pamukçu, "Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesi ve Finansal Tablolara Etkisi", s. 82.

değere sahip olduğu söylenebilir. Özellikle finansal raporların yönetim, görüşme ve analiz bölümleri teyit edici değeri olan finansal bilgileri sağlamaktadır²¹⁹. (İU4)

- Finansal bilginin gerçeğe uygun sunumu Kavramsal Çerçeve’de temel niteliksel olarak açıklanan ikinci özelliştir. Bilgi değeri taşıyan ekonomik bir olayı, gerçeğe uygun bir şekilde yansıtmak için finansal raporlar tam, tarafsız ve önemli hatalardan arındırılmış olmalıdır. Gerçeğe uygun sunum finansal bilginin tamlığına, tarafsızlığına ve önemli hatalar içermemesine atıfta bulunan 5 alt öge kullanılarak ölçülmüştür.

Finansal raporlarda belirsizlik koşulları altında oluşturulmuş birçok varsayım ve tahminler yer almaktadır. Muhasebe tahminleri, finansal tablo kalemleri ve unsurları için yapılan tahminleri içermektedir. Muhasebe tahminleri, bir finansal tablo kaleminin değerinin kesin olarak belirlenememesi durumunda yaklaşık değerlerinin belirlenmesine yöneliktir. Şüpheli alacaklar, finansal varlık ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değerleri, amortismanına tabi varlıkların faydalı ömürlerinin belirlenmesi finansal tablolarda yer alan muhasebe tahminlerine örnek olarak gösterilebilir. Yöneticiler tarafından geçmiş ve mevcut bilgiler ışığında oluşturulan muhasebe tahminleri finansal tablolara ve finansal tabloları kullanarak çeşitli ekonomik kararlar alan kullanıcıların kararlarına önemli ölçüde etki etmektedir. Muhasebe tahminlerinin yapıldığı koşullarda değişiklik olması, yeni bilgilerin elde edilmesi veya yeni tecrübelerin kazanılması sonucunda muhasebe tahminleri yeniden gözden geçirilmelidir. Muhasebe tahminlerinde meydana gelen değişiklikler geçmiş etkilememekte sadece cari yılı ve geleceği etkilemektedir. Yöneticiler her ne kadar objektif kriterlere dayanarak tahminlerde bulunsa bile tahminler tam olarak gerçeği yansıtamayacakları için içerisinde birçok tahminlerin yer aldığı finansal raporlar da gerçeği tam olarak yansıtamayacaktır. Ancak finansal bilgilerin kullanıcılarının kararlarında faydalı olması için belirli bir doğruluk derecesine sahip olması gereklidir. Başka bir ifadeyle, finansal tablo kalemleri için gerçeğe uygun/makul tahminlerin yapılması finansal tabloların güvenilirliğini zedelemeyiz. Kasıtlı ya da kasıtsız olarak yapılan yanlış muhasebe tahminlerinin önlenmesi ve finansal tabloların/raporların gerçeğe uygunluğunun artırılması için

²¹⁹Van F Beest., G. Braamand S. Boelens., “Quality of Financial Reporting: Measuring Qualitative Characteristics, *Working Paper*, 9/18, 2009, s. 11.

yöneticilerin muhasebe tahminlerine yönelik yaptıkları açıklamaları arttırmaları önerilmektedir²²⁰. O halde finansal tablolarda/raporlarda yer alan muhasebe varsayımlarına ve tahminlerine yönelik sağlanacak yeterli düzeyde argümanlar ekonomik olayların gerçeği uygun sunumunu arttıracaktır. (GUS1)

Finansal tablolar işletme yönetimleri tarafından seçilen ve uygulanan muhasebe politikalarına göre hazırlanmaktadır. Muhasebe politikaları, finansal tabloların hazırlanması ve sunulması sırasında kullanılan ilkeleri, esasları, gelenekleri, kuralları ve uygulamaları ifade etmektedir²²¹. İşletme yönetimi bir işlem veya olaya ilişkin muhasebe politikasını belirlerken mevcut işlem ve olaya ilişkin Uluslararası Muhasebe Standartları/Uluslararası Finansal Raporlama Standartları var ise o standardın belirlediği hükümlere göre hareket etmelidir. Aksi durumda yani söz konusu işlem ve olaylara ait Uluslararası Muhasebe Standartları/Uluslararası Finansal Raporlama Standartları mevcut değilse işletme yönetimi muhasebe politikasını seçerken benzer veya ilişkili konularla ilgili olan diğer Uluslararası Muhasebe Standartları/Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'ndan, Kavramsal Çerçeve yapılan tanımlardan, muhasebe kriterlerinden ve ölçme yaklaşımlarından, diğer muhasebe literatüründen ve genel kabul görmüş sektör uygulamalarından faydalanabilir²²². Seçilen muhasebe politikaları uygulandıktan sonra finansal tablolardan karşılaştırılabilir finansal bilgiler elde edilebilmesi için zorunlu olmadıkça değiştirilmemeli ve tutarlılık ilkesine uygun hareket edilmelidir. Muhasebe politikaları özünde ekonomik işlem ve olaylara ilişkin alınacak kararı temsil etmektedir. Çeşitli yöntemler arasından seçim yapmayı gerektirmektedir aksi takdirde birden fazla politika seçilip uygulanırsa aynı ekonomik olaylar farklı şekillerde raporlanabilmektedir. Dolayısıyla, finansal tablolarda belirtilen tutarlar muhasebe politikalarının bir sonucu olarak değerlendirilebilir²²³. İşletmelerin seçtikleri ve uyguladıkları muhasebe politikalarına yönelik sağladıkları argümanlar finansal rapor hazırlayıcılarının kullanılan ölçüm yöntemlerini tam olarak anlamalarını sağlayacaktır. Bunun sonucunda da finansal rapor hazırlayıcılarının

²²⁰İdris Varıcı, "Muhasebe Ve Denetim Standartları Açısından Muhasebe Tahminleri", *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 7/2, 2014, ss. 81-112

²²¹TMS 8: Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar Standardı, md 5.

²²²Ahmet Gökgöz, "TMS 8: Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar Standardına İlişkin Muhasebe Uygulamaları", *World of Accounting Science*, 14/4, 2012, s. 156.

²²³Vesile Ömürbek ve Mahmut Sami Öztürk, "Muhasebe Politikaları Ve Tahminlerindeki Değişikliklerle İlgili İMKB 100 Şirketlerinde Bir İnceleme", *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 6/3, 2013, s. 5.

finansal raporlarda istemeyerek yaptıkları hata olasılıkları azalacak ve finansal tablo kullanıcıları ile denetçilerin yanlış bilgiyi sezme olasılığı artacaktır. Sonuç olarak işletme yönetimi tarafından seçilen, uygulanan ve değiştirilen muhasebe politikalarına yönelik sağlanacak yeterli düzeyde argümanlar finansal ekonomik olayların gerçeğe uygun sunumu artacaktır.(GUS2)

Tarafsızlık, önceden belirlenmiş bir sonuca ulaşmak veya belirli bir davranışı başlatmak için önyargının olmamasıdır. Tarafsız bilgi davranışı belirli bir yönde etkilemek için iletilen fikri çarpıtmaz veya etkilemez. Finansal rapor hazırlayıcıları, finansal raporlarda, meydana gelen olumsuz olaylara da yer vermeli, sadece olumlu olaylara odaklanmak yerine objektif bir sunum için çabalamalıdır. Yani, finansal raporlarda olumsuz olayların belirtilmesi finansal tabloların/raporların gerçeğe uygun sunulduğunun bir göstergesi olabilir. (GUS3)

Finansal tabloların/raporların amacı bilgi kullanıcıları için faydalı olacak bilgileri sağlayarak, onların doğru ve isabetli kararlar almalarına yardımcı olmaktır. Dolayısıyla finansal raporlardan/tablolardan elde edilen finansal bilgilerin doğru, güvenilir, açık, şeffaf ve karşılaştırılabilir olması bilgi kullanıcılarının doğru ve isabetli kararlar almasında oldukça önemlidir²²⁴. Hangi sebep ve şekilde olursa olsun finansal bilgilerin gerçeği yansıtmaması veya manipüle edilmesi kullanıcıların finansal tablolara/raporlara karşı duydukları güveni zedelemektedir²²⁵. Bu bağlamda bağımsız denetim kuruluşları tarafından gerçekleştirilen denetim faaliyetleri ve sonuçları yatırımcılar ve diğer tüm bilgi kullanıcıları açısından önemlidir. Bilgi kullanıcıları, bağımsız denetçilerden denetlenen şirketin varlığını sürdürebilme yeteneğini tehdit eden belirsizlikleri ve mevcut finansal bilgilerin gerçeği yansıtmadığını araştırıp rapor etmelerini beklemektedirler²²⁶. Bağımsız denetçinin gerçekleştirdiği faaliyetler sonucunda oluşturduğu denetçi raporu, bilgi kullanıcılarına işletmenin finansal raporlarının ekonomik işlem ve olayları gerçeğe uygun şekilde yansıttığına yönelik makul bir güvence sağlar. Sonuç olarak denetçi

²²⁴Ümit Aydın ve Osman Tuğay, “Hileli Finansal Raporlama: Bağımsız Denetçilerin Meslek Etiği Ve Hileli Finansal Raporlamaya Bakış Açıklarına Yönelik Bir Araştırma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23/1, 2018, s. 280.

²²⁵Mehmet Demir ve Öznur Arslan, “Banka Ticari Kredi Yetkililerinin Bakış Açılıyla Finansal Tablo Manipülasyonları: Sivas İlinde Bir Araştırma”, *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar*, 9/1, 2015, s. 48.

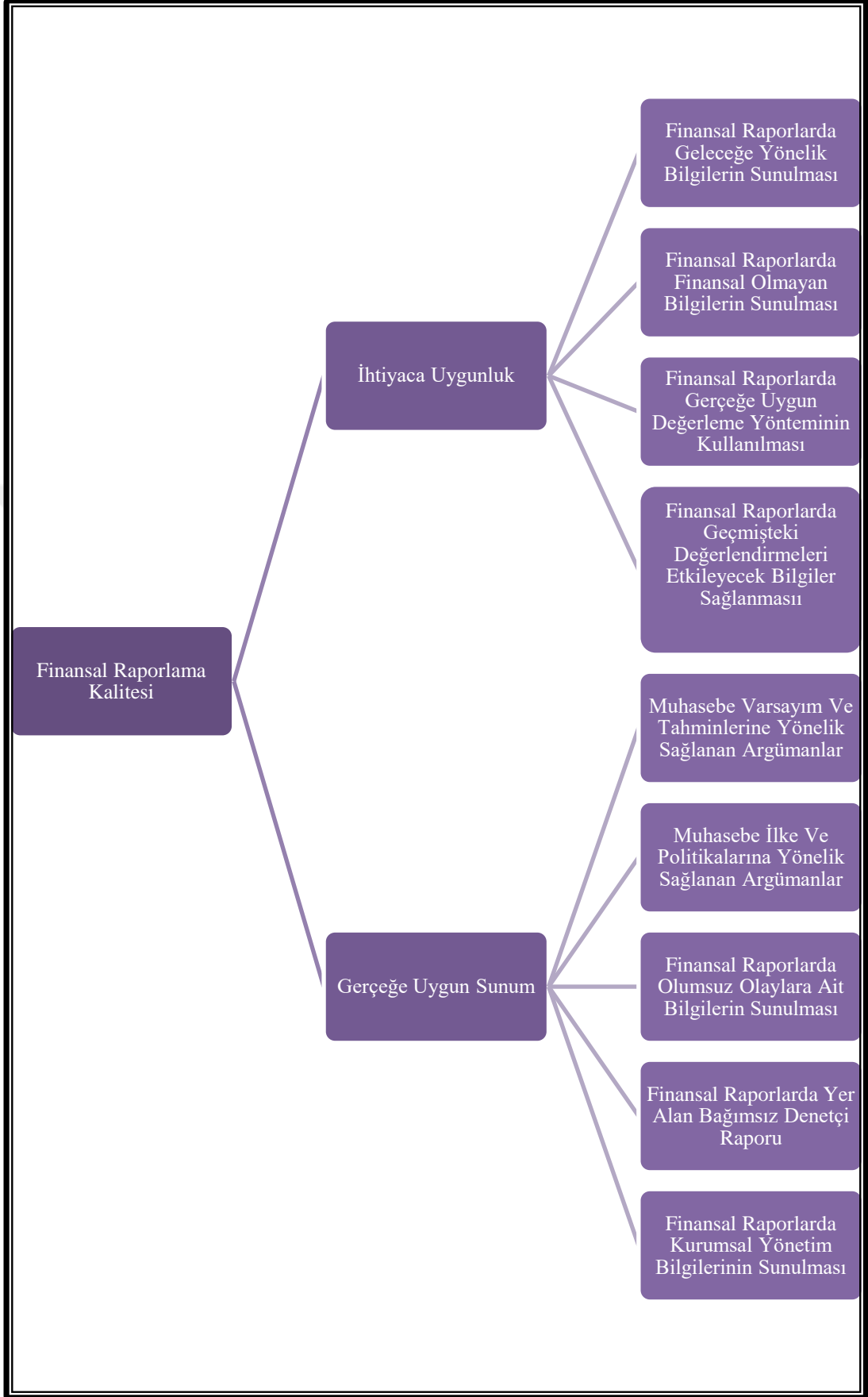
²²⁶J. M. Shaikh and M. Talha, “Credibility and Expectation Gap in Reporting on Uncertainties”, *Managerial Auditing Journal*, 6/7, 2003, s. 526.

raporları finansal tabloların/raporların gerçeğe uygun sunulduğunun bir göstergesi olabilir. (GUS4)

Finansal bilgi kullanıcıları işletmelerin performanslarını doğru şekilde değerlendirebilmek için gerçeğe uygun olarak hazırlanan finansal tablolara ihtiyaç duymaktadırlar. Ancak işletmelerin faaliyetlerinin artması ve genişlemesinden kaynaklanan eksiklikler sonucunda son yıllarda işletmelerde muhasebe ve denetim hileleri sayısında artışlar yaşanmaya başlanmış ve bunun sonucunda gerçeği yansıtmayan finansal bilgiler tüm tarafları zarara uğratmıştır. Yaşanan finansal krizler ve muhasebe manipülasyonlarından kaynaklanan muhasebe skandallarının arkasındaki en önemli nedenlerden biri işletmelerin yetersiz kurumsal yönetim politikalarına sahip olmalarıdır. Kurumsal yönetim dar anlamda işletme yöneticileri, yönetim kurulu ve hissedarlar arasındaki ilişkiyi tanımlarken geniş anlamda işletmenin diğer paydaşları ve toplumla olan ilişkilerini de kapsamaktadır²²⁷. Kurumsal yönetimin işletmelerde yöneticiler, yönetim kurulları, çalışanlar, hissedarlar ve diğer menfaat bekleyen grupların çıkarlarını buluşturarak gerekli kontrol ve dengeyi sağlar²²⁸. Başka bir tanıma göre kurumsal yönetim işletmelerde meydana gelen tüm işlem ve olaylarda doğrudan ya da dolaylı olarak bütün paydaşların haklarının korunmasını sağlamak için yönetimin sorumluklarını açıklayan bir yönetim şeklidir. Kurumsal yönetim piyasa güveninin kazanılmasında bir araçtır. Günümüzde birçok yatırımcı için finansal raporlarda kurumsal yönetim raporlarına yer verilmesi önemli bir gereklilik olmuştur. Kurumsal yönetim bilgileri işletmeye değer katar ve kabul ettiği ilkeler sayesinde finansal bilginin gerçeğe uygun sunulma olasılığını artırır. (GUS5)

²²⁷Alev Dilek Aydın, "İyi Yönetilen Şirketlerin Sırrı Olarak Kurumsal Yönetim ve Firma Performansı Üzerindeki Etkisi", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21/4, 2017, s. 1542.

²²⁸Sedat Yenice ve Tuğba Dölen, "İMKB'de İşlem Gören Firmaların Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyumunun Firma Değeri Üzerindeki Etkisi", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9/19, 2013, s. 201.

Şekil 8: Finansal Raporlama Kalitesi Ölçeği

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNTERNETTE FİNANSAL RAPORLAMANIN FİNANSAL BİLGİNİN NİTELİKSEL ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİ İNCELEMeye YÖNELİK ARAŞTIRMA

1.1. Çalışmanın Konusu

Küreselleşme ve bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin ülkeler arasındaki fiziki sınırları ortadan kaldırarak sermayenin serbest dolaşımına imkân vermesi işletmelerin ve yatırımcıların uluslararası sermaye piyasalarına ilgi duymalarına yol açmıştır. Uluslararası sermaye piyasalarında işlem yapacak kullanıcılar için ihtiyaç duydukları finansal bilgilerin zamanında, hızlı ve kolay bir şekilde ulaşabilir olması önemlidir. Çünkü sermaye piyasalarının etkin şekilde işlemesi ve güven ortamının sağlanması gerçeği yansıtan finansal bilgilerin zamanında sunulması ve erişiminin kolay olmasına bağlıdır. Uluslararası sermaye piyasalarında faaliyet göstermek isteyen işletmeler hem daha fazla ulusal ve uluslararası yatırımcıya ulaşmak hem de finansal raporlarına erişilebilirliği arttırmak için 1990'lı yılların ortalarından itibaren finansal raporlarını internet sitelerinde paylaşmaya başlamışlardır. Ancak işletmelerin faaliyet gösterdikleri ülkelerin finansal raporlama sistemlerine ve muhasebe uygulamalarına göre hazırladıkları finansal tabloların/raporların erişilebilirliği artsa bile bu finansal tablolardan/raporlardan elde edilen finansal bilgiler evrensel karşılaştırılabilirlikten ve anlaşılabilirlikten uzak olduğu için kullanıcılara beklenen faydayı tam olarak sağlamayacaktır. O halde uluslararası sermaye piyasalarında işlem yapacak kullanıcılar için daha önemli olan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre hazırlanmış finansal tabloların/raporların erişilebilirliğinin artırılmasıdır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın 2005 yılında dünya genelinde kullanılmaya başlanmasının ardından pek çok ülke finansal raporlara erişimi arttırmak için internet ortamında finansal raporlamaya yönelik düzenlemeler yapmaktadır.

İşletmelerin internet ortamında yaptıkları finansal bilgilendirmelere internette finansal raporlama denilmektedir. İnternette finansal raporlama, World Wide Web (www) ortamında finansal raporların sunulmasıdır. En dar anlamıyla, bir işletmenin internet sitesinde finansal raporlarını paylaştığında internette finansal raporlama yapıyor olduğu kabul edilir. İnternette finansal raporlama sunum ve içerik olmak

üzere iki boyuttan oluşmaktadır. İnternette finansal raporlamanın içeriği, internet sitesinde sunulan bilgilerin kapsamı ile ilgiliyken; sunum internet sitesinin ve bilgilerin sunulma şekli ile ilgilidir. İnternette finansal raporlama yaparak işletmeler, geleneksel basılı finansal raporlarda paylaşılan bilgilerden daha fazla bilgiyi, daha az maliyetle, daha fazla kullanıcıya eş zamanlı olarak ulaştırılabilirler. İnternet ortamında finansal raporlama yapmanın sağladığı faydaların farkına varan işletmeler internet sitelerine finansal raporlarının yanı sıra işletmeyi ilgilendiren daha fazla bilgiyi ve haberi eklemeye başlamışlardır. Başlangıçta, finansal raporların internet sitesinde paylaşılması olarak tanımlanan internette finansal raporlama, günümüzde internet sitesinde paylaşılan finansal raporlara ek olarak önemli gelişmelerin, toplantıların, finansal analizlerin ve diğer finansal ve finansal olmayan bilgilerin de kamuya paylaşılmasını kapsayacak şekilde daha geniş bir kavramı ifade etmek için kullanılmaktadır. İki tanım arasındaki farklılıktan yola çıkarak internette finansal raporlamanın zaman içerisinde değişim gösterdiğini söylemek mümkündür.

Gerek kâğıda basılı olarak gerekse internet ortamında gerçekleştirilen finansal raporlama ile sağlanmak istenen temel amaç yatırımcılara karar alırken ihtiyaç duydukları finansal bilgileri sağlamaktır. Bu finansal bilgilerin yatırımcıların kararlarında fayda sağlayabilmesi için belirli niteliksel özelliklere sahip olması gerekmektedir. Faydalı finansal bilginin niteliksel özellikleri Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan kavramsal çerçevede ihtiyaca uygunluk, gerçeğe uygun sunum, karşılaştırılabilirlik, anlaşılabilirlik, doğrulanabilirlik ve zamanında sunum olarak açıklanmıştır. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu ve Finansal Muhasebe Standartları Kurulu'nun yanı sıra literatürdeki birçok çalışma Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre yapılan genel amaçlı finansal raporlamanın niteliksel özellikler yönünden daha güçlü olacağını savunmaktadır.

Bu çalışmanın konusunu Türkiye'de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın kullanımına bağlı olarak işletmelerin internette finansal raporlama düzeylerinin belirlenmesi ve internette finansal raporlamada meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde meydana gelen değişim üzerine etkisinin araştırılması oluşturmaktadır.

1.2. Çalışmanın Amacı

Avrupa Birliği ile uyum sürecinde olan Türkiye’de tüm halka açık işletmeler 2003 ve 2004 yıllarında gönüllü olarak 1 Ocak 2005 tarihinden sonra ise zorunlu olarak Uluslararası Finansal Raporlama Standartları setine göre finansal tablolarını/raporlarını hazırlamış ve sunmaya başlamışlardır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’nın kullanılmaya başlanmasından sonra internet tabanlı finansal raporlamada meydana gelen değişimi tespit etmek ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’na uygun olarak hazırlanan finansal raporlardan hareketle internet tabanlı finansal raporlamada meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde meydana gelen değişim üzerine etkisini belirlemektir. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranır:

i. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları seti zorunlu olmadan önce (2004) ve sonrasında ilk yıl (2005) ve son döneme (2016) ilişkin finansal raporlardan hareketle, işletmelerin internette finansal raporlama düzeylerindeki değişimler nasıl olmuş; internette finansal raporlama düzeylerinde meydana gelen değişimin, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’nın zaman içindeki değişim ve gelişimine gösterdiği karşılık nasıl? Yani standartlar değişip gelişirken, başka bir ifadeyle finansal raporlamanın kalitesinde artış beklenirken, internette finansal raporlama düzeyleri de gerçekten artış gösterebilmiş mi?

ii. Standart seti zorunlu olmadan önce (2004) ve sonrasında ilk yıl (2005) ve son döneme (2016) ilişkin finansal raporlardan hareketle finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda ve gerçeğe uygun şekilde sunumunda bir iyileşme yaşanmış mı?

iii. İnternet tabanlı finansal raporlamada meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde veya finansal raporlama kalitesinde meydana gelen değişim üzerine etkisi var mı?

1.3. Çalışmanın Önemi

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu ve Finansal Muhasebe Standartları Kurulu finansal raporlama kalitesinin önemi vurguladıkları halde finansal raporlama kalitesinin nasıl işleme tabi olacağı ve ölçüleceği konusunda ortak bir görüşe sahip değillerdir. Literatürde finansal raporlama kalitesini ölçmeye yönelik yapılan ampirik çalışmaların çoğunda finansal raporlama kalitesi, raporlama kalitesini ifade etmek

için kullanılan çok fazla ve farklı bileşen arasından tercihler yapılarak ölçülmeye çalışılmaktadır. Farklı kullanıcı gruplarının benzer tercihlere sahip olmaması algılanan kalitenin bileşenler arasında sapma göstermesine neden olmaktadır. Bu sebeple birçok araştırmacı finansal raporlama kalitesini doğrudan ölçmek yerine finansal raporlama kalitesini etkilediğine inanılan kazanç yönetimi, zamanlılık gibi belirli özellikler üzerinden dolaylı olarak ölçmeyi seçmektedir. Dolayısıyla bu çalışmaların hiçbirinde finansal raporlama kalitesi, kavramsal çerçevede faydalı finansal bilginin niteliksel özellikleri olarak açıklanan ve finansal raporlama kalitesine işaret eden niteliksel özellikler üzerinden ölçülmemiştir. Bizim çalışmamız literatürden bu noktada ayrılır. Bu çalışmanın literatüre birinci katkısı, finansal raporlama kalitesinin ölçülmesinde kavramsal çerçevede açıklanan temel niteliksel özelliklerin kullanılmasıdır. Başka bir ifadeyle bu çalışmada finansal raporlama kalitesi, finansal raporlarda yer alan bilgilerin ihtiyaca uygunluğu ve gerçeğe uygun şekilde sunum özellikleri değerlendirilerek doğrudan ölçülmüştür.

Çalışmanın literatüre ikinci katkısı, kapsadığı dönem açısından Türkiye’de internet tabanlı finansal raporlamanın geçirdiği gelişim sürecini ortaya koymasıdır. Çalışmadan elde edilen bulgular internette finansal raporlamanın, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’nın kullanılması ile ilgili düzenlemelere verdiği tepkinin ve değişimin izlenmesini sağlayacak niteliktedir.

1.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni Türkiye’de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’nın gönüllü olarak uygulandığı 2004 yılından son döneme kadar internette finansal raporlama yapan tüm halka açık işletmelerden oluşmaktadır. Araştırma evreninde yer alan tüm işletmelere ulaşmak zaman ve emek ve maliyet yönünden mümkün olmadığından örneklem seçimine gidilmiştir. Araştırma örneklemini BİST YILDIZ Endeksinde yer alan işletmelerden banka ve sigorta kuruluşları ile holding işletmeler hariç olmak üzere Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’na göre hazırladıkları finansal raporlarını 2004, 2005 ve 2016 yıllarında internet sitelerinde paylaşan işletmeler oluşturmaktadır. Ek 1. araştırma örnekleminde yer alan işletmeleri gösterir.

1.5. Verilerin Elde Edilmesi

Çalışmada kullanılan veriler işletmelerin internet sitelerinden elde edilmiştir. Her işletmelerin internet sitesi internette finansal raporlama ölçeğine göre internet sitesinde paylaşılan finansal raporlar ise kalite değerlendirme ölçeğine göre değerlendirilmiştir.

1.6. Araştırma Yöntemi

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın kullanımına bağlı olarak işletmelerin internette finansal raporlama düzeylerinde meydana gelen değişim ile finansal bilginin niteliğinde veya finansal raporlama kalitesinde meydana gelen değişim arasındaki ilişkiyi belirlemek için araştırma 3 ayrı bölüme ayrılmıştır.

Birinci bölümde araştırma örneklemini oluşturan 26 işletmenin internet sitesi, internette finansal raporlama ölçeğine göre değerlendirilmiştir. İşletmelerin internette finansal raporlama düzeylerini belirlemek için kullandığımız ölçek Dolinšek vd. çalışmasından temel alınarak oluşturulmuştur. İnternette finansal raporlama ölçeği; 39 tane içerikle ilgili, 11 tane sunumla ilgili olmak üzere toplamda 50 maddelik değerlendirme ögesinden oluşmaktadır. Ek 2.internette finansal raporlama ölçeğinde yer alan içerik ve sunum öğelerini gösterir.

İnternette finansal raporlama ölçeğinde yer alan öğeler işletmelerin internet sitesinde bulunuyorsa 1 puan, bulunmuyorsa 0 puan verilerek 2004, 2005 ve 2016 yılları için toplam internette finansal raporlama puanları hesaplanmıştır. Örneğin herhangi bir işletmenin internet sitesinde; 50 öğeden 30 tanesi bulunuyorsa o işletmenin internette finansal raporlama puanı 30 olarak kabul edilmiştir. Sonuç olarak, 26 işletmenin 3 dönemine (2004,2005 ve 2016) ilişkin olarak toplamda 78 adet internette finansal raporlama puanı elde edilmiştir. Literatürde internette finansal raporlama ölçeği puanlanması içerik ve sunum öğeleri bakımından ağırlıklandırılmış ya da ağırlıklandırılmamış olarak 2 farklı şekilde hesaplanmaktadır. Bizim çalışmamızda internette finansal raporlama ölçeği içerik ve sunum öğeleri yönünden aynı değerde kabul edilerek ağırlıklandırılmamış puanlama yöntemi kullanılmıştır. Değerlendirme sonucunda2004, 2005 ve 2016 yıllarına ilişkin hesaplanan internette finansal raporlama puanlarını karşılaştırdığımızda zaman içerisinde işletmelerin internette finansal raporlama düzeylerinde beklenen artışın

gerçekleştiği görülür. İnternette finansal raporlama düzeylerine ilişkin elde ettiğimiz sonuçlar aşağıdaki tabloda detaylı olarak gösterilmektedir.

Tablo 2: Yıllar İtibariyle İşletmelerin İFR Puanları

İşletmeler	2004 İFR Puanı	2005 İFR Puanı	2016 İFR Puanı	İFR ₂₀₀₅ -İFR ₂₀₀₄	İFR ₂₀₁₆ -İFR ₂₀₀₅
1	23	26	34	3	8
2	21	21	42	0	21
3	26	28	31	2	3
4	25	25	41	0	16
5	19	22	42	3	20
6	25	25	40	0	15
7	29	33	34	4	1
8	21	30	38	9	8
9	21	24	44	3	20
10	23	22	29	-1	7
11	24	29	42	5	13
12	28	30	43	2	13
13	20	28	41	8	13
14	27	30	40	3	10
15	29	32	41	3	9
16	25	31	33	6	2
17	23	22	36	-1	14
18	31	32	39	1	7
19	19	24	37	5	13
20	28	30	39	2	9
21	21	27	41	6	14

22	29	31	39	2	8
23	31	31	46	0	15
24	32	35	43	3	8
25	28	30	39	2	9
26	15	23	42	8	19

Araştırmanın ikinci bölümü ise Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre hazırlanan finansal tabloların/raporların ihtiyaca uygunluğunu ve gerçeğe uygun sunum özelliklerini değerlendirmeye yöneliktir. Finansal bilginin niteliğinde meydana gelen değişimi belirleyebilmek için Beest, Braam ve Boelens'in 2009 yılında geliştirdikleri ölçek kullanılmıştır. Söz konusu kalite değerlendirme ölçeği finansal raporlarda yer alan bilgilerin temel niteliksel özellikleri karşılama yönünden ayrı ayrı ve birleşimin ne kadar güçlü olduğunu anlamamıza yardımcı olacak niteliktedir.

Finansal bilginin niteliğinde veya finansal raporlama kalitesinde meydana gelen değişim, ihtiyaca uygunluk ve gerçeğe uygun sunum olarak açıklanan temel niteliksel özellikler üzerinden ölçülmüştür. Kalite değerlendirme ölçeğinde; finansal bilginin ihtiyaca uygunluğuna atıfta bulunan 4 öge, finansal bilginin gerçeğe uygun sunumuna atıfta bulunan 5 öge kullanılmıştır. Her bir ögenin puanını hesaplamak için 5 puanlık ölçek kullanılmış ve puanlama da 1 zayıf puanı gösterirken 5 mükemmelliği ifade etmiştir. Ek 3. temel niteliksel özellikleri ölçmek için kullanılan 9 ölçüm ögesine genel bir değerlendirme sağlar ve her bir ögenin değerini belirlemek için kullanılan ölçüm ölçeklerini de içerir.

Finansal raporlama kalitesini değerlendirirken ihtiyaca uygunluk ve gerçeğe uygun sunum aynı önemde kabul edilerek her iki temel niteliksel özellik eşit olarak ağırlıklandırılmıştır. Sonuç olarak 2004, 2005 ve 2016 yıllarında Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre hazırlanan finansal raporları kalite değerlendirme ölçeğine göre değerlendirdiğimizde elde ettiğimiz sonuçlar finansal raporlama kalitesinde yıllar itibarıyla artış yaşandığını gösterir. Finansal raporlama kalitesine ilişkin elde ettiğimiz sonuçlar aşağıdaki tabloda detaylı olarak gösterilmiştir.

Tablo 3: Yıllar İtibariyle İşletmelerin Kalite Değerlendirme Puanları

İşletmeler	2004 KDÖ	2005 KDÖ	2016 KDÖ	KDÖ ₂₀₀₅ - KDÖ ₂₀₀₄	KDÖ ₂₀₁₆ - KDÖ ₂₀₀₅
1.	24	24	25	0	1
2.	22	22	27	0	5
3.	20	23	23	3	0
4.	22	22	26	0	4
5.	21	21	25	0	4
6.	22	22	25	0	3
7.	23	23	25	0	2
8.	23	23	26	0	3
9.	22	22	28	0	6
10.	24	24	23	0	-1
11.	23	23	25	0	2
12.	23	24	27	1	3
13.	22	23	23	1	0
14.	24	24	28	0	4
15.	24	24	25	0	1
16.	22	21	26	1	5
17.	24	24	24	0	0
18.	24	24	26	0	2
19.	24	24	25	0	1
20.	22	22	24	0	2
21.	22	22	26	0	4
22.	23	24	26	1	2
23.	23	23	27	0	4

24.	25	25	27	0	2
25.	24	24	26	0	2
26.	22	25	28	3	3

Ek 4. kullanılan 9 ögenin her birindeki puanlara genel bir değerlendirme sağlar. Bu tablodaki puanlardan yola çıkarak ihtiyaca uygun olma ve gerçeğe uygun şekilde sunum özelliklerinde meydana gelen değişim ayrı olarak değerlendirilebilir. Ek 5. ise 2004, 2005 ve 2016 yıllarında paylaşılan finansal raporlardan hareketle finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda ve gerçeğe uygun sunumunda yaşanan iyileşmeyi gösterir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde internette finansal raporlamada meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde veya finansal raporlama kalitesinde meydana gelen değişim üzerine etkisini belirlemek için SPSS paket programı kullanılarak regresyon analizi yapılmıştır. Finansal raporlama kalitesi üzerine etki ettiği düşünülen şirket karlılığı, şirket büyüklüğü ve kaldıraç oranı gibi değişkenler regresyon analizine dâhil edilerek çalışma deneysel literatüre dayandırılmıştır. Bu durumda regresyon analizinde kullanılan bağımlı ve bağımsız değişkenler aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Tablo 4: Regresyon Analizine Dâhil Olan Değişkenler

Değişkenler	Tanımı
Bağımsız değişkenler	
İFR Toplam	52 madde üzerinden toplam puan
Büyüklik	Çalışan sayısı
Kârlılık	Toplam varlıkların logaritması ROA (net kâr/toplam aktif) ROE (net kâr/özsermaye) ROS (net kâr/net satışlar)
Kaldıraç oranı	Toplam borç/Özsermaye
Bağımlı Değişken	
Niteliksel Özellikler	Kalite Değerlendirme Puanı

1.7. Araştırma Bulguları

Türkiye’de finansal raporlama standartlarının uluslararası standartlarla uyumlu olmasını sağlamak için atılmış en önemli adım Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)

tarafından 15 Kasım 2003'te yayımlanan Seri XI, No:25 sayılı Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ'dir. Sermaye Piyasası Kurulu, Seri XI, No:25 sayılı tebliği oluştururken Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nı temel almıştır. Ancak tebliğ hükümleri ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartları arasında bazı hususlarda farklılıklar vardır. Yani tebliğ, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın birebir çevirisi şeklinde oluşturulmamıştır. Seri:XI, No:25 sayılı Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ, Sermaye Piyasası Kanunlarına tabi işletmelere 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren finansal tablolarını bu tebliğ hükümlerine göre hazırlama zorunluluğu getirmiştir. Ancak uluslararası standartlar olduğu gibi kalmamış zaman içerisinde Uluslararası Muhasebe Standartları'nda önemli değişiklikler yaşanmış ve yeni Uluslararası Finansal Raporlama Standartları yayımlanmıştır. Uluslararası standartlarda meydana gelen bu değişimler uyum sağlamak için Sermaye Piyasası Kurulu tarafından Seri:XI, No:25 sayılı Tebliğe 21.12.2004 tarihinde Seri:XI, No:27 "Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ" ile eklenen Ek Madde 1 uyarınca, finansal tablo ve rapor ile dipnot formatları dahil Tebliğ'in 5'inci maddesi uyarınca Kurulumuzca yayımlanan muhasebe standartları açıklamaları saklı olmak üzere, işletmelerin Uluslararası Muhasebe Standartları/Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nı uygulamalarının, Tebliğ'de öngörülen düzenleme ve ilan yükümlülüklerinin yerine getirilmesi hükmünde olduğu kabul edilmiştir. Sermaye Piyasası Kurulu'nun finansal tabloların hazırlanmasında işletmelere tebliğ hükümlerini uygulamayı zorunlu tutmamasının altında yatan neden Seri:XI, No:25 sayılı tebliğin özünde orijinal Uluslararası Finansal Raporlama Standartları setinden yapılan bir çeviri niteliğinde olmasıdır.

Bu durumda Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın gönüllü olarak uygulandığı 2004 yılında işletmeler finansal tablolarını Seri:XI, No:25 sayılı tebliğ hükümlerine göre hazırlarken, 2005 yılında isteyen işletmeler finansal tablolarını hazırlarken Seri: XI, No: 25 Tebliğ hükümleri yerine doğrudan UMS/UFRS'leri uygulayabilir hale gelmiştir. Yaşanan bu gelişme neticesinde 2004 ve 2005 yıllarında internette finansal raporlamada meydana gelen değişimin finansal raporlama kalitesinde meydana gelen değişim üzerine etkisini gösteren regresyon analizi sonuçları aşağıdaki gibidir:

Tablo 5: 2005-2004 Dönemine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Niteliksel Özellikler		
Sabit Terim	B	,337
	t	,986
	Anlamlılık	,337
Çalışan Sayısı	B	2,534
	t	,561
	Anlamlılık	,582
Aktif Toplamı	B	-4,425
	t	-1,159
	Anlamlılık	,262
ROE	B	10,213
	t	,981
	Anlamlılık	,340
ROA	B	-13,718
	t	-,563
	Anlamlılık	,580
ROS	B	-4,677
	t	-,491
	Anlamlılık	,629
Kaldıraç Oranı	B	,004
	t	,007
	Anlamlılık	,995
İFR	B	,081
	t	1,007
	Anlamlılık	,327
N	26	
R	,417 ^a	
Düzeltilmiş R ²	-,147	
Anlamlılık	,791 ^b	

Sonuçlar %90 güven aralığında ve %10 anlamlılık düzeyinde araştırmanın kapsamı ve sınırlılıkları dâhilinde yorumlandığında finansal bilginin niteliğinde meydana gelen değişim üzerinde büyüklük, kârlılık, kaldıraç ve internette finansal raporlama puanlarının etkisinin olmadığı söylenebilir. Analiz sonuçlarına göre $p>0,10(0,327)$ olması uluslararası standartların kullanımına yönelik düzenleyici değişikliklerin finansal bilginin kalitesine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık kazandırmadığını ve 2004 ve 2005 yılları arasında internette finansal raporlamada

meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde veya finansal raporlama kalitesinde meydana gelen değişim üzerinde etkiye sahip olmadığını göstermektedir. Bunun nedeni, Seri: XI, No: 25 sayılı tebliğin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları setine olan yakınlığı kadar, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın Seri: XI, No: 25 sayılı tebliğin yerini almak yerine işletmelerin başvurabileceği iki seçenektten biri haline getirilmiş olmasıdır. Zira bu iki çerçevenin her ikisinin de uygulamada eş zamanlı olarak başvurulabilir nitelikte olması burada mutlaka bir geçiş olmadığı şeklinde de değerlendirilebilir.

2005 ve 2016 yılları arasında 12 yıllık süreçte internette finansal raporlamada meydana gelen değişimin finansal raporlama kalitesinde meydana gelen değişim üzerine etkisini gösteren regresyon analizi sonuçları aşağıdaki gibidir:

Tablo 6: 2016-2005 Dönemine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Niteliksel Özellikler		
Sabit Terim	B	1,495
	t	1,497
	Anlamlılık	,152
Çalışan Sayısı	B	-,922
	t	-,674
	Anlamlılık	,509
Aktif Toplamı	B	-,488
	t	-,388
	Anlamlılık	,703
ROE	B	-,271
	t	-,042
	Anlamlılık	,967
ROA	B	-21,308
	t	-1,661
	Anlamlılık	,114
ROS	B	13,279
	t	1,670
	Anlamlılık	,112
Kaldıraç Oranı	B	-,014
	t	-,202
	Anlamlılık	,842
İFR	B	,127
	t	1,841
	Anlamlılık	,082
N	26	
R	,580 ^a	

Düzeltilmiş R ²	,078
Anlamlılık	,304 ^b

Sonuçlar %90 güven aralığında ve %10 anlamlılık düzeyinde araştırmanın kapsamı ve sınırlılıkları dâhilinde yorumlandığında finansal bilginin niteliğinde meydana gelen değişim üzerine internette finansal raporlama puanlarının etkisinin olduğunu ancak büyüklük, kârlılık ve kaldıraç oranlarının etkiye sahip olmadığını söylemek mümkündür. Analiz sonuçlarına göre $P < 0,10(0,082)$ olması ve uyarlanmış R² katsayısının 0,078 olması; 2005 ve 2016 yılları arasında internette finansal raporlamada meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde veya finansal raporlama kalitesinde meydana gelen değişim üzerinde etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ve internette finansal raporlamada meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde meydana gelen değişimin %7'sini açıkladığını göstermektedir.

SONUÇ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ülkeler arasındaki fiziki sınırları ortadan kaldırmış ve bilginin küresel boyutta dağılmasını sağlayarak finansal raporlama sürecinde, finansal tabloların içeriğinde ve niteliğinde değişimler yaratmıştır. Elektronik ortamda finansal ve finansal olmayan bilgilerin sürekli ve eşzamanlı olarak sunulmaya başlanması yaşanan bu değişikliklerden bir tanesidir. İnternet, işletmelere geleneksel kâğıda basılı raporlama ile sağlanabilecek bilgidan daha fazla bilgiyi, daha az maliyetle, zamanında sunma ve daha fazla kullanıcıya ulaşma fırsatı sağlamaktadır. Ancak işletmelerin faaliyet gösterdikleri ülkelerin finansal raporlama sistemlerine ve muhasebe uygulamalarına göre hazırladıkları finansal tabloların/raporların erişilebilirliği artsa bile, bu finansal tablolardan/raporlardan elde edilen finansal bilgiler evrensel karşılaştırılabilirlikten ve anlaşılabilirlikten uzak olduğu için kullanıcılara beklenen faydayı tam olarak sağlayamamaktadır. Uluslararası sermaye piyasalarında işlem yapacak kullanıcılar için daha önemli olan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre hazırlanmış finansal tabloların/raporların erişilebilirliğinin artırılmasıdır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın 2005 yılında dünya genelinde kullanılmaya başlanmasının ardından pek çok ülkenin finansal raporlara erişimi arttırmak için internet ortamında finansal raporlamaya yönelik düzenlemeler yapmaya başladığı söylenebilir.

İnternette finansal raporlama en dar anlamıyla finansal bilgilerin ve finansal raporların internet ortamında paylaşılmasıdır. Finansal raporların/bilgilerin internet ortamında sunulması sunum ve içerik olmak üzere iki farklı modelden oluşmaktadır. İnternette finansal raporlamanın içeriği, internet sitesinde sunulan bilgilerin kapsamı ile ilgiliyken; sunum internet sitesinin ve bilgilerin sunulma şekli ile ilgilidir. Başlangıçta işletmelerin internet sitelerinde sadece finansal raporlar yayımlanırken internet ortamında finansal raporlama yapmanın sağladığı faydaların farkına varan işletmeler internet sitelerine finansal raporların yanı sıra işletme ile ilgili daha fazla bilgiyi ve haberi eklemeye başlamışlardır. Ayrıca işletmeler yaşanan teknolojik gelişmeleri finansal raporlama faaliyetlerine yansıtarak internet sitelerine çeşitli multimedya teknolojilerini ve interaktif iletişim araçlarını da eklemiştirler. Bu durum internette finansal raporlamanın zaman içerisinde değiştiğini ve geliştiğini göstermektedir.

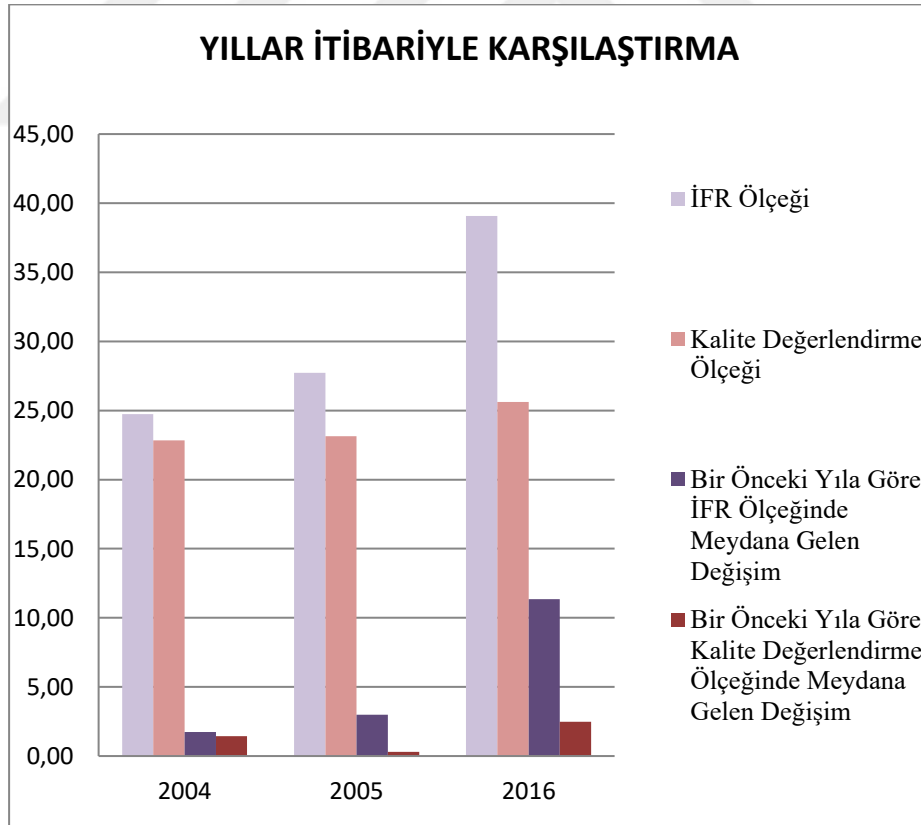
Türkiye’de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’nın kullanımına bağlı olarak internette finansal raporlamada meydana gelen değişimi ortaya koyabilmek için BİST YILDIZ endeksinde yer alan ve 2004, 2005 ve 2016 yıllarında internette finansal raporlama yapan işletmelerin internet siteleri 39 içerik ve 11 sunum ögesinden oluşan 50 maddelik internette finansal raporlama ölçeği ile değerlendirilmiştir. İnternette finansal raporlama ölçeğine ilişkin sonuçlar sırasıyla; 24,73, 27,73 ve 39,08 şeklindedir. Bu sonuçlara bakıldığında literatüre paralel olarak Türkiye’de de internet ortamında finansal raporlamanın zaman içerisinde değiştiğini ve geliştiğini söylemek mümkündür.

Kamuyu aydınlatma ilkesi gereği işletmeler finansal raporlarını yatırımcılara ulaştırmak için hem geleneksel kâğıda basılı finansal raporlamayı hem de internet ortamında finansal raporlamayı kullanmaktadır. Finansal raporların/bilgilerin yatırımcılara ulaştırılmasında hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın önemli olan finansal bilgilerin belirli niteliksel özelliklere sahip olması gerektiğidir. Söz konusu niteliksel özellikler Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan kavramsal çerçevede faydalı finansal bilginin niteliksel özellikleri olarak açıklanmıştır. Bir finansal bilginin kullanıcıların kararlarında fayda sağlayabilmesi için sahip olması gereken temel niteliksel özellikler ihtiyaca uygunluk ve gerçeğe uygun sunumdur. Bununla birlikte ihtiyaca uygun olan ve ekonomik olayı veya işlemi gerçeğe uygun şekilde yansıtan finansal bilgi anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, doğrulanabilir olduğunda ve zamanında sunulduğunda kullanıcılara sağlayacağı fayda artmış olur. O halde ihtiyaca uygunluk ve gerçeğe uygun sunum finansal bilgilerin sahip olması gereken temel niteliksel özellikler iken doğrulanabilirlik, karşılaştırılabilirlik, anlaşılabilirlik ve zamanında sunum destekleyici niteliksel özelliklerdir.

Finansal bilgilerin taşınması gereken niteliksel özellikler yönünden güçlü olması finansal raporlamanın kalitesine işaret. Yani, finansal bilginin fayda sağlama derecesi arttıkça finansal raporlama kalitesi de onunla doğru orantılı olarak artacaktır. Literatürdeki çalışmalar Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’na uygun olarak yapılan genel amaçlı finansal raporlamanın ihtiyaca uygunluk ve gerçeğe uygun şekilde sunum özellikleri açısından daha güçlü olduğunu ve buna bağlı olarak da finansal raporlamanın kalitesinde bir artış meydana geldiğini göstermiştir.

Türkiye’de de Uluslararası Finansal raporlama standartlarına uygun olarak hazırlanan ve sunulan finansal raporların niteliksel özellikler yönünden daha güçlü olacağı yönündeki iddiayı test etmek için BİST YILDIZ endeksinde yer alan ve 2004, 2005 ve 2016 yıllarında internet ortamında finansal raporlama yapan işletmelerin paylaştıkları finansal raporlar kalite değerlendirme ölçeğine göre değerlendirilmiştir. Söz konusu kalite değerlendirme ölçeği ihtiyaca uygunluk ve gerçeğe uygun sunum olmak üzere temel niteliksel özelliklere atıfta bulunan 9 öge kullanılarak oluşturulmuştur. Kalite değerlendirme ölçeğine göre temel niteliksel özellikler üzerinden ölçülen finansal raporlama kalitesine ilişkin sonuçlar sırasıyla; 22,85, 23,15 ve 25,62 şeklindedir. Bu sonuçlara bakıldığında literatüre paralel olarak Türkiye’de de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’nın kullanım düzeyine bağlı olarak zaman içerisinde finansal bilginin niteliğinde veya finansal raporlama kalitesinde artış yaşandığı söylemek mümkündür.

Zaman içerisinde internette finansal raporlamada ve finansal raporlama kalitesinde meydana gelen gelişim ve değişim aşağıdaki grafikte gösterilmektedir:

Grafik 1: Yıllar İtibariyle İnternette Finansal Raporlama Ölçeği ve Kalite Değerlendirme Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Son olarak internette finansal raporlamanın içeriğinde meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde veya finansal raporlama kalitesinde meydana gelen değişim üzerine etkisini belirlemek için regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; 2004-2005 yılları arasında internette finansal raporlamada meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde meydana gelen değişim üzerinde etkili olmadığı, 2005-2016 yılları arasında internette finansal raporlamada meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde meydana gelen değişim üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma sonuçlarımıza ek olarak BİST YILDIZ Endeksinde yer alan ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın kullanılmaya başlanmasından önce 2002 ve 2003 yıllarında internette finansal raporlama yapan 5 işletmenin internet sitesi internette finansal raporlama ölçeğine göre, internet sitelerinde paylaşılan finansal raporlar ise kalite değerlendirme ölçeğine göre değerlendirilmiştir. İnternette finansal raporlama ölçeğine ilişkin elde edilen sonuçlar sırasıyla; 20,20 ve 23,00 kalite değerlendirme ölçeğine dair elde edilen sonuçlar ise sırasıyla 21,00 ve 21,40 olarak belirlenmiştir. Bu yıllarda internette finansal raporlamada meydana gelen değişim ile finansal bilginin niteliğinde meydana gelen değişim arasındaki ilişkiye bakıldığında regresyon analizi sonuçlarına göre internette finansal raporlamada meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde meydana gelen değişim üzerine etkisi bulunamamıştır.

Sonuç olarak araştırma bulgularımızı özetlediğimizde;

- i. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının kullanımındaki artışla orantılı olarak işletmelerin internette finansal raporlama düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir.
- ii. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre hazırlanan finansal raporlardan elde edilen finansal bilgilerin niteliksel özellikler yönünden daha güçlü olacağı yönündeki beklenti doğrulanmıştır.
- iii. İnternette finansal raporlamada meydana gelen değişimin finansal bilginin niteliğinde veya finansal raporlama kalitesinde meydana gelen değişim üzerine etkisi 2005-2016 yılları için anlamlı sonuç vermiştir.

KAYNAKÇA

- ABUGHAZALEH, Naser M., QASİM, Amer and HADDAD, Ayman E., “Perceptions and Attitudes Toward Corporate İnternetsite Presence And İts Use İn İ investor Relations İ n The Jordanian Context”, *Advances İ n Accounting, İncorporating Advances İ n International Accounting*, 28/1, 2012, ss. 1-10.
- AGARWAL, Ritu., AHUJA, Manju., CARTER, Pamela E. and GANS, Mitch., “Early and Late Adopters of IT Innovations: Extensions to Innovation Diffusion Theory”, 1998, ss. 1-18. <http://discnt.cba.uh.edu/chin/digit98/panel2.pdf>
- AKDOĞAN, Nalan ve TENKER, Nejat., *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*, 11. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007
- AKDOĞAN, Nalan ve TENKER, Nejat., *Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Mali Tablolar ve Oran Analizi*, İSMMMO Yayınları, İstanbul 1994.
- ALA, Tolga., KAHRAMAN, Tevhit ve SÜMER, Enver., “Muhasebe Bilgi Kalitesi: Karşılaştırılabilirlik Kavramı”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, CİEP Özel Sayısı, 2016, ss. 140-152.
- ALKAN, Betül Şeyma., “Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve Ve Kavramsal Çerçeve Projesi”, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 145, 2018, ss. 107-134.
- ARUSSİ, Ali Saleh Al., SELAMAT, Mohamad Hisyam ve HANEFDAH, Mustafa Mohd., "Determinants Of Financial and Environmental Disclosures Through The İnternet By Malaysian Companies", *Asian Review of Accounting*, 17/1, 2009, ss. 59-76.
- ASHBAUGH, Hollis., JOHNSTONE, Karla M. ve WARFIELD, Terry D., “Corporate Reporting on the İnternet” *Accounting Horizons*, 13/3, 1999, ss. 241-257.
- ATAMAN, Başak ve CAVLAK, Hakan., “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Kurumsal Yönetim İlişkisi: Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksi'ne Tabi Halka Açık Şirketlerde Bir Anket Çalışması”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 9/3, 2016, ss. 209-240.
- ATAMAN, Göksel ve YAŞBAY KOBAL, Hava., “Vekalet Teorisi ve Kaynak Bağımlılığı Teorisi Bağlamında, Yönetim Kurulunun Yapısal Özellikleri İle Finansal Kaldıraç ve Kârlılık Oranları Arasındaki İlişki: Halka Açık Gıda Şirketleri Üzerinde Bir Araştırma (2005-2016 Dönemi)”, *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 13/50, Temmuz 2018, ss. 127-210.
- AYDIN, Alev Dilek., “İyi Yönetilen Şirketlerin Sırrı Olarak Kurumsal Yönetim ve Firma Performansı Üzerindeki Etkisi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21/4, 2017, ss. 1541-1553.
- AYDIN, Ümit ve TUĞAY, Osman., “Hileli Finansal Raporlama: Bağımsız Denetçilerin Meslek Etiği Ve Hileli Finansal Raporlamaya Bakış Açıklarına Yönelik Bir Araştırma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23/1, 2018, ss. 279-303.
- BAYINDIR, Sinan., *Türk Sermaye Piyasası Hukukunda Manipülasyon Suçu*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2011

- BEEST Van F., BRAAM G. and BOELENS S., "Quality of Financial Reporting: Measuring Qualitative Characteristics", Working Paper, 9/108, 2009, ss. 1-41.
- BERBEROĞLU, Bahar., "Bilgi toplumu ve Bilgi Ekonomisi Oluşturma Yolunda Türkiye ve Avrupa Birliği", *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 29/2, 2010, ss. 111-131.
- BÖLÜKOĞLU, İlhan ve BİRGİLİ, Erhan., "Finansal Bilgi Sisteminin Modern İşletme Yönetimindeki Rolü ve Önemi", *D.E.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi*, 7/1, 1992, ss. 63-75.
- ÇALIŞKAN, M. Tuncer., "Borsa İstanbul'da Manipülasyon: 2001 – 2013 Yılları Arasında İşlem Yasaklıların Profili", *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13/1, 2015, ss. 381-391.
- ÇOŞKUN, Dilek., *Finansal Bilgi Sisteminin İşletme Fonksiyonları Üzerine Etkisi*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. Yusuf DEMİR, 2010
- ÇÖRTÜK, Orcan ve EREN, Mustafa., "Türkiye'de Kamuyu Aydınlatmanın Sermaye Piyasasına Etkisi", *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 45/1, 2016, ss. 65-77
- DAVİS, Fred D., "Perceived Usefulness, Perceived Ease Of Use, and User Acceptance Of Information Technology", *MIS Quarterly*, 13/1, 1989, ss. 319-340.
- DEBRECENY, Rogerand GRAY, Glen L., "Financial Reporting on the Internet and the External Audit", *The European Accounting Review*, 8/2, 1999, ss. 335-350.
- DEMİR, Mehmet ve ARSLAN, Öznur., "Banka Ticari Kredi Yetkililerinin Bakış Açılıyla Finansal Tablo Manipülasyonları: Sivas İlinde Bir Araştırma", *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar*, 9/1, 2015, ss. 47-81.
- DEMİR, Kamile., "Rogers'ın Yeniliğin Yayılması Teorisi ve İnternette Ders Kaydı", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, Sayı: 47, 2006, ss. 367-392.
- DEMİREL ARICI, Nuray ve KARGİN, Mahmut., "Muhasebe Bilgilerinin Kalitesini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Literatür İncelemesi", *Yönetim ve Ekonomi*, 24/1, 2017, ss. 215-232.
- DEMİRKAN, Balkır., "Sigorta Sektöründe Asimetrik Bilgi Problemi", *Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketler Birliği Bilim Kurulu Onaylı Eserler*, 2006, ss. 123-137.
- DİNÇ, Engin ve ABDİOĞLU, Hasan., "İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi İMKB100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12/1, Haziran 2009, ss. 157-184.
- DOAA, Aly., JON, Simonand KHALED, Hussainey., "Determinants Of Corporate İnternet Reporting: Evidence From Egypt", *Managerial Auditing Journal*, 25/2, 2010, ss. 182-202.
- DOLİNŠEK, T., TOMINC, P. and SKERBİNJEK, A.L., "The Determinants Of İnternet Financial Reporting İn Slovenia", *Online Information Review*, 38/7, 2014, ss. 842-860.

DOYMAZ, Meriç., *Finansal Raporlamada Şeffaflığın Önemi ve XBRL Uygulamalarının Şeffaflığa Etkisi: ABD Örneği ve Türkiye Kıyaslaması*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Jale SAĞLAR, 2011

DUMAN, Haluk., *Kamunun Aydınlatılması İlkesi Kapsamında Kazanç Yönetimi Uygulamalarının Finansal Raporlama Kalitesi ve Şirket Performansı Üzerine Etkisi: İMKB’de Bir Uygulama*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. Fehmi KARASĞOĞLU, 2010

EASTON, Peter D., McANALLY, Mary L., FAIRFIELD, Patricia., ZHANG Xiao-Jun ve HALSEY Robert F., *Financial Statement Analysis and Valuation*, 2. Baskı, Cambridge Business Publishers, Kanada, 2010

EHAB K.A., Mohamed., OYELERE, Peter and Munther Al&Busaidi, “A Survey Of İnternet Financial Reporting İn Oman”, *International Journal of Emerging Markets*, 4/1, 2009, ss. 56-71.

ERCAN, Cuma., *İnternette Finansal Raporlama ve Geleceğe İlişkin Yönelimler*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hakan ARACI, 2007

GANDIA, Juan L., “Determinants Of İnternet-Based Corporate Governance Disclosure By Spanish Listed Companies”, *Online Information Review*, 32/6, 2008, ss. 791-817.

GÖKGÖZ, Ahmet., “TMS 8: Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar Standardına İlişkin Muhasebe Uygulamaları”, *World of Accounting Science*, 14/4, 2012, ss. 151-173.

GÜLER, Hüseyin., *İnternette Finansal Raporlama: İMKB’de İşlem Gören Firmalar Üzerinde Bir İnceleme*, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Öğr. Gör. Dr. Arzu ÖZSÖZGÜN ÇALIŞKAN, 2011

GÜNDOĞDU, Aysel., “Türk Sermaye Piyasasında Bilgi Suistimali ve Piyasa Dolandırıcılığı Suçu Düzenlemelerinin İrdelenmesi”, *Maliye Finans Yazıları*, Sayı: 108, 2017, ss. 9-25.

HANAFİ, Siri Rosmani, vd., ”Business Reporting On The İnternet: Development Of A Disclosure Quality İndex”, *International Journal Of Business And Economics*, 8/1, 2009, ss. 55-79.

JEFFERSON, Jones ve STANWICK, P. Sarah., “Electronic-Based Financial Reporting”, *The Ohio CPA Journal*, July- September 2001, ss. 31-34.

JENSEN, Michael C. and MECKLING, William H., “The Theory of The Firm: Managerial Behaviour, Agency Cost and Ownership Structure”, *Journal of Financial Economics*, 3/4, October 1976, ss. 1-75.

JONES, Michael J. and XIAO, Jason J., “İnternet Reporting: Current Trends and Trends by 2010”, *Accounting Forum*, 27/2, 2003, ss. 132-165.

JOSHİ, Prem L. and GAO, Simon S., ‘Multinational Corporations’ Corporate Social and Environmental Disclosures (CSED) On Web Sites’, *International Journal of Commerce and Management*, 19/1, 2009, ss. 29-44.

KARABAYIR, Mehmet Emin., *Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Ve Muhasebe Kalitesi: İMKB Örneği*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Danışman: Doç. Dr. Orhan ÇELİK, 2012

KARAKOÇAK, Kemal., *Elektronik İmza El Kitabı*, Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2006

KARASİOĞLU, Fehmi., *İnternet Tabanlı Finansal Raporlama*, Nobel Yayın Dağıtım, Yayın No.266, Ankara, 2001

KARASİOĞLU, Fehmi ve ERYİĞİT, Oya., “Finansal Raporlama ve XBRL”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 10/2, 2005, ss. 133-152.

KAVUT, Lerzan., “Kurumsal Yönetim, Kurumsal Sosyal Sorumluluk Ve Çevresel Raporlama: İMKB 100 Şirketlerinin Çevresel Açıklamalarının İncelenmesi”, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi*, 21/66, 2010, ss. 9-43.

KAYNAK, Selahattin ve YILMAZ, Mustafa Kemal., “Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma Düzeyi İle Firma Performansı Arasındaki İlişki: İmalat Sektöründe Bir Uygulama” *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18/4, 2016, ss. 655-676.

KUVVETLİ YAVAŞ, Hilâl., “Bilgi Ekonomisi ve Türkiye”, *TISK Akademi*, 9/18, 2014, ss. 48-73.

LYMER, Andrew and DEBRECENY, Roger., “The Auditor and Corporate Reporting on the Internet: Challenges and Institutions Responses”, *International Journal of Auditing*, 7/2, 2003, ss. 103-120.

MUTLU, Lale., *İnternet Ortamında Yatırımcılara Yönelik Finansal Bilgilerin Analizi*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mesut KAYALI, 2007

OYELERE, Peter., LASWAD, Fawzi and FİŞHER, Richard., “Corporate Reporting on the Internet: Audit Issue and Content Analysis of Practices”, *Managerial Auditing Journal*, 19/3, 2004, ss. 412-439.

OYELERE, Peter., LASWAD, Fawzi and FİŞHER, Richard., “Determinants of Internet Financial Reporting by New Zealand Companies”, *Journal Of International Financial Management and Accounting*, 14/1, 2003, ss. 26-63.

ÖĞÜCÜ ŞEN, Fatma., *Kurumsal Yönetişim ve Finansal Raporlama Kalitesi: Türkiye Örneği*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. Cengiz TORAMAN, 2017

ÖMÜRBEK, Vesile ve ÖZTÜRK, Mahmut Sami., “Muhasebe Politikaları Ve Tahminlerindeki Değişikliklerle İlgili İMKB 100 Şirketlerinde Bir İnceleme”, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 6/3, 2013, ss. 1-14.

ÖZDEMİR, Fevzi Serkan., “Finansal Bilginin Kapsamı ve Finansal Bilgi”, *World of Accounting Science*, 15/4, 2013, ss. 155-175.

ÖZDEMİR, Fevzi Serkan., *Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık*

Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. Ercan BAYAZITLI, 2011

ÖZER, Özgecan “Geleceğin Denetimi –İleriye Yönelik Finansal Bilgilerin İncelenmesi”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19/1, 2017, ss. 134-165.

PEKDEMİR, Recep., *Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne Göre Mali Tablolar El Kitabı*, İSMMM Yayınları, İstanbul, 1994

PAMUKÇU, Fatma., “Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesi ve Finansal Tablolara Etkisi”, *Mali Çözüm Dergisi*, 103, 2011, ss. 79-95.

PARLAKKAYA, Raif., “Bilgi Teknolojisindeki Gelişmelerin Finansal Raporlamaya Etkileri”, *Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2/4, 2002, ss. 77-90.

PAZARÇEVİREN, Selim Yüksel., KARAKAYA, Gencay ve İLDEM, Mehmet., “Finansal Bilgi Sisteminde Bilginin Rolü”, *Vergi Raporu*, Sayı 196, 2016, ss. 9-23.

PETERSEN, Christian and PLENBORG, Thomas., “Voluntary Disclosure and Information Asymmetry in Denmark”, *Journal of International Accounting Auditing & Taxation*, Volume 15, 2006, ss. 159-180.

PİRCHEGGER, Barbara and WAGENHOFER, Alfred., “Financial Information On The Internet: A Survey Of The Homepages Of Austrian Companies”, *The European Accounting Reviews*, 8/2, 1999, ss. 383-395.

POROY ARSOY, Aylin., ERTAN, Yasemin ve BORA KILINÇARSLAN, Tuba., “Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili'nin (XBRL) Finansal Raporlama Gelişimine Katkısı ve TMS Taksonomisi Uygulaması”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 9, Temmuz 2018, ss. 1-12.

REZAEI, Zabihollah., SHARBATOGHLIE, Ahmad., ELAM, Rick and MCMICKLE, Peter L., “Continuous Auditing Capability: Building Automated Auditing Capability”, *A Journal of Practice & Theory*, 21/1, 2002, ss. 147-163.

SERÇEMELİ, Murat ve KURNAZ, Ersin., “Denetimde Bilgi Teknoloji Ürünleri Kullanımının Teknoloji Kabul Modeli (TKM) İle Araştırılması”, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 45/1, 2016, ss. 43-52.

SHAIKH, Junaid M. ve TALHA, Mohammad., “Credibility and Expectation Gap in Reporting on Uncertainties”, *Managerial Auditing Journal*, 18/6-7, 2003, ss. 517-529.

SPICELAND, J. David., SEPE, James ve NELSEN, Mark W., *Intermediate Accounting*, 6. Baskı, McGraw-Hill Higher Education, New York, 2011

SULTANOĞLU, Banu., *UFRS'nin Borsa İstanbul'daki Şirketlerin Finansal Tabloları Üzerine Etkisi: Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu ve Finansal Tablolar Analizi*, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Danışman: Doç. Dr. Güray KÜÇÜKKOCAOĞLU, 2014

SÜRMEİ, Fevzi., ERDOĞAN, Melih., ERDOĞAN, Nurten., BANAR, Kerim., KAYA, Ergün ve SEVİM, Adnan., *Muhasebe Bilgi Sistemi*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2007

ŞAHİN, Mehmet., *Genel İşletme*, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1268, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 794, Ünite 15, Eskişehir, 2001

TANER, Berna ve AKKAYA, Cenk., *Sermaye Piyasası Faaliyet Alanı ve Menkul Kıymetler*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2012

TEMİZEL, Fatih ve ÇOŞKUN, Oya., “Finansal Piyasalar İle Etkin Bir İletişim Ve Geliştirilmiş Şeffaflık Aracı Olarak Yatırımcı İlişkileri”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, 12/2, 2010, ss. 81-102.

TEMİZEL, Fatih ve KARADEMİRLİDAĞ, İdil., “Yatırımcı İlişkileri ve Finansal Halkla İlişkiler Bağlamında Şirketlerin Paydaşlarıyla İletişim Kurma Biçimleri: Web Siteleri Üzerinde Bir İnceleme” *Marmara İletişim Dergisi*, Sayı 16, 2010, ss. 125-144.

TEMİZEL, Fatih., “Yatırımcı İlişkileri Yönetimi Uygulamaları”, *Journal of Accounting & Finance*, 2010, ss. 175-188.

TEMİZEL, Fatih., SARIKAYA, Muammer ve BAYRAM, Fatih., “Yatırımcı İlişkileri Yönetiminde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Rolü: İMKB 50 Endeksi Uygulaması”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24/2, 2010, ss. 1-20.

TEMİZEL, Fatih., SARIKAYA, Muammer ve KARA, Zişan F., “Yatırımcı İlişkileri Yönetiminde Güven Ve Ekonomiye Etkisi”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, XI/I, 2009, ss. 279-307.

TMS 39: Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme Ve Ölçme Standardı

TMS 8: Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar Standardı, md 5.

TÜRKER, İpek., *Türkiye’de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. Göksel YÜCEL, 2012

ULUSAN, Hikmet., “Değerleme Esasları ve Finansal Tabloların Niteliksel Özellikleri Açısından İncelenmesi”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8/1, 2008, ss. 132-142.

USUL, Hayrettin ve BEKÇİ, İsmail., “Bireysel Yatırımcılar Açısından Finansal Bilgi Sistemin Sermaye Piyasasında Etkinliğinin Analizi”, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2/1, 2001, ss. 67-79.

UYAR, Ali., “Determinants Of Corporate Reporting On The İnternet An Analysis Of Companies Listed On The İstanbul Stock Exchange (ISE)”, *Managerial Auditing Journal*, 27/1, 2012, ss. 87-104.

UYAR, Süleyman ve ÇELİK, Muhsin., "Sürekli Kamuyu Aydınlatma ve İnternet Ortamında Finansal Raporlama Surecinde Kullanılan Diller" , *Ege Academic Review*, 6/2, 2006, ss. 93-103.

UZAY, Şaban., “21. Yüzyılın Basında Muhasebe Mesleğine Etkileyen Gelişmeler ve Geleceğe Yönelik Değerlendirmeler”, *İSMMM Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 67, 2004, ss. 229-248.

Ünal, Mustafa., *İnternet Aracılığıyla Kamuyu Aydınlatma ve Halka Arz İşlemleri, Yeterlik Etüdü*, Ankara: SPK, 2000

ÜNAL, Orhan., “Değişen Finansal Bilgi İhtiyacı ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)’nın Finansal Bilgi Üzerine Etkisi”, *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 50/584, 2013, ss. 23-37.

VARICI, İdris., “Muhasebe Ve Denetim Standartları Açısından Muhasebe Tahminleri”, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 7/2, 2014, ss. 81-112.

WAGENHOFER, Alfred., “Economic Consequences of Internet Financial Reporting”, *Schmalenbach Business Review*, Volume: 55, October 2003, ss. 262-279.

XIAO, Jason Z., YANG, He and CHOW, Chee W., “The Determinants And Characteristics Of Voluntary Internet-Based Disclosures By Listed Chinese Companies”, *Journal of Accounting and Public Policy*, 23/3, 2004, ss. 191–225.

XIAO, Zezhong., JONES, Michael J. and LYMER, Andy., (2002), “Immediate Trends in Internet Reporting”, *The European Accounting Review*, 11/2, 2002, ss. 245-275.

YENİCE, Sedat ve DÖLEN, Tuğba., “İMKB’de İşlem Gören Firmaların Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyumunun Firma Değeri Üzerindeki Etkisi”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9/19, 2013, ss. 199-213.

YILMAZ, Bülent., ATİK, Murat ve OKYAY, Ahmet., “Geleceğin Raporlama Sistemi: Entegre Raporlama”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Sayı 52, 2017, ss. 95-106.

YILMAZ, Erdal ve GELMEDİ, Okan., “XBRL (Genişleyebilir İşletme Raporlama Dili) Ve XBRL’in Finansal Tabloların Niteliksel Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi”, *7. Uluslararası Muhasebe Konferansı*, İstanbul, 14-15 Ekim 2010, ss. 211-237.

YILMAZ, Malik., “Küreselleşmenin Oluşumuna Zemin Hazırladığı Yeni Ekonomik Anlayış: Bilgi Ekonomisi”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27/ 1, 2013, ss. 241-255.

YUMUŞAK, İbrahim G. ve BİLEN, Mahmut., “Türkiye Küresel Ağa Hazır Mı? Bilgi Ekonomisi İndeksi, Beşeri Kalkınma İndeksi ve Ağa Hazırlık İndeksi Göstergeleri Üzerine Bir Değerlendirme” *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 5/2, 2010, ss. 101-111.

YÜCE, Aydın A., “Sermaye Piyasasında Manipülasyon”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı: 98, 2012, ss. 363- 388.

EKLER

Ek 1. Örneklemede Yer Alan İşletmeler ve Web Sitesi Adresleri

AKÇANSA ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	www.akcansa.com.tr
AKENERJİ ELEKTRİK ÜRETİM A.Ş.	www.akenerji.com.tr
ALKİM ALKALİ KİMYA A.Ş.	www.alkim.com
ANADOLU CAM SANAYİİ A.Ş.	www.sisecamcamambalaj.com
ASELSAN ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	www.aselsan.com.tr
BRİSA BRIDGESTONE SABANCI LASTİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	www.brisa.com.tr
ÇELEBİ HAVA SERVİSİ A.Ş.	www.celebihandling.com
EİS ECZACIBAŞI İLAÇ, SINAİ VE FİNANSAL YATIRIMLAR SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	www.eczacibasi.com.tr
FORD OTOMOTİV SANAYİ A.Ş.	www.fordotosan.com.tr
GÖLTAŞ GÖLLER BÖLGESİ ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	www.goltas.com.tr
GÜBRE FABRİKALARI T.A.Ş.	www.gubretas.com.tr
HÜRRIYET GAZETECİLİK VE MATBAACILIK A.Ş.	www.hurriyetkurumsal.com
İNDEKS BİLGİSAYAR SİSTEMLERİ MÜHENDİSLİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	www.index.com.tr
KARDEMİR KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	www.kardemir.com
KARSAN OTOMOTİV SANAYİİ VE TİCARET A.Ş.	www.karsan.com.tr
KONYA ÇİMENTO SANAYİİ A.Ş.	www.konyacimento.com.tr
KORDSA TEKNİK TEKSTİL A.Ş.	www.kordsa.com
MİGROS TİCARET A.Ş.	www.migroskurumsal.com

SARKUYSAN ELEKTROLİTİK BAKIR SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	www.sarkuysan.com
TAT GIDA SANAYİ A.Ş.	www.tatgida.com
TOFAŞ TÜRK OTOMOBİL FABRİKASI A.Ş.	www.tofas.com.tr
TRAKYA CAM SANAYİİ A.Ş.	www.sisecamduzcam.com
TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş.	www.turkcell.com.tr
TÜRK HAVA YOLLARI A.O.	www.turkishairlines.com / http://investor.turkishairlines.com
TÜRKİYE ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş.	www.sisecam.com.tr
ZORLU ENERJİ ELEKTRİK ÜRETİM A.Ş.	www.zorluenerji.com.tr

Ek 2. İnternet Tabanlı Finansal Raporlama Ölçeği

	İFR ölçeği	
1.	Raporlama Formatı: PDF	Sunum
2.	Raporlama Formatı: XML, XLS, XBRL,	Sunum
3.	Raporların İndirilebilmesi	Sunum
4.	Raporların Yazdırılabilmesi	Sunum
5.	Word-Excel İşlenebilir Formatta Bilgi Sağlanması	Sunum
6.	Grafik, Ses, Multimedya Vb.	Sunum
7.	Sunum Özetleri	Sunum
8.	Diğer Dillere Çevrilebilen İnternet Sitesi	Sunum
9.	Web Sitesi Arama Motoru	Sunum
10.	Sık Sorulan Sorular	Sunum
11.	Site Haritası	Sunum
12.	Son Yıl Faaliyet Raporu	İçerik
13.	Geçmiş Yıla Ait Faaliyet Raporu	İçerik
14.	Son Yıl Yıllık Mali Tablolar	İçerik
15.	Geçmiş Yıla Ait Yıllık Mali Tablolar	İçerik
16.	Son Yıl Dönemlik (3-6-9) Tablolar	İçerik
17.	Geçmiş Yıla Ait Dönemlik Tablolar	İçerik
18.	Son Yıl Finansal Durum Tablosu	İçerik
19.	Geçmiş Yıla Ait Finansal Durum Tablosu	İçerik
20.	Son Yıl Kapsamlı Gelir Tablosu	İçerik
21.	Geçmiş Yıla Ait Kapsamlı Gelir Tablosu	İçerik
22.	Son Yıl Dipnotlar	İçerik
23.	Geçmiş Yıla Ait Dipnotlar	İçerik
24.	Son Yıl Nakit Akış Tablosu	İçerik
25.	Geçmiş Yıla Ait Nakit Akış Tablosu	İçerik
26.	Son Yıl Öz Sermaye Değişim Tablosu	İçerik
27.	Son Yılın Özet Bilgileri (Varlıklar-FVÖK-Kâr)	İçerik
28.	Geçmiş Yıla/Yıllara Ait Özet Bilgiler	İçerik
29.	Finansal Oranlar	İçerik
30.	Son Yılın Denetim Raporu	İçerik
31.	Geçmiş Yıla Ait Denetim Raporu	İçerik
32.	Sektör İstatistikleri/Verileri/Bilgileri	İçerik
33.	Son Yıl Önemli Olaylar/Haberler/Açıklamalar	İçerik
34.	Geçmiş Yıla Ait Önemli Olaylar/Haberler/Açıklamalar	İçerik
35.	Güncel Hisse Senedi Fiyat Bilgileri	İçerik
36.	Geçmişe Yönelik Hisse Senedi Fiyat Bilgileri	İçerik
37.	Hisse Senedi Borsa Endeksine Göre Performansı	İçerik
38.	Sahiplik Yapısı	İçerik
39.	Yönetim Kurulu Üyeleri	İçerik
40.	Son Yıl Genel Kurul Toplantı Tutanağı	İçerik
41.	Geçmiş Yıl Genel Kurul Toplantı Tutanağı	İçerik
42.	Genel Kurul Toplantı Çağrısı	İçerik
43.	Yabancı Dilde Finansal Bilgi	İçerik
44.	Kurumsal Yönetim Raporları	İçerik

45.	Sürdürülebilirlik Raporları	İçerik
46.	Denetçi Bilgileri	İçerik
47.	Finansal Takvim	İçerik
48.	Yatırımcı İlişkileri İletişim	İçerik
49.	Bilgilerin Web Sayfasından Elde Edilmesi	İçerik
50.	Bilgilerin KAP' tan Elde Edilmesi	İçerik

Ek 3. Kalite Değerlendirme Ölçeği ve Öğelerin Ölçüm Puanları

İhtiyaca uygunluk; Tahminlerde kullanılabilme ve Teyit etme
İhtiyaca Uygunluk 1: İşletmenin geleceğe dönük açıklamalarının düzeyi, geleceğe dair beklenti ve tahminler yapılandırmaya ne ölçüde yardımcı olur?
1= Geleceğe yönelik bilgi bulunmamaktadır 2= Geleceğe yönelik bilgi vardır fakat ayrı bir başlık olarak sunulmamıştır 3= Geleceğe yönelik bilgi vardır ve ayrı bir başlık olarak sunulmuştur 4= Geleceğe yönelik kapsamlı tahminlere yer verilmiştir 5= Geleceğe yönelik kapsamlı tahminler yardımıyla oluşturulan beklentilere de yer verilmiştir (Tahminlerde Kullanılabilmeye Atıfta Bulunur)
İhtiyaca Uygunluk 2: İşletmeye dair fırsatlar ve risklerle ilgili finansal olmayan bilginin varlığı finansal bilgiyi ne ölçüde tamamlar?
1= Finansal olmayan bilgi mevcut değil 2= Finansal olmayan bilgi mevcut ama beklentileri oluşturmaya hiç elverişli değil 3= Finansal olmayan bilgi mevcut ama beklentileri oluşturmaya yeterli düzeyde elverişli değil 4= Finansal olmayan bilgi mevcut ve beklentileri oluşturmaya elverişli 5= Finansal olmayan bilgi mevcut ve beklentiler oluşturmaya çok elverişli ölçüde (Tahminlerde Kullanılabilmeye Atıfta Bulunur)
İhtiyaca Uygunluk 3: İşletme gerçeğe uygun değeri, tarihi maliyet değeri yerine ne ölçüde kullanmaktadır?
1= İşletmede sadece tarihi maliyet kullanılır 2= İşletmede çoğunlukla tarihi maliyet kullanılır 3= İşletmede tarihi maliyet kullanım düzeyi ile gerçeğe uygun değer kullanım düzeyi aynıdır 4= İşletmede çoğunlukla gerçeğe uygun değer kullanılır 5= İşletmede sadece gerçeğe uygun değer kullanılır (Tahminlerde Kullanılabilmeye Atıfta Bulunur)
İhtiyaca Uygunluk 4: Raporlanan sonuçlar, yıllık finansal tablo kullanıcılarına, çeşitli piyasa olayları ve önemli işlemlerin işletmeyi nasıl etkilediği hakkında ne ölçüde geribildirim sağlar?
1= Geçmişe dair hiç geri bildirim sağlamaz 2= Geçmişe dair yeterli geri bildirim sağlamaz 3= Geçmişe dair geri bildirim sağlar ama işletmeyi etkileyen çeşitli piyasa olaylarını ve önemli işlemleri anlamaya yardım edecek ölçüde değil 4= Geçmişe dair geri bildirim sağlar ve işletmeyi etkileyen çeşitli piyasa olaylarını ve önemli işlemleri anlamaya yardım edecek ölçüde 5= Geçmişe dair kapsamlı düzeyde geri bildirim sağlar (Teyit Edebilme Özelliğine Atıfta Bulunur)
Gerçeğe Uygun Sunum; Tamlik, Tarafsızlık ve Hatasızlık
Gerçeğe Uygun Sunum1: Yıllık finansal raporlardaki belirli varsayım ve tahminlere yönelik kararları desteklemek için ne ölçüde geçerli argüman bulunmaktadır?
1= Sadece tahminleri betimleyecek ölçüde 2= Tahminlere yönelik genel açıklamalar bulunmaktadır. 3= Tahminlere yönelik özel açıklamalar bulunmaktadır. 4= Tahminlere yönelik özel açıklamaların yanı sıra hesaplamalar da bulunmaktadır.

5= Tahminlere yönelik argümanlar geniş kapsamlıdır. (<i>Tamlık Özelliğine Atıfta Bulunur</i>)
Gerçeğe Uygun Sunum2: İşletmenin tercih ettiği muhasebe politikaları ne ölçüde geçerli argümanlaradayandırılmaktadır?
1= Tercih edilen muhasebe politikası açıklanmamıştır 2= Tercih edilen muhasebe politikası yeterli düzeyde açıklanmamıştır 3= Neden tercih edildiği açıklanmıştır 4= Neden tercih edildiği ve tercihin sonuçları birlikte açıklanmıştır 5= Tercih farklılığının neden olduğu bir değişim olmadığı veya ayrıntılı açıklama yapılmıştır (<i>Tamlık Özelliğine Atıfta Bulunur</i>)
Gerçeğe Uygun Sunum3: İşletme yıllık sonuçların tartışıldığı kısımda, pozitif olayların yanı sıra negatif olayları da ne ölçüde vurgulamaktadır?
1= Pozitif olay vurgulanırken negatif olaylardan hiç bahsedilmez 2= Pozitif olay vurgulanırken negatif olaydan biraz söz edilir 3= Pozitif olay vurgulanırken negatif olaydan bahsedilir veya bulunmadığı ifade edilir 4= Pozitif olay vurgulanırken negatif olay da vurgulanır 5= Pozitif olay da negatif olay da etkileri ile birlikte açıklanır (<i>Tarafsızlık Özelliğine Atıfta Bulunur</i>)
Gerçeğe Uygun Sunum4: Yıllık raporda hangi denetim raporu türü yer almaktadır?
1=Olumsuz görüş bildiren rapor 2= Görüş bildirmekten kaçınma 3= Şartlı rapor 4= Olumlu rapor: Finansal tablo kalemlerine dair 5= Olumlu rapor: Finansal tablo kalemleri + iç kontrol sistemine dair (<i>Tamlık, Tarafsızlık Ve Hatasızlık Özelliklerine Atıfta Bulunur</i>)
Gerçeğe Uygun Sunum5: İşletme kurumsal yönetim konusunda ne ölçüde bilgi sağlamaktadır?
1= Kurumsal yönetim konusunda bilgi sağlamamaktadır 2= Kurumsal yönetim konusunda sınırlı bilgi sağlamaktadır fakat ayrı bir bölüm olarak değil 3= Kurumsal yönetim konusunda bilgi sağlamaktadır ve ayrı bir bölümde 4= Kurumsal yönetime dair bilgi sağlama hususuna önem vermektedir 5= Kurumsal yönetim kapsamlı şekilde tanımlanmaktadır (<i>Tamlık, Tarafsızlık Ve Hatasızlık Özelliklerine Atıfta Bulunur</i>)

Ek 4. Kalite Değerlendirme Ölçeğine İlişkin Genel Bir Değerlendirme

A: 2004 yılı için

Kalite özellikleri	Öğeler	ortalama	minimum	maksimum
İhtiyaca uygunluk				

İU1	İşletmenin geleceğe dönük açıklamalarının düzeyi, geleceğe dair beklenti ve tahminler yapılandırmaya ne ölçüde yardımcı olur?	2.27	2	3
İU2	İşletmeye dair fırsatlar ve risklerle ilgili finansal olmayan bilginin varlığı finansal bilgiyi ne ölçüde tamamlar?	2.50	2	3
İU3	İşletme gerçeğe uygun değeri, tarihi maliyet değeri yerine ne ölçüde kullanmaktadır?	2.00	2	2
İU4	Raporlanan sonuçlar, yıllık finansal tablo kullanıcılarına, çeşitli piyasa olayları ve önemli işlemlerin işletmeyi nasıl etkilediği hakkında ne ölçüde geribildirim sağlar?	3.23	2	4
Gerçeğe uygun sunum				
GUS1	Yıllık finansal raporlardaki belirli varsayım ve tahminlere yönelik kararları desteklemek için ne ölçüde geçerli argüman bulunmaktadır?	2.00	2	2
GUS2	İşletmenin tercih ettiği muhasebe politikaları ne ölçüde geçerli argümanlara dayandırılmaktadır?	2.00	2	2
GUS3	İşletme yıllık sonuçların tartışıldığı kısımda, pozitif olayların yanı sıra negatif olayları da ne ölçüde vurgulamaktadır?	2.00	2	2
GUS4	Yıllık raporda hangi denetim raporu türü yer almaktadır?	4.00	4	4
GUS5	İşletme kurumsal yönetim konusunda ne ölçüde bilgi sağlamaktadır?	2.85	1	3
Toplam kalite özelliği		22.85		

B: 2005 yılı için

Kalite özellikleri	Öğeler	Ortalama	minimum	Maksimum
İhtiyaca uygunluk				

İU1	İşletmenin geleceğe dönük açıklamalarının düzeyi, geleceğe dair beklenti ve tahminler yapılandırmaya ne ölçüde yardımcı olur?	2.27	2	3
İU2	İşletmeye dair fırsatlar ve risklerle ilgili finansal olmayan bilginin varlığı finansal bilgiyi ne ölçüde tamamlar?	2.58	2	3
İU3	İşletme gerçeğe uygun değeri, tarihi maliyet değeri yerine ne ölçüde kullanmaktadır?	2.00	2	2
İU4	Raporlanan sonuçlar, yıllık finansal tablo kullanıcılarına, çeşitli piyasa olayları ve önemli işlemlerin işletmeyi nasıl etkilediği hakkında ne ölçüde geribildirim sağlar?	3.31	2	4
Gerçeğe uygun sunum				
GUS1	Yıllık finansal raporlardaki belirli varsayım ve tahminlere yönelik kararları desteklemek için ne ölçüde geçerli argüman bulunmaktadır?	2.00	2	2
GUS2	<i>İşletmenin tercih ettiği muhasebe politikaları ne ölçüde geçerli argümanlara dayandırılmaktadır?</i>	2.00	2	2
GUS3	İşletme yıllık sonuçların tartışıldığı kısımda, pozitif olayların yanı sıra negatif olayları da ne ölçüde vurgulamaktadır?	2.04	2	3
GUS4	Yıllık raporda hangi denetim raporu türü yer almaktadır?	4.00	4	4
GUS5	İşletme kurumsal yönetim konusunda ne ölçüde bilgi sağlamaktadır?	2.96	1	4
Toplam kalite özelliği		23.16		

C: 2016 yılı için

Kalite özellikleri	Öğeler	ortalama	minimum	maksimum
--------------------	--------	----------	---------	----------

İhtiyaca uygunluk					
İU1	İşletmenin geleceğe dönük açıklamalarının düzeyi, geleceğe dair beklenti ve tahminler yapılandırılmaya ne ölçüde yardımcı olur?	2.50	2	4	
İU2	<i>İşletmeye dair fırsatlar ve risklerle ilgili finansal olmayan bilginin varlığı finansal bilgiyi ne ölçüde tamamlar?</i>	3.54	3	4	
İU3	İşletme gerçeğe uygun değeri, tarihi maliyet değeri yerine ne ölçüde kullanmaktadır?	2.15	2	3	
İU4	Raporlanan sonuçlar, yıllık finansal tablo kullanıcılarına, çeşitli piyasa olayları ve önemli işlemlerin işletmeyi nasıl etkilediği hakkında ne ölçüde geribildirim sağlar?	3.46	3	4	
Gerçeğe uygun sunum					
GUS1	Yıllık finansal raporlardaki belirli varsayım ve tahminlere yönelik kararları desteklemek için ne ölçüde geçerli argüman bulunmaktadır?	2.04	2	2	
GUS2	<i>İşletmenin tercih ettiği muhasebe politikaları ne ölçüde geçerli argümanlara dayandırılmaktadır?</i>	2.00	2	2	
GUS3	İşletme yıllık sonuçların tartışıldığı kısımda, pozitif olayların yanı sıra negatif olayları da ne ölçüde vurgulamaktadır?	2.12	2	4	
GUS4	Yıllık raporda hangi denetim raporu türü yer almaktadır?	3,96	3	4	
GUS5	İşletme kurumsal yönetim konusunda ne ölçüde bilgi sağlamaktadır?	3.85	3	4	
Toplam kalite özelliği		25.62			

Ek 5. Temel Niteliksel Özelliklerin Yıllar İçindeki Gelişimi

Toplam kalite özellikleri	İhtiyaca Uygunluk	Gerçeğe Uy. S.
---------------------------	-------------------	----------------

